

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

**Збірник тез доповідей
ПІДСУМКОВОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ КУРСАНТІВ, СЛУХАЧІВ
І СТУДЕНТІВ**

Секція №4

**Актуальні проблеми морально-психологічного
та лінгвістичного забезпечення
службово-бойової діяльності
підрозділів Національної гвардії України**

([http:// nangu.edu.ua](http://nangu.edu.ua))

*23 квітня 2020 року
м. Харків*

Оргкомітет конференції

Голова оргкомітету – перший заступник начальника Національної академії з навчально-методичної та наукової роботи генерал-майор **Морозов О.О.**

Відповідальний секретар оргкомітету:

науковий співробітник науково-організаційного відділу **Медвідь Ю.І.**
(057-739-26-68, 4-68)

Члени оргкомітету:

начальник науково-дослідного центру полковник **Приходько І.І.**;
начальник навчально-методичного центру полковник **Тробюк В.І.**;
начальник оперативно-тактичного факультету полковник **Павлов С.П.**;
начальник командно-штабного факультету полковник **Овчаренко В.В.**;
начальник факультету логістики полковник **Єманов В.В.**;
начальник гуманітарного факультету полковник **Іщенко С.О.**;
начальник Київського факультету полковник **Корнієнко Д.М.**;
начальник відділу по роботі з особовим складом полковник **Драган Ю.А.**;
начальник відділу родів військ та служби полковник **Деркач О.В.**;
заступник начальника науково-організаційного відділу підполковник **Воробйов С.О.**

Адреса оргкомітету: 61001, м. Харків, майдан захисників України, 3, Національна академія Національної гвардії України, науково-організаційний відділ.

Контактні телефони: 057-739-26-02, 057-739-26-68.

Електронна адреса: nov_nangu@ukr.net

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів. За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори

Підсекція № 4.1 Проблеми мовної комунікації: перекладацький аспект

Керівник підсекції: кандидат філологічних наук, доцент **Дорошина Л.Ф.**;
Секретар підсекції: **Заботнова М.О.**

УДК 81'22.003.22

Альохіна М., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

SMS-СЛЕНГ ЯК СУЧАСНИЙ ПРОЯВ ЛЕКСИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В КІБЕРПРОСТОРИ

Із бурхливим технічним розвитком наприкінці ХХ століття набувають поширення мобільні телефони, які однією з функцій мають передавання коротких текстових повідомлень – так званих SMS (Short Message System). З появою SMS мова повідомлень почала трансформуватися, модернізуватися і набувати певні функціональні особливості: літери замінюються цифрами, скорочуються слова, використовуються смайли й емоджі, з метою продемонструвати настрій або реакцію на щось. Так увійшло в обіг таке соціолінгвістичне поняття як «SMS-сленг».

Сленг як різновид мовної субкультури традиційно привертає увагу вітчизняних та зарубіжних філологів завдяки емоційно-експресивному забарвленню, лаконічності, образності сленгізмів тощо. SMS-сленг становить досить специфічну групу, що має суттєві відмінності від інших видів сленгу, які виражаються у формі та функціях цього соціолекту.

На сучасному етапі SMS-сленг є окремою складовою SMS-мови, що розвивається всередині різних мов. Зокрема, в США на SMS-мову переклали «Іліаду», у Франції деякі сайти представлені англійською, французькою та мовою SMS, в Європі видають словники SMS-сленгу. Крім того, в Шотландії викладають курси SMS-сленгу, а в Китаї екранізували перший SMS-роман «По той бік оточеної фортеці». Текстові повідомлення використовують для реклами, сповіщень від банків та різних компаній, створено кілька мільйонів сайтів з прикладами святкових, гумористичних SMS тощо[2, с. 179].

Таким чином, SMS-сленг став лінгвістичним феноменом ХХІ століття, і тому потребує більш детального дослідження й аналізу в різних галузях науки, зокрема лінгвістиці, соціолінгвістики, психолінгвістики та ін..

Наразі вчені не можуть сформулювати чітке поняття сленгу. Наприклад, І. Р. Гальперін [1] вважає, що сленг – це варіант розмовної мови (він також

включає в себе емоційно-забарвлені слова), яка не співпадає з нормами літературної мови. Тоді як SMS-сленг – це сильне скорочення слів, заміна деяких літер цифрами або позначками, вживання сленгових та жаргонних слів. SMS-сленг виник для більш швидкого обміну текстовими повідомленнями [1, с. 106].

У цілому визначають такі основні риси цього жанру: стислість, відносна концентрація нестандартних орфографічних маркерів, за формою це «маленька розмова», моментальність, приватний характер змісту, сильна залежність від засобу передачі інформації. Усе це впливає на мовний образ SMS.

Виділяють декілька видів SMS-сленгу:

1. Скорочення: no.(number), min.(minute), t.(tea). Сюди відносяться аббревіатури та акроніми, наприклад: IDKI (don't know), AFAIK (as far as I know), LOL (laugh out loudly), ASAP (as soon as possible) [3].

2. Заміна слів та фраз цифрами. В багатьох випадках не має значення сама цифра, треба просто згадати її фонетичну будову, щоб зрозуміти про що йде мова. Наприклад: «2day» – в транскрипції буде виглядати як [tu:][dei] – тому отримуємо слово «today»; 4 (for), 121(one-to-one), 1t (want) [3].

3. Смайли. Вони можуть бути двох видів: 1) піктограми – текстові, складені з розділових знаків, букв і цифр (:-), :-D, :(); 2) емодзі, емотикон – графічні, у вигляді маленької картинки (😂🐶😎👍💋). Ці позначки компенсують відсутність візуального контакту та додають виразності тексту [3].

4. Також існує четвертий вид SMS-сленгу – це укорочені в процесі розмовної мови слова: kinda (kind of), wanna (want to), lemme (let me). Специфічність і важливість цих скорочень в тому, що ми постійно чуємо їх в усному мовленні американців і британців, тому на них варто звернути особливу увагу [3].

Отже, SMS-сленг, як засіб спілкування, набуває дедалі більшої популярності, а його вплив на сучасну мовну картину світу є беззаперечним. SMS-сленг є цікавим для вивчення з точки зору соціо- та психолінгвістики, оскільки надає важливий матеріал для дослідження інтересів, уподобань, мовних та психологічних особливостей сучасної молоді як окремої мовної спільноти.

Список використаних джерел

1. Гальперин И. О термине «сленг». *Вопросы языкознания*. 1956. № 6. С. 106-114.
2. Таран О. С. Функціональні особливості сленгізмів у текстових повідомленнях (смс). *Лінгвістичні дослідження*. 2013. Вип. 35. С. 179-185.
3. Thurlow C. Generation Txt? The sociolinguistics of young people's text messaging [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://extra.shu.ac.uk/daol/articles>.

УДК 81'42.316

Башкатова В., слухач магістратури 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ТИПИ ЧОРНОГО ПІАРУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

Чорний піар не є чимось новим для соціальних комунікацій – здавна це явище спостерігалось і в менеджменті, і в політиці, особливо в передвибірчій боротьбі. Однак сьогодні доводиться спостерігати сплеск технологій чорного піару в процесі інформаційної війни, що ведеться проти України. І якщо назване явище у традиційному розумінні загалом вивчене всебічно, то стосовно сучасного його прояву залишається ще багато прогалин. Тим часом організація ефективної протидії викликам інформаційної війни потребує чітких і вичерпних уявлень про новітні технології чорного піару.

Ознайомлення з теоретичними джерелами засвідчило, що назване явище досліджувалось в межах різних наук: соціології, політології, психології, риторики, менеджменту, завдячуючи яким розроблені моделі його аналізу, апробовані методи. Використання чорного піару в інформаційній війні вивчалось принагідно, в процесі розвінчування міфів, спростування фейків та інших меседжів із ознаками випадку проти України та її інститутів.

Мета роботи, представленої в цих тезах, – виявити типи чорного піару інформаційної війни. Матеріалом дослідження слугували повідомлення, аналітичні статті, інтерв'ю, відеоролики, меми, фотошопи, представлені в мережі Інтернету.

Термін чорний піар розглядається у сфері паблік-релейшин (PR) і тлумачиться по-різному. Деякі фахівці визначають його як «замовлення» публікацій ЗМІ або «блокування» публікацій, які не повинні за певних причин з'явитися у ЗМІ. Інші автори визначають назване явище як цілеспрямовану діяльність, яка прагне підірвати або погіршити імідж певного суб'єкта чи організації. У цій роботі під чорним піаром розуміємо оприлюднення негативної інформації, яке має на меті погіршити імідж країни, її інститутів чи окремих організацій.

Чорний піар інформаційної війни має специфіку у порівнянні з чорним піаром загалом. Вона полягає і у видах названого явища, і в типах об'єктів брудного впливу, і у формах меседжів. Чорний піар не має альтернатив іншого кольору чи відтінку (як-то сірий, коричневий і т. ін). Він завжди спрямований на глобальну мету – зміну світогляду громадян, формування негативної оцінки України, її влади, силових структур і т. ін.

Спостереження за змістом меседжів інформаційної війни дали підстави виділити типи чорного піару за різними ознаками. За ознакою форми виділяємо: а) у формі слів чи словосполучень із функцією ярликів; б) чорний

піар у формі друкованих текстів; в) у формі відеороликів; г) у формі фотографій, картинок, карикатур. Прикладом піару першого типу можуть бути поширені інформаційним ворогом образливі назви «хунта», нацисти та ін. Найбільш поширеним є чорний піар у формі друкованих текстів = він не потребує коментарів. Помітно поширеними є відеоролики, що подають викривлені факти, фейки і т.ін. До останнього типу піару належать ще й меми, що набули поширення в мережі Інтернету.

За ознакою цільового спрямування виокремлюються такі види: а) з метою формування негативної оцінки рішень влади чи силових структур; б) з метою демонізації владних чи силових структур; в) з метою висміювання дій чи явищ. У разі використання піару першого типу подається меседж у досить стриманій формі, в якому певні дії владних чи силових структур критикуються. Механізм дії чорного піару цього типу базується на тому, що люди більше реагують на критику і дуже швидко стають на бік тих, хто критикує. Демонізація українських воїнів уже давно ввійшла до арсеналу способів впливу в інформаційній війні. З метою створення негативного образу українського воїна інформаційні вороги вигадують приголомшливі події (український воїн вбиває жінку – матір маленької дівчинки; у якості мішені для стрільб ставить хлопчика і т. ін.). Висміювання дій і явищ широко представлено у карикатурах та мемах.

За джерелом формування виокремлюємо чорний піар: вигаданий від першої до останньої букви, сфабрикований, підготовлений на викривленні фактів, на перебільшенні негативних фактів. Джерелом для чорного піару часто слугують матеріали українських ЗМІ [1]. Факти, оприлюднені в українських мас-медіа, використовують ворожі політтехнологи, проте спосіб їх подавання і аналізу значно відрізняється. В українських повідомленнях дається нещадна критика всіх негативних фактів, помічених журналістами, проте вони не містять фейків, підтасовок, не розпускають чуток. Пересічний український громадянин критику сприймає як звичну річ, а ось для інформаційного агресора це справжня знахідка. Йому не треба витратити інтелектуальні зусилля, не треба вигадувати, громадськість його не звинуватить у брехні, а вже використати інформацію для чорного піару він зуміє. До того ж позитивних фактів про діяльність НГУ в українських мас-медійних джерелах подано набагато менше. Неважко уявити фрагмент картини світу, яку створює в своїй уяві пересічний громадянин: негативна інформація про НГУ надходить з усіх джерел – українських і ворожих, натомість позитивна – тільки з українських, причому вкрай скупо.

На тлі такого складного соціального контексту виникає необхідність в обґрунтуванні способів протидії чорному піару. Цю проблему розглядаємо як перспективу подальшого дослідження теми.

Список використаних джерел

1. Пелепейченко Л.М., Ревуцька С.М. Національна гвардія України як

об'єкт нападів в інформаційній війні. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави. Науково-практичний журнал. Серія «Юридичні науки». № 1. 2018. С. 28-35.*

УДК 316.77

Бойчук Х., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ «ТІ, ЩО ЗМОГЛИ»

Проєкт спрямований на розв'язання проблеми, яка полягає у небажанні суспільства сприймати дівчину/жінку як захисницю, правоохоронницю, бачити її на керівних посадах, хоча за останнім переписом населення (грудень 2019 року) жінок в Україні майже на три мільйони більше, аніж чоловіків. Такі стереотипні погляди формуються з народження: у сім'ї, у дитячому садочку, у школі, під час вибору майбутньої професії. Тому необхідно руйнувати стереотипи на всіх доступних для нас щаблях і на власному прикладі демонструвати, що гендерна рівність це реальність, а не міф.

Було проаналізовано ряд важливих законодавчих документів для більш ґрунтовного аналізу цієї тематики. Підписана у 2014 році Угода про Асоціацію між Україною та ЄС зобов'язує до гарантування рівних можливостей для жінок та чоловіків у сферах працевлаштування, освіти, навчання, економіки, у суспільстві та прийнятті рішень. Гендерна Рівність закріплена у Конституції України. Нова Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року спрямована на укріплення інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності з комплексним підходом до подолання інституційних обмежень у сфері гендерної рівності. Законодавча база України щодо гендерної рівності включає також Стратегію та План Дій у сфері прав людини, прийняті у 2015 році, метою яких є гарантування рівних прав та можливостей для жінок та чоловіків в усіх сферах життя. Прийняття Урядом Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 (2016) є важливим кроком у напрямку реалізації повістки «Жінки, Мир, Безпека» в Україні. Проте масштабного дослідження, спрямованого на вивчення питання інтеграції жінок/дівчат у секторі оборони та безпеки саме на рівні закладів середньої освіти, досі не було проведено, попри те, що саме на роботі із військовослужбовицями зараз акцентується значна увага, проводяться дослідження щодо адаптації дівчат/жінок в ЗВО, створення відповідних умов для їх успішної реалізації та вивчення їх становища безпосередньо під час служби та виконання службово-бойових завдань. Це визначає актуальність цієї розвідки.

Метою роботи є визначити цільову аудиторію для проведення проекту, спрогнозувати короткострокові й довгострокові результати, а також потенційні ризики реалізації проекту.

Цільовою аудиторією проекту є учні та учениці навчальних закладів з посиленою військово-фізичною підготовкою міста Харкова, які планують у майбутньому пов'язати свою діяльність з військовою, правоохоронною чи державною службою у секторі безпеки та оборони України. Станом на вересень 2019 року у м. Харків нараховується близько 120 учениць у таких навчальних закладах.

Короткостроковим результатом реалізації проекту є те, що планується охопити близько 150-200 осіб, яким за планом будуть проведені навчальні тренінги, заняття, менторські зустрічі, екскурсії, квести в залежності від специфіки професійного направлення. А у перспективі це залучення учасників та учасниць до реалізації схожих за своїм посилом занять, але для учнів та учениць молодшої школи.

Результати в довгостроковій перспективі ми зможемо оцінити на етапі вибору майбутніми абітурієнтами/-ками основної професії за покликанням, при вступі до ЗВО, а також на етапі підбору та обіймання посади після завершення навчання у ЗВО.

Після вдалого завершення реалізації проекту ми сподіваємося, що навчальні заклади переберуть на себе ініціативу у організації подібних тренінгів на факультативній основі. Ми і на далі будемо продовжувати надавати допомогу і підтримку у підборі тренерів/-ок, менторів/ок. Окрім того, самі учасники/-ці тренінгу зможуть ділитися набутими знаннями, навичками та досвідом з молодшими колегами. В результаті сподіваємося на переорієнтування проекту під молодшу школу і проведення навчальних модулів “рівний – рівному” учасниками/-цями проекту для учнів/-ць молодших класів шкіл Харкова.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» 2005 рік.
2. Наказ МОН «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту» 2012 рік.
3. Національний огляд виконання Україною Пекінської декларації та Платформи дій і заключних документів Двадцять третьої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН. 2014 рік.
4. Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325. 2016 рік.
5. Державна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків до 2021 року.

УДК 159.9.019:377.35

Бондар Д., слухач магістратури 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

МАНІПУЛЯТИВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ МАСМЕДІА

Маніпулювання – це спосіб психологічного впливу, який спрямований на зміну напряму активності аудиторії, її ідей, думок, поглядів тощо, при цьому лишається непоміченим. Оскільки кожна людина є індивідом, який має певні знання, переконання, погляди, то і реакція на інформацію у кожного буде різна.

Масмедіа (*Mass media*) – преса (газети, журнали), радіо, телебачення, інтернет-видання, кінематограф, звукозаписи та відеозаписи, відеотекст, телетекст, рекламні щити та панелі. Усім цим засобам притаманні характеристики, що їх об'єднують – звернення до масової аудиторії, доступність багатьом людям, корпоративний зміст виробництва і розповсюдження інформації. Термін медіа застосовується також до організацій, які контролюють ці технології, наприклад, телевізійних каналів або видавництв [3].

Потенціал масмедіа активно використовує держава, маніпулюючи свідомістю широкого загалу, за допомогою таких засобів:

– Ідеологія – система поглядів, ідей, переконань, цінностей та установок, що виражають інтереси різних соціальних груп, класів, товариств, у яких усвідомлюються й оцінюються відносини людей до дійсності й один до одного, соціальні проблеми і конфлікти, а також містяться цілі (програми) соціальної діяльності, спрямованої на закріплення або зміну існуючих суспільних відносин [2].

– Агітація – найважливіший засіб впливу на свідомість і настрої широких мас з метою спонукати їх до політичної чи іншої активності, це так звана «ідеологічна зброя» боротьби партій. Агітація провадиться шляхом поширення певних ідей і лозунгів за допомогою масмедіа. У політичному сенсі – це процес інформаційного впливу на маси з метою спонукання до певної політичної поведінки.

– Пропаганда – форма комунікації, спрямована на поширення фактів, аргументів, чуток та інших відомостей для впливу на суспільну думку на користь відповідної спільної справи чи громадської позиції. Пропаганда зазвичай повторюється та розповсюджується через різні масмедіа, щоб сформувати обраний результат суспільної думки. Однією з видів пропаганди є фейкові новини [1].

Надійними джерелами отримання інформації є офіційні пресрелізи на урядових вебсайтах; посилання на офіційні запити на інформацію; онлайн-звіти місцевих ЗМІ; вебсторінки міжнародних організацій; інтерв'ю очевидців.

Наприклад: «у четвер, 13 лютого у деяких ЗМІ з'явилася інформація про те, що нібито в Харкові вантажівка Національної гвардії потрапила в ДТП. У повідомленні йдеться про те, що аварія трапилася приблизно о 14:00 на

окружній дорозі М-03. Водій автомобіля КамАЗ, порушивши ПДР, допустив зіткнення з автомобілем BMW і іншою вантажівкою. Офіційно повідомляємо, що даний вантажний автомобіль не належить до автопарку військових частин Національній гвардії України. У зазначеному ДТП інші транспортні засоби Нацгвардії участі не брали. Просимо представників ЗМІ користуватися інформацією з офіційних джерел і не поширювати дане повідомлення про ДТП, оскільки подані у ньому факти стосовно НГУ не відповідають дійсності» [5].

Отже, роль та функції масмедіа в сучасному інформаційному суспільстві мають велике значення в формуванні свідомості населення. Уповноважені такими владними характеристиками, масмедіа мають владу над свідомістю людей, аналогічно, як інші гілки публічної влади. Для того, щоб не стати їх «жертвою» та протидіяти медіаманіпуляціям, радимо порівнювати інформацію з різних та незалежних джерел; брати до уваги інформацію та новини з достовірних джерел з надійною репутацією; у разі можливості дивитися онлайн трансляції з місця подій без суб'єктивних оцінок і висновків.

Актуальність подальших досліджень у визначеному напрямі зумовлена необхідністю «озброїтися» способами захисту власного інформаційного простору в умовах інформаційної війни.

Список використаних джерел

1. Політологічний енциклопедичний словник. За ред. М.П. Требіна. Харків: ПРАВО. 2015. 93с.
2. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика. Київ: ЗНАННЯ. 2008. 119 с.
3. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%97%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B8_%D0%BC%D0%B0%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97_%D1%96%D0%BD%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%97
4. URL: <https://imi.org.ua/advice/yak-vyznachyty-ta-zlovyty-fejk-i2388>
5. URL: <http://ngu.gov.ua/ua/news/informaciya-shchodo-dtp-za-uchastyu-vantazhivky-nacgvardiyi-feyk>

УДК 81'42

Ващенко А., курсантка 117 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ВІЙСЬКОВИЙ ДИСКУРС ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЦГВАРДІЙЦІВ

Що є найголовнішим у діяльності військовослужбовця? Може це навички, без яких він не буде здатний виконати поставлене завдання, чи лідерські якості, без яких він не зможе керувати особовим складом, чи може все-таки це вміння

оформити свою думку вірно та донести її до своїх підлеглих належним чином?

Нестабільна військово-політична ситуація світу, яка знайшла своє відображення й у нашій країні сприяє появі неабиякого інтересу до військової тематики й розвитку цієї галузі, тому виникає необхідність вивчення саме військового дискурсу.

У сучасному мовознавстві термін «дискурс» використовується неоднозначно, це обумовлено багато вимірністю дискурсу та його численними інтерпретаціями. В нашій роботі, ми взяли за основу визначення Т.А. ван Дейка, який розуміє дискурс як «істотну складову соціокультурної взаємодії, характерними рисами якої постають інтереси, цілі та стилі» [3].

У своїй роботі вчена Н. Т. Акульшина розмежує формальний військовий дискурс та неформальний військовий дискурс. Дослідниця зазначає, що «формальний військовий дискурс містить військово-технічні матеріали, військові документи, статути, накази, рапорти, розпорядження, які мають низку власних особливостей таких як: зміни термінологічного корпусу виключно за умови змін чи вилучення із вжитку деяких термінів, утворення нових термінів у зв'язку із реформуванням видів збройних сил, нових видів озброєння та бойової техніки, розроблення мовних видів та методів ведення бойових дій, наявність скорочень та індексних позначень, умовних позначок для більшості видів озброєння та військової техніки» [1].

Що стосується неформального військового дискурсу, який є близьким за ознаками до військового сленгу, то ми повністю погоджуємося із визначенням вченого В. В. Балабіна, який визначає «військовий сленг як ненормативну, неформальну, стилістично знижену, функціонально обмежену мову військовослужбовців, що використовується з метою здійснення певних мовленнєвих функцій (експресивної, оціночної, корпоративної, пейоративної, евфемістичної тощо) і складається з одиниць – військово-формального військового дискурсу: неформальна, ненормативна мова військовослужбовців, що не передбачає дотримання вимог військової субординації та використовується з метою здійснення визначених мовленнєвих функцій за допомогою вживання військових сленгізмів» [2].

Однією з особливостей військового дискурсу є наявність жаргонізмів[4]. Саме використання таких лексем сприяє виникненню труднощів в ході перекладу повідомлень у цій сфері й виникненню певного бар'єру між військовими та цивільними. Ці особливості привертають увагу вчених до вивчення цієї галузі, адже військова структура є «живою» структурою, саме вона поповнює лексичний склад українського дискурсу.

Варто зазначити, що військова сфера, як й інші галузі, крокує «у ногу» з сучасністю, відповідаючи тенденціям сьогодення. Наразі, українські лінгвісти та перекладачі досліджують специфіку україномовного військового дискурсу. Довгий час військова структура України була нереформованою та застарілою.

Наразі, відбувається інтенсивний міжнародний обмін не тільки професійними знаннями та військовим досвідом, а й мовними засобами.

Найважливішими подіями, які суттєво вплинули на розвиток сучасного військового дискурсу останнім часом, вважаємо, по-перше, гендерний аспект, що набрав вже неабияких обертів і торкнувся й військової сфери. Наприклад, значним кроком у бік гендерної рівності є офіційне відкриття всіх посад для жінок-військовослужбовців (окрім, деяких морських посад, на яких можуть перебувати тільки фізично підготовлені чоловіки). Ця подія вплинула й на український правопис, наприклад, наразі дозволяється використання таких фемінітивів як *курсантка*, *офіцерка* тощо. Також, слід відмітити, що до словникового запасу військових повернулися звертання «пан» та «пані», замість «товариш». Так, сьогодні, доречними є звернення саме «пане майор», «пані полковник» та інші.

По-друге, важливу роль відіграє військовий сленг, який у скрутному становищі допомагає військовослужбовцям передати їх емоційний та психічний стан. Нажаль, однією з причин поповнення лексичного запасу військової сфери є критична ситуація в Україні, адже сленг використовується найчастіше у повсякденному мовленні бійцями АТО (нині ООС). Для широкого ж загалу українців військова лексика стала потрапляти через публіцистичні видання, новини, мемуари учасників боїв тощо.

За період антитерористичної операції з'явилося багато нових жаргонізмів, наприклад, «валькірія» – жінка військовослужбовець або солдатка, яка приймає участь у боях, «аватар чи мобік» – призваний для проходження служби під час мобілізації, «нацики» – військовослужбовці Національної гвардії України, «буратіно» – військовий, який витрачає свою зарплатню у перші 2 дні, «темп» – бронезилет, «клапан» – контрольний пункт пропуску (КПП), «есемеска» – залп у відповідь на обстріл тощо.

Отже, підсумовуючи все вище зазначене, можна зауважити, що нестабільна ситуація в країні сприяє поповненню лексичного запасу військової сфери та привертає неабияку увагу до цього питання не тільки дослідників, а й широкого загалу. Український військовий дискурс поповнюється новими артефактами, які потребують подальших досліджень як мовознавцям, так і перекладачами, а отже обрана проблематика є актуальною.

Список використаних джерел

1. Акульшина Н. Т. Поняття «військового» та «воєнного» дискурсів – об'єктивна тотожність та/чи перманентна протилежність. URL: <https://docplayer.net/65530620-Ponyattya-viyskovogo-ta-voennogo-diskursiv-ob-iekktivna-totozhnist-ta-chi-permanentna-protilezhnist.html>

2. Балабін В. В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. Київ. 2002. 313 с.

3. Ван Дейк Т. А. К определению дискурса. URL:

<http://www.nsu.ru/psych/internet/bits/vandijk2.html>

4. Назарова С. В., Пашук Ю. М. Англійсько-український та українсько-англійський словник термінів миротворчої та військової тематики. Львів. 2005. 104 с.

УДК 81'42.316

Глушич О., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ В ІНТЕРВ'Ю HARD TALK: МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ І ПЕРШІ РОЗВІДКИ

Інтерв'ю поширились у сучасному світі, набувши нових форм проведення, різних цілей, різнобарвного змісту. Серед численної кількості типів інтерв'ю виділяють ті, що націлені на аналіз певних тем, проблем, і такі, що знайомлять із особистостями. А останнім часом в Україні телеглядачі часто мають нагоду спостерігати і інтерв'ю відносно нового типу, яке прийшло до нас із досвіду роботи журналістів BBC та CNN. Цей тип має назву інтерв'ю Hard Talk, його часто транслітерують – і тоді воно звучить як Хардток. Невідомо, з яких причин жодного разу в українському телефірі не прозвучав переклад: інтерв'ю «Важка розмова». Уже сама назва в перекладі досить виразно окреслює специфіку діалогу цього типу: мова буде йти про якісь складні, болісні питання. Очевидно, респонденту нелегко буде вести розмову. Тоді чому на такі випробовування погоджуються люди? Якою є соціальна функція діалогів аналізованого типу? З огляду на те, що болісні проблеми є в будь-якій сфері діяльності, стає зрозумілим, що в ситуації, коли треба давати інтерв'ю названого типу може опинитися будь-хто, зокрема і офіцер НГУ. Проте поради стосовно комунікативних стратегій і тактик у складній розмові з журналістом поки що немає, та й сам жанр вичерпно не вивчений. Виникла потреба у виявленні специфіки комунікативної взаємодії типу Hard Talk і обґрунтуванні рекомендацій і інтерв'юєру, і респонденту, що свідчить про актуальність теми цієї роботи.

Ознайомлення з теоретичними джерелами засвідчило, що в інформаційному просторі можна легко знайти поради і для інтерв'юєра, і для респондентів, проте не для Hard Talk [2]. З'ясовані етапи і умови підготовки журналіста до цікавого інтерв'ю, проте знову – не Hard Talk [2]. Отже, комунікативна взаємодія в інтерв'ю Hard Talk являє собою певну прогалину у вивченні діалогів аналізованого типу.

Мета дослідження, представленого в роботі, – обґрунтувати модель аналізу і виявити особливості комунікативної взаємодії в інтерв'ю Hard Talk.

Матеріалом для аналізу слугували відеозаписи інтерв'ю Hard Talk, представлені в мережі Інтернету.

Шлях до досягнення мети ми розділили на декілька етапів, кожен із яких був підпорядкований виконанню конкретного завдання, а саме: обґрунтування моделі аналізу (формулювання основоположної гіпотези дослідження; визначення функцій та аспектів аналізу інтерв'ю Hard Talk); виявлення комунікативних стратегій і тактик інтерв'юера та респондента; обґрунтування факторів успіху.

У якості основоположної гіпотези дослідження приймаємо припущення про те, що для журналіста факторами успіху інтерв'ю Hard Talk є вміння спонукати респондента до щирості в негармонійних умовах спілкування, а для респондента – не втрачати паритет у діалозі, навіть якщо запитання інтерв'юера заводять у глухий кут.

Аналіз відеозаписів показав, що соціальні функції діалогу Hard Talk варіюються від оприлюднення негативних фактів та подій до демонстрації того, як долають труднощі. Для аналізу комунікативних стратегій і тактик ми змодельовали еталонне інтерв'ю Hard Talk. У ньому передбачена постановка складних запитань, звернення до болісних проблем, проте заборонено ігнорування принципу ввічливості в спілкуванні і максимум комунікації. Домінування інтерв'юера допускається в обмеженому ступені, який не передбачає психологічного тиску. Факторами успіху інтерв'юера в еталонному зразку мають бути стратегія відкритої розмови, допускається стратегія на пониження, та спростування доводів респондента. Основна вимога до респондента в еталонному інтерв'ю – не ставити себе у роль жертви, навіть за умови найскладніших запитань, віртуозно володіти стратегіями пояснення і переконання. Фактор успіху – не втрачати паритет і бути щирим.

Аналіз реальних інтерв'ю показав, що в них найбільш частотною для інтерв'юера є стратегія на пониження, домінування, маніпулювання і розвінчання. Комунікативні стратегії, побудовані на принципі ввічливості, використовуються в обмеженому діапазоні (тільки негативної ввічливості або холодної), а максими, що дозволяють гармонізувати комунікацію, ігноруються або навіть руйнуються. Інтерв'юерам майже ніколи не вдається викликати респондента на відкриту розмову. Респонденти використовують тактики пояснення, деталізації, що загалом репрезентують стратегію захисту. Вони уникають прямих відповідей на складні запитання, хоча за еталонним зразком мають послуговуватись саме ними. Основним фактором їх успіху є вміння використовувати стратегію маніпулювання.

І все ж уникання прямих відповідей не прикрашає респондентів. Виникає потреба у розробленні інших способів комунікативної взаємодії з інтерв'юерами, обґрунтування яких розглядаємо як перспективу дослідження теми.

Список використаних джерел

1. Дмитровський З. Інтерв'ю в інформаційній телепрограмі: особливості, методика підготовки. URL: <http://lnu.edu.ua/lknp/mova/jur6/dmytr.htm>
2. Яшенкова О.В. Стратегії і тактики мовленнєвого спілкування у діловій сфері. *Мова і концептуальні картини світу*, 2003. № 9. С. 360-367.

УДК 81'42

Дорофєєв О., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ІМПЛІКАТУРИ В ОСНОВІ ІМІДЖЕФОРМУВАЛЬНИХ ВІДЕО ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ГВАРДІЮ УКРАЇНИ

Наразі особливого значення для позиціонування в суспільстві, а отже і для виконання службово-бойових завдань, запорукою успіху яких є порозуміння з населенням, набуває імідж Національної гвардії України (НГУ).

Мета цього дослідження полягає в окресленні можливих імплікатур іміджеформувальних відео про НГУ, які б сприяли формуванню порозуміння з населенням.

НГУ веде активну діяльність у сфері зв'язків з громадськістю, залучає нові технології та канали інформування для контакту з різними цільовими аудиторіями. При цьому контент іміджеформувального відео, як свідчить проведене нами опитування, є занадто гіперболізованим і не викликає емоційного резонансу в аудиторії.

Аналіз інформаційного контенту сьогодення, з яким стикається пересічний громадянин України, а також специфіки популярних каналів передачі інформації, дозволив нам сформуванню концепцію відео про НГУ, яке спирається на концепт ПАТРІОТИЗМ (СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ, ТЕРИТОРІАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ, ЗАХИЩЕНІСТЬ ГРОМАДЯН) та вербалізує базові імплікатури, які позитивно сприймаються аудиторією.

Наші перші розвідки з обраної проблематики дозволили запропонувати декілька сценаріїв відеороликів, заснованих на імплікатах реалізації визначеного вище концепту.

Перший сценарій базується на клятві випускника НГУ і є її перифразом.

-Я – офіцер!

-Сержант

-Прапорщик

-Курсант

-Пишаюсь своїми військовим званням як символом мужності, честі, відваги, (можливо замінити «відвагу» на «звитягу»)

- Життя – Україні!

- Гордість – військам!

- Прапору – слава!

- Ми віддаємо роки свого життя заради того, щоб зробити ваше майбутнє безпечнішим.

- Ми разом боремось за світле майбутнє України.

- Ми пишаємося Національною гвардією України.

- Ми служимо народу України.

- Ми любимо свою Україну.

Другий сценарій є таким:

- Ми – Національна Гвардія України, і ми захищаємо Україну та народ України

- Від Донбасу до Карпат,

- Від Києва до Чорного моря.

- Ми не ділимо нікого на лівих та правих,

- На своїх та чужих,

- Тому що ми – військовослужбовці Національної гвардії України.

- Ми з вами у години радості (показати весілля молодої пари)

- І у миті журби/смутку (показати уривок з відео, де гвардійці ставлять рамку з фотографією на стіл в розбитому війною будинку в зоні ООС).

- Ми захищаємо вас і в день (показати ОГП), і в ночі.

- Ми постійно вдосконалюємося (показати тренування спец призначенців) для того, щоб ви були в безпеці.

- Ми з вами побратими.

- Ми разом боремось за світле майбутнє України.

- Ми радіємо кожній вашій перемозі (показати нові технології, електричні вітряки в Херсонщині, або футбол)

- І завжди заступимося за вас, якщо ви помилитесь,

- І підтримаємо у важку хвилину.

- Ми віддаємо роки свого життя заради того, щоб зробити ваше майбутнє безпечнішим

- Заради майбутнього України.

- Саме тому ми захищаємо Україну,

- Її незалежність і територіальну цілісність,

- Народ України та її суверенітет.

- Тому що ми пишаємося Національною гвардією України.

- Ми захоплюємось народом України.

- Ми любимо свою Україну.

Наведені сценарії потребують подальшої розробки, верифікації, підтвердження дієвості шляхом опитування фокус-групи та практичної реалізації. Це становить перспективу нашого подальшого дослідження.

УДК 81'42

Дорофєєв О., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ВПЛИВ АНГЛОМОВНОГО СЛЕНГУ НА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Повсякденне «використання комп'ютерних технологій, інтернету, широким загалом, повсякденне віртуальне спілкування та використання соціальних мереж, зробили «модним» використання сленгу та значно поповнили новими таксонами вокабуляр українців». Наша робота присвячена проблемі збагачення лексики української мови за рахунок іншомовних слів. Проблема є досить актуальною, адже результатом сучасного технологічного прогресу постають нові артефакти, які швидко починають експлуатуватися суспільством та вимагають негайної номіналізації.

Тенденції сьогодення дають змогу зазначати, що найчастіше номіналізація відбувається на базі англійської мови, що є, наразі, міжнародною мовою та «мовою» новітніх технологій. Поступово новоутворені таксони починають використовуватися у інших мовних системах. Ця тенденція, частково, відбилась й на збагаченні українського лексичного запасу, а отже, обрана проблематика є досить актуальною.

До вивчення поняття «сленг» науковці підходять з різних сторін. В нашій роботі «сленг» розуміємо як «елементи розмовного варіанту тієї або іншої професійної або соціальної групи, які, проникаючи в літературну мову або взагалі в мову людей, що не мають прямого відношення до певної групи осіб, набувають в цих мовах особливого емоційно-експресивного забарвлення» [1].

«Лексичний склад будь-якої мови містить велику кількість сленгових утворень, що відповідають певним соціальним та професійним групам людей. Існування різноманітних діалектизмів, сленгізмів тощо доводить, що мова залишається динамічною системою, яка постійно живе і розвивається» [3].

Проблема запозичень в українській мові не нова. Цю тему досліджувало багато науковців, зокрема, В. Гаранін, Л. Смирнова, О. Стишов, О. Присяжнюк, Ю. Зацнийта інші. Запозичення – природній, а не синтетичний феномен кожної мови. Запозичення може збагачувати терміносистеми, та навпаки, призводити до «зубожіння мови». Частина слів іншомовного походження «приживається», заноситься до словникового складу та функціонує у різних терміносистемах, є зрозумілою для більшості користувачів. Також процес запозичення має й «іншу сторону медалі», коли слова іншомовного походження засмічують, спрощують, вульгаризують мову.

Вчений В. Сімонок зазначає, що в науковій літературі для позначення запозичених слів використовуються різні терміни – запозичені слова,

іншомовні слова, іншомовні елементи, а також на позначення процесів запозичення – інтерференція мов, взаємодія мов, калькування тощо [2].

Досліджуючи вплив англomовного сленгу на сучасну українську мову слід зазначити, що більшість слів пов'язані, насамперед, з появою нових реалій, які не мають відповідників у мові-реципієнті. Поступово нове слово-запозичення проходить шлях адаптування у мові-реципієнті, може бути занесеним до словників та впроваджуватися в лексична складова мови.

Яскравим прикладом постає слово «гаджет» (від англ. gadget — пристрій) – електронний пристрій, який виконує обмежене коло спеціалізованих задач і призначений для розширення функціональності основного пристрою, до якого від підключається. Термін «гаджет» є багатофункціональним, він може використовуватися в значенні – мобільний телефон, планшет, системні застосунки тощо. «Сео» – фахівець, що виконує внутрішні або зовнішні налаштування сайту з метою підвищення позиції сайту в списку сторінок, знайдених пошуковими системами за конкретними запитами. Останнім часом все частіше використовується слово «хайп», тобто привернути до себе увагу суспільства, частіше всього шляхом негативних емоцій; термін можна почути на вулиці чи в інтернеті. Слово «зафрендити» – стати комусь другом чи взаємна підписка в інтернеті, також стало вживаним у наш час. «Дудл» — це тематичні анімаційні малюнки Google, що знаходяться на першій шпальті пошуковця. Також слово використовується в месенджері Вайбер, означає функцію, за допомогою якої можна пальцем намалювати та відправити картинку тощо.

Зважаючи на все вище зазначене, важливо зазначити, що суспільство еволюціонує разом з мовою. Іншомовні запозичення мають як позитивну, так і негативну сторону. Головним вважаємо, зберігати аутентичність нашого народу через мову, максимально замінювати слова іншомовного походження українськими аналогами. В цій «боротьбі» за національне «я» пропонуємо брати приклад з Французької республіки, яка максимально відстоює «чистоту» французької мови шляхом утворення лексичних одиниць, які б позначували нові реалії. Вважаємо за необхідне заснування інституту, який би займався дослідженнями української мови і максимально відсіював запозичення утворюючи нові таксони, щоб, на нашу думку, сприяло збереженню української мови як однієї з головних цінностей українського народу.

Слід також зазначити, що обрана проблематика потребує детальнішого дослідження та визначення чітких шляхів та механізмів збереження аутентичності української мови.

Список використаних джерел

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. / О. С. Ахманова. – М. :Энциклопедия, 1976. – С. 400–419.
2. Сімонок В. П. Запозичена лексика в українській мовній картині світу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2014. Вип. 8(2). С. 250-254.

3. Структурно – семантичні та функціональні особливості сучасного молодіжного сленгу (на матеріалі медійних текстів).
URL:<http://ir.nmu.org.ua/bitstreamhttp://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/151775/Мясникова%20А.pdf?sequence=1&isAllowed=y/handle/123456789/151775/Мясникова%20А.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

УДК 81'42.316

Захаров М., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

КОМУНІКАТИВНІ ФАКТОРИ ПРОВОКАЦІЇ МАСОВИХ БЕЗЛАДІВ

Соціальні умови життя і діяльності України поставили до порядку денного питання про необхідність запобігання масовим безладам. Вони не приносять користі жодній державі, а Україні, яка перебуває в стані гібридної війни, вони наносять вагому шкоду. Масові безлади виникають під час протестів громадян проти певних рішень влади, а такі ситуації містять суперечність в онтогенезі. З одного боку, масовий протест розглядається як нормальне явище в демократичній країні: таким чином люди висловлюють свою оцінку владних рішень, на що вони мають право за Конституцією. З іншого боку, протести такого типу часто супроводжуються безладами – так буває у всіх країнах. Шлях до подолання суперечності є тільки один – попередити масові безлади, забезпечивши умови для мирного протесту. У таких ситуаціях вкрай важливо виявити чинники, що можуть зумовити безлади, усвідомити механізми їх дії. Одним із таких чинників є провокативні дії, суб'єктом яких може бути одна особа чи група осіб, а об'єктом – натовп, громадська думка чи окремі особи. Механізм протидії провокаціям вивчений ще недостатньо. Отже, тема роботи, репрезентована в цих тезах, може розглядатися як соціальний запит, що свідчить про її актуальність.

Масові безлади як соціальний феномен розглядалися в працях соціологів, психологів, конфліктологів, фахівців у галузі комунікації. У межах названих наук вивчалось і явище провокації. Проте питання про провокації масових безладів аналізувались принагідно, в процесі виконання інших завдань. Тим часом події нашої доби спонукають виявити особливості провокацій саме в поданому ракурсі: як підштовхування до масових безладів.

Мета роботи – на основі аналізу останніх подій в Україні виявити комунікативні фактори провокацій масових безладів.

Традиційно вважається, що провокація – це різновид маніпулятивного впливу, спрямований на підбурювання до негативних дій. Отже, провокації розглядаються як заздалегідь сплановані заходи. Проте факти реального життя

свідчать про односторонність такого тлумачення. У якості основоположної гіпотези нашого дослідження приймаємо припущення про те, що спровокувати протиправні дії натовпу можуть не тільки заздалегідь сплановані заходи, а й комунікативні фактори, як-то відсутність соціальної відповідальності у підготовці повідомлень представниками ЗМІ та відсутність ефективної комунікації між владними структурами і громадянами.

Звернемось до аналізу подій в Санжарах і поетапно проаналізуємо кожен тезу з наведеної гіпотези. Передусім зафіксуємо, що спеціальні провокативні дії планувались і здійснювались кимось, про що свідчать факти, оприлюднені в ЗМІ та Інтернеті: як виявилось, значна група людей у натовпі навіть не є мешканцями Санжар. Їхні вчинки виходили далеко за межі комунікативних, вони застосовували фізичну силу, намагались вибити скло в автобусі, а викрики з нецензурною лайкою, які й комунікацією не назвеш, лише супроводжували їхні фізичні дії. Перевіримо другу тезу гіпотези.

Протягом усього періоду із часу, коли були зафіксовані перші випадки хвороби на коронавірус, ЗМІ з найдрібнішими деталями розповідали про це страхіття. У їхніх меседжах, які супроводжувались відеороликами, нічого не говорилось про способи захисту від зараження, не було пояснень про безпечну поведінку – натомість повідомлялись вражаючі відомості про кількість тих, хто захворів і помер. Отже, у їхній комунікації з глядачами явно переважав негатив, що насаджував страх, близький до паніки, і майже не було пояснень і рекомендацій.

Недостатньою була і комунікація владних структур із громадянами. Ми залишаємо осторонь нашого аналізу заходи, вжиті владними та виконавчими структурами – це справа політологів. У межах завдань нашої роботи будемо стверджувати тільки недостатність комунікації – пояснень і рекомендацій. Важливість цього аспекту взаємодії відзначалася в науковій літературі [1].

На жаль, в аналізованій ситуації не було помітно і роботи поліції комунікації. Зрозуміло, що під час безладів комунікація вже не допомогла б. Але чому не було вжито превентивних заходів із боку поліції комунікації?

Як видно з викладеного, аналіз останніх подій повністю підтвердив основоположну гіпотезу дослідження: комунікативними факторами провокацій можуть бути не тільки обрані стратегії, а й комунікація з помилками нарративу, яку продемонстрували українські ЗМІ, і недостатність комунікації між владними структурами та громадськістю, силовими структурами та пересічними громадянами.

Результати аналізу свідчать, що до класифікації провокацій слід додати як мінімум три ознаки: зміст повідомлень ЗМІ (виділивши зміст, релевантний ситуації, та зміст із перекосами в бік негативу), комунікативний контакт владних структур і громадян (оптимальний чи недостатній) та силових структур і громадян (необхідний чи недостатній).

Перспективою дослідження теми вважаємо аналіз фактів, коли комунікативні заходи припинили дії, до яких підбурювали провокатори.

Список використаних джерел

1. Концептуальні засади стратегічних комунікацій в діяльності інститутів сектору безпеки і оборони України. *Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни: погляд від волонтера до науковця: монографія*. К.: НА СБ України. 2018. С. 110-150.

УДК 81'42.316

Коломієць М., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ІМІДЖЕТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЄННИХ ПІСЕНЬ

Пісня – ліричний жанр, і, з першого погляду, її дослідження мало пов'язане з проблемами створення іміджу. Проте практика діяльності свідчить про помилковість такої позиції. Воєнна пісня посідає особливе місце серед творів названого жанру. Вона несе в собі потужний прагматичний потенціал: підтримує бойовий дух і надихає на перемогу, стає своєрідним методом психологічної розрядки і фактором створення іміджу українського військового [1]. Тим часом іміджетвірний потенціал воєнної пісні вивчений мало. З огляду на те, що підтримання позитивного іміджу силових структур є однією із ключових цілей стратегічних комунікацій, актуальність теми, представленої в цих тезах, є безсумнівною.

Ознайомлення з теоретичними джерелами показало, що воєнні пісні аналізувалися переважно в аспекті історії їх написання або як фольклорні твори. Іноді дослідників цікавили питання метафоричної будови воєнної пісні. Висвітлювалась і її роль у формуванні національної самосвідомості українців. А ось питання про те, як реалізується іміджетвірний потенціал української воєнної пісні, залишилося осторонь уваги мовознавців. Не створені вичерпні уявлення щодо специфіки сучасних українських воєнних пісень, зокрема пісень про АТО та ООС. З огляду на стан вивченості проблеми було сформульовано мету цього дослідження.

Мета роботи – виявити змістові компоненти іміджу українського військового, які становлять прагматичний потенціал воєнних пісень про АТО та ООС.

Поняття іміджу розуміємо в загальноприйнятому сенсі – як образ особистості, організації чи інституту, створений в уявленні громадськості. Структуру іміджу становить комплекс ознак, до яких відносимо такі: ціннісні пріоритети, якості (моральні, вольові, фізичні), духовна сфера (переживання,

почуття), оцінні ознаки (раціональна оцінка, емоційна оцінка).

Аналіз текстів пісень показав, що основні ціннісні пріоритети українських військових пов'язані з Україною, її незалежністю, із сім'єю, дружбою. У піснях стверджується, що українські військові – патріоти: *Все віддам за любу неньку нашу Україну!* («Браття українці»); *Настане день, і прийде наша слава, А поки ми – захисники держави*(«Не сумуй...») та ін. Вони завжди залишаються вірними присязі, чітко виконують накази командира: *Ти чекай, рідненька, я прийду, та присяги клятву не порушу* («Фенікс іде на бойове завдання»); *Тихо пішов, тихо прийшов, Ворога знищено, як був наказ, Сонце сідає, ніч наступає, І вже повертається Спецназ* («Тихо пішов, тихо прийшов»).

У піснях стверджуються найкращі морально-вольові якості захисників. Український воїн сміливий, мужній, він проявляє героїзм у боротьбі за вільну, незалежну Україну: *Ти у зоні АТО За чужу не ховаєшся спину, Як не ти, тоді хто В час лихий порятує країну, Як не ти, тоді хто, Принесе перемогу крилату? Ти у зоні АТО – Твоя місія – перемагати!* (Ніна Третяк «Ти у зоні АТО»). Воїну доводиться терпіти важкі умови, ризикувати життям, проте він завжди проявляє незламну силу духу: *Ми вчили війну по запеклим законам, Ми назви, як горам, дали териконам, А нас не зламати! І, навіть, не вбити, Тому що відродяться з попелу квіти!* (Поддай зброю. Гімн 10 окремої гірсько-штурмової бригади "Едельвейси").

Сміливий і мужній, український воїн не позбавлений щирих людських почуттів і переживань. Він переживає за свою матір, кохану, дружину, доньку: *Не плач, моя мамо, Благаю, не плач! Ми повернем з цієї війни! Бо почали це пекло не ми!..* (Іван Стратієнко «Сльози матері»). А перед донькою готовий звітувати за свої дії: *Моя донька підросте, і задасть вона питання зовсім подитячому просте: В час великої біди, під навалою орди – тату де був ти?* (Позивний «Алькор». Де був ти?).

Як видно з наведених прикладів, воєнні пісні в сукупності створюють образ українського воїна, який може слугувати еталонною імідж-моделлю. У зв'язку із цим виникає питання про способи його популяризації серед широкого загалу. Ця робота не потребує спеціальних заходів, запланованих офіційних контактів із громадськістю – достатнім буде один напрям діяльності: пісні про АТО та ООС мають звучати якомога частіше в телефірі та по радіо, на культурно-масових заходах у різних установах, закладах освіти. Текст пісні буде сам нести людям іміджетвірну інформацію, створюючи в їхньому уявленні образ українського військового. Пісня впливає на уявлення через два канали: інтелект (зміст пісні) і емоції (зміст + мелодія), а отже, її вплив є більш ефективним.

Узагальнюючи результати аналізу, відзначимо, що пісня має великий іміджетвірний потенціал, який доцільно використовувати у комунікативній взаємодії з громадськістю.

Створення сценаріїв для культурно-масових заходів із використанням воєнної пісні розглядаємо як перспективу дослідження заявленої теми.

Список використаних джерел

1. Дедуш О.В. Українські військові пісні як елемент національної самосвідомості. *Молодий вчений*. №7 (10), 2014. С. 32-35.

УДК 159.9.019:377.35

Малихіна О., слухач магістратури 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ЗАГОЛОВОК ЯК ВИД МАНІПУЛЯЦІЇ В МАСМЕДІА

Заголовок у друкованому масмедійному тексті – це інформаційний елемент, який першим впадає в око реципієнтові, привертаючи його увагу, спонукаючи ознайомитися з матеріалом. Тож масмедійник у гонитві за кількістю переглядів укладає у його мовне оформлення максимум експресії, а часто не гребує й маніпулятивними засобами.

Медіаманіпуляція – вид психологічного впливу, який здійснюється через пресу (газети, журнали), радіо, телебачення, інтернет, кінематограф, звукозаписи та відеозаписи, відеотексти, телетексти, рекламні щити та панелі, домашні відеоцентри, що поєднують телевізійні, телефонні, комп'ютерні та інші лінії зв'язку, соціальні мережі, що призводить до впливу на наміри об'єкта, його бажання, настрої, поведінку, погляди тощо.

Результати моніторингу Інституту масової інформації на наявність маніпуляцій показали, що в оформленні більшості новин журналісти дотримуються стандартів, але маніпуляції були виявлені. Найбільший показник маніпуляцій у заголовках зафіксовано в Запоріжжі (12%) та Вінниці (10%), найменший – у Маріуполі (2%) та Луцьку (1,6%).

За даними дослідження, у період моніторингу загалом у заголовках новин було виявлено 256 порушень. Найчастіше порушення стосувалися перебільшень та необґрунтованої сенсаційності в назвах інформаційних матеріалів, некоректних узагальнень, що розмивали контекст новини, даних, які не підтверджувалися в тексті новини, наявності в заголовках занадто емоційної лексики, а також заголовків, які не містили конкретної актуальної інформації щодо реального інформаційного приводу новинного матеріалу. Маніпулятивні заголовки більше використовувалися в новинах політичної, економічної, соціальної, кримінальної тематики в матеріалах з ознаками того, що їх оприлюднено на замовлення. У середньому виявилось, що в регіональних інтернет-ЗМІ кожна 20 новина (загалом 5%) містить маніпуляції в заголовку, а саме – невідповідність заголовка змісту тексту.

Сенсаційність, анонсована заголовком, вербалізується за допомогою мовленнєвих формул: «*Ви не повірите...*», «*Виявилось, що...*», «*СЕНСАЦІЯ*», «*Читати всім!*», «*Стало відомо...*», «*Шокуюча правда*». Трапляється й чимало заголовків, які емоційно повідомляють про жахливий факт або «суперперемогу», на яку довго очікували. У таких заголовках зазвичай використовують надмірно емоційну лексику. Головна мета – аби читач клікнув на них і «відкрив» новину. У тексті новини найчастіше обіцяної сенсації немає.

Є й інша мета, для якої використовуються такі заголовки. Новин зараз стільки, що не всі відкривають їх, а проглядають тільки заголовки. У цьому разі, маніпуляція спрямована на те, щоб читач сформував відповідну позицію лише за заголовком і поширив, наприклад, у соціальних мережах. У таких заголовках зазвичай повно «зради», в яку читач має повірити, не перевіряючи деталі. При цьому текст новини може бути цілком збалансованим. Наприклад:

Ветеранов – стереть: Украина отменила Великую отечественную войну (<https://subscribe.ru/archive/socio.science.ruspravda/201711/15191619.html/>).

Ознайомлення з інформацією, розміщеною під цим заголовком, демонструє, що йдеться не про «стирання» ветеранів, а про вживання термінології: «*все военные термины заменяются на единый вариант "Вторая мировая война"*».

За маніпулятивним заголовком у цьому випадку, як і в багатьох інших, слідує хибно аргументований, насичений надмірною емоційністю текст.

В одного з водіїв, котрі перевозили евакуйованих з Уханя, підвищилася температура, – *Аваков* (<https://ua.112.ua/suspilstvo/v-odnoho-z-vodiiv-shcho-perevozyly-evakuiovanykh-z-ukhania-pidnialasia-temperatura--avakov-526593.html>). Нижче, під заголовком, – *підозри щодо нього не виправдалися*.

«Національні дружини»: Хто крокував центром Києва і навіщо вони це робили (<https://ua.112.ua/mnenie/natsionalni-druzhyny-khto-krokovav-po-tsentr-kyieva-i-navishcho-vony-tse-robyly-431202.html>). Зі змісту статті виявилось, що «*"Національні дружини" кілька днів тому склали присягу, пройшлися центром столиці строем у форменому одязі, зняли весь процес на відео і виклали в мережу*». Сама «*організація існує вже близько року і навіть зареєстрована в Мін'юсті*». Сповідано й мету створення – «*"Національні дружини" мають намір патрулювати місто і боротися зі злочинністю, допомагати поліції*».

Ознаки маніпулятивних заголовків:

– слова записано великими літерами, курсивом чи застосовано будь-яке інше акцентуаційне виділення тексту;

– використання елементів сенсації, драми, криміналу й т. ін.

Підступність маніпулятивного заголовку полягає в тому, що реципієнт не знає, що контент маніпулятивний, поки не клікне на нього. А якщо читач це зробив, маніпулятор уже частково досягнув своєї мети. Це називається клікбейт. Якщо не клікнув, то теж «програв», бо фальшиве повідомлення знайшло місце десь у його пам'яті. Можливо, під час якоїсь розмови реципієнт

згадає відповідну інформацію (не пам'ятаючи, де саме її прочитав) і будете її несвідомо поширювати.

УДК 81'27

Прасол К., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

МОВНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПОЛІТКОРЕКТНОСТІ

Зміни в суспільно-політичному житті другої половини ХХ століття відображено в мові. З'явилося багато лексичних засобів, які, безперечно, збагатили мову, але певні суспільні явища з точки зору лінгвістичної норми мали й негативний вплив. Ідеї американського «позитивного мислення» зазнали істотних трансформацій, в основі яких – бажання не образити співрозмовника, не принизити його почуттів, не говорити відверто на теми расової приналежності, фізичні вади, соціального статусу, релігійні, філософські чи політичні погляди, сексуальну орієнтацію, гендерну ідентичність тощо. Нова ідеологія наклала відбиток на культуру поведінки і мову. Як зазначають К.А. Буднік і А.Т. Ахмедова, цей рух не має рівних за розмахом і досягнутим успіхами світової лінгвістичної історії [1, с. 49].

Не дивно, що феномен політичної коректності зародився саме в англomовному суспільстві, адже англійська мова, на сьогоднішній день, виконує роль мови світового спілкування, міжкультурної комунікації в сучасному світі. Саме тому без прояву поваги до потреб представників різних національностей, в тому числі і на мовному рівні, така комунікація не змогла б вважатися успішною. Адже в загальному вигляді явище політкоректності полягає в заміні не лише образливої, а навіть потенційно образливої лексики [2, с. 53].

Політична коректність як система поглядів стала певним феноменом сучасності, що характеризується багатоплановою природою і цим привертає увагу вчених різних галузей: лінгвістики, політології, філософії, соціології, лінгвокультурології. Мовні, культурологічні, політичні, економічні, моральні та інші аспекти цього явища досліджувалися в роботах вітчизняних і зарубіжних вчених (Г. Грайс, Ж. Лебук, Л. Виссон, С.Г. Тер-Мінасова, М.Ю. Палажченко, І.М. Некрасова, В.П. Москвіна, Л.П. Лобанова, Л.Я. Зайко, Н.В. Таценко та інших).

Існують різні класифікації політкоректних одиниць залежно від принципів, які покладені в їх основу. Найбільш повними є класифікації Л.П. Лобанової і Л.П. Крисіна, побудовані за лексико-семантичним принципом. В дослідженні ми класифікуємо політкоректні одиниці за тематичним

категоріями / видами дискримінації, з якими стикається суспільство. Найчастішим об'єктом політкоректності є теми:

1) расової та етнічної приналежності (*African-American, member of the African Diaspora, person of black race* – для представників темношкірого населення; *Native American, indigenous person* – індіанців; *Asian people* – для вихідців зі Східної та Південної Азії). Некоректним вважається і вживання деяких стійких словосполучень, в яких є посилання на різні національності: *Dutch treat / concert, Mexican breakfast, Walk Spanish* тощо;

2) гендерної приналежності (*domestic partner, flight attendant*);

3) дискримінації за соціальним, професійним, релігійним, етичним, сексуальним статусом (іноземці – *newcomers*; нелегальне населення – *undocumented residents*; злидні – *needy, disadvantaged, people with low-income; automotive internists* (автомеханік); *environmental hygienist* замість *janitor*; *landscape architect* замість *gardener* (садівник));

4) за зовнішнім виглядом, станом здоров'я, віком (*Renoir woman, woman of classical proportion, vertically challenged, horizontally challenged, differently sized, bigboned* замість *fat*; *emotionally different, mentally challenged, special* – люди з розумовими вадами; *people visually challenged* замість *blind*; *visually oriented* замість *deaf*; *middlescence, goldenager* замість *old*);

5) числену групу складають політкоректні вирази, пов'язані з темою політики, економіки і війни: *period of negative economic growth, to downsize, limited air strike, air support, device, collateral damage, currency adjustment* тощо.

Способи утворення політкоректної лексики різноманітні. Серед основних в англійській мові виділяють метафоричні і метонімічні переноси, перифрази, переосмислення, використання іноземних слів (варваризмів), скорочень. Політкоректні одиниці також утворюються за допомогою словотворчих засобів (афіксації, словоскладання, злиття слів, конверсії тощо).

Отже, на сьогоднішній день, ідеї політкоректності набули широкого розголосу не лише в США і країнах Західної Європи, але і по всьому світу, запровадивши нові норми соціальної і мовної поведінки. Зі свого боку, політкоректність є ідеологічною і ментальною настановою, спрямованою на подолання міжнаціональних, міжкультурних, міжетнічних протиріч і конфліктів і, в той же час, знаходить мовну реалізацію, що виявляється у виборі особливих мовних засобів та їх реалізацію.

Список використаних джерел

1. Будник Е.А. Политическая корректность и способы ее перевода с английского на русский язык. *Science Time*. 2015. № 5 (17). С. 48-53.

2. Назаренко О. В. Перекладацький аспект евфемізмів (на матеріалі англійської та німецької мов). *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства*. Суми, 2014. С. 53-55.

УДК 81'42

Сердюк К., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ІМІДЖЕФОРМУВАЛЬНИЙ НАРАТИВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Позитивний імідж силової структури важко переоцінити, оскільки він є запорукою порозуміння з громадськістю, що є важливим для успішної діяльності. Щорічні соціологічні опитування визначають рейтинг силових структур стосовно підтримки суспільства.

Мета нашого дослідження полягає в окресленні особливостей побудови іміджеформувального нарративу Національної гвардії України (далі НГУ) засобами стратегічних комунікацій.

Імідж НГУ є соціальним конструктом, який базується на уподобаннях та інтерпретативних здатностях адресата. Наратив є історією, яка пояснює дії суб'єкта для їх виправдовування перед певною аудиторією, тобто він містить історії про події, визначені наратором/ комунікатором як актуальні для аудиторії [1].

Для НГУ як державної силової структури іміджеформувальний нарратив має важливе значення, оскільки імідж корелює з рівнем довіри населення та слугує критерієм оцінки суспільством ефективності управлінської діяльності.

Попередні розвідки з обраної проблематики доводять, що комунікативна специфіка ефективного іміджеформувального нарративу силової структури полягає, по-перше, в аргументованості інформації, що досягається серед іншого посиленням на авторитети, по-друге, в наведенні фактуальної інформації (статистики, історичних фактів, біографій тощо), та, по-третє, у позитивній тональності, яка досягається високою апелятивністю, використанням стратегій мовного впливу, залученням риторичних технік та кшталт «свій – чужий» тощо [1].

Інституційним іміджеформувальним нарративом НГУ постає «Біла книга», однак у відповідності до діджиталізації, притаманної сучасному етапу розвитку суспільства, іміджеформувальним нарративом можна вважати і історію у Фейсбук та інших соціальних мережах, оскільки наратив формується для адресата і має враховувати відповідний, «близький» адресатові канал комунікації.

Для іміджеформувального нарративу НГУ актуальними є базові концепти **МУЖНІСТЬ, ЧЕСТЬ, ЗАКОН, СУЧАСНІСТЬ, УСПІШНІСТЬ, ДОВІРА, ЛЮДЯНІСТЬ**. Вибір концептів для конкретного повідомлення у межах нарративу відбувається з урахуванням фактору адресата та каналу комунікації. Іміджеформувальний наратив має узгоджуватися з іншими елементами інституційного дискурсу для досягнення поставлених цілей, а саме формування позитивного іміджу НГУ.

Таким чином, іміджеформувальний наратив НГУ є важливим

інструментом стратегічних комунікацій, який має складну структуру, посилену елементами персуазиву та апелятиву. Подальші розвідки з обраної проблематики дозволять визначити механізми побудови та коризування іміджеформувального наративу НГУ.

Список використаних джерел

1. Лисичкіна І.О., Мягка М.М., Толочнеєв В.О. Комунікативний аспект іміджеформувального наративу силової структури. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія Філологія. 2018. №34. Том 2. С. 91-93.

УДК 81'42

Теплякова М., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЇ

У сучасних умовах глобалізації, коли країни прагнуть до співробітництва і взаємозбагачення в суспільній, економічній, політичній, культурній, науковій та інших сферах, великого значення набувають міжкультурні ділові зв'язки представників різних держав, що є необхідною передумовою налагодження контактів, досягнення взаєморозуміння та взаємовигоди.

Хоча загально визнано, що бізнес-комунікація має величезне значення для успіху організацій, опитування показали, що 73% американських, 63% англійських і 85% японських керівників вважають міжкультурні бізнес-комунікації головною перешкодою на шляху досягнення ефективності поставлених цілей [2]. Ці опитування показують, що відсутність умінь вести ділову комунікацію з представниками інших культур є серйозною прогалиною в професійній підготовці та економічно обходиться набагато дорожче, ніж це може здатися на перший погляд.

Як відомо, ділова комунікація є складним і багатограним процесом, який має об'єктивні і суб'єктивні сторони та характеризується різними вербальними і невербальними параметрами. Від звичайної комунікації ділова відрізняється, в першу чергу, чіткою детермінованістю і регламентацією, оскільки спрямована на вирішення певної задачі. Ділова культура кожної нації має свої специфічні характеристики, пов'язані з певними психологічними та культурними особливостями. Залежно від фактора часу бізнес-культури поділяють на: а) монохронні (їх представники цінують час, тому вони пунктуальні, вимогливі до ділових зустрічей і дотримання їх порядку денного); б) поліхронні (для їх представників не мають особливого значення пунктуальність, терміни виконання домовленостей, вони цінують зустрічі, на яких можна обговорювати

одночасно кілька питань) [1].

Відчутним чинником у міжкультурному спілкуванні є відмінність у поглядах на припустимість чи неприпустимість емоційності. З огляду на це розрізняють експресивну культуру ділових стосунків, для якої емоційність є нормою, і стриману культуру ділових стосунків, яка надає перевагу раціональним способам взаємодії. До експресивних культур належать регіони Середземномор'я, Південна Америка; до частково-експресивних – США, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Східна Європа, Африка; до стриманих культур – країни Східної та Південної Азії, Північна Європа, Німеччина, Велика Британія, Японія [3].

Для прикладу можна взяти одну із найпоширеніших моделей ділового спілкування – арабську модель культури. За своїми ознаками арабська культура ділового спілкування є традиційно-колективістською, формально-ієрархічною, експресивною, поліхромною. У ній важливу роль відіграє мусульманська духовна, звичаєва традиція, яку потрібно хоча б у загальних рисах знати і поважати, оскільки це одна з передумов майбутнього ділового успіху. Загалом вона орієнтована на встановлення доброзичливих стосунків із партнерами, а не на угоду.

На противагу існує азійська модель. Культура стосунків у діловій сфері, що культивується в азійських країнах, класифікується як традиційно-колективістська, формально-ієрархічна, емоційно стримана, монохромна, за винятком Індії, в якій досить гнучко ставляться до фактора часу. У будь-яких ситуаціях представники Азії поводяться досить стримано, вони тримають дистанцію між співбесідником, їм не притаманні прояви сильних емоцій та ентузіазму. Вони налаштовані саме на укладення угоди і здебільшого є холодними і розсудливими бізнес-партнерами.

Ефективне здійснення міжкультурної бізнес-комунікації передбачає визначення оптимальної стратегії поведінки, моделювання ділових стосунків з бізнес-партнерами з виключенням прояву етноцентризму й урахуванням їх стадії пристосування до нової культури, формування толерантності до культурних відмінностей партнерів по бізнесу, психологічне налаштування на кооперацію з представниками іншої культури, і, звісно ж, дотримання норм етикету в процесі комунікації. Для перекладача вкрай важливим є бути обізнаним щодо особливостей кожної комунікативної культури.

Список використаних джерел

1. Донец П.Н. Основы общей теории межкультурной коммуникации: научный статус, понятийный аппарат, языковой и неязыковой аспекты, вопросы этики и дидактики. Харьков: "Штрих", 2001. 386 с.
2. Льюис Р.Д. Деловые культуры в международном бизнесе. От столкновения к взаимопониманию. М.: ПРИОР. 2018. 224 с.
3. Яшенкова О.В. Стратегії і тактики мовленнєвого спілкування у діловій сфері. Мовні і концептуальні картини світу. 2003. № 9. С. 360-367.

УДК 81'42

Томашевська О., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ПОРТРЕТНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ КОНЦЕПТУ «КРАСА»

Художній твір являє собою сукупність взаємодіючих образів, які є частинами модельованої картини світу. У центрі образної системи художнього твору стоїть саме зображення людини – персонажів та їх відносин – що, власне, і складає зміст твору, який моделює об'єктивну дійсність. При цьому важливою складовою моделі реального світу, який створює автор, є «впізнання» її читачем: у свідомості читача повинна сформуватися візуальна картина, а персонажі, які описуються, повинні «ожити». Для досягнення цієї цілі письменник формує зорове враження, подібно тому, яке створюють явища та події об'єктивної реальності та оточуючі людину. Словесний опис зовнішності персонажу та вживання портретних характеристик більшою мірою сприяє візуалізації персонажу, створенню ментальної картини та живого зорового образу.

Портрет один із головних засобів творення характеру персонажу. Його потенціал сприяє відтворенню як зовнішності персонажа, так і динаміки його почуттів, емоцій, думок. Портрет – це передусім образ людини. Індивідуальна неповторність – одна з найцінніших якостей портретного образу і першочергова роль тут, безперечно, відводиться світогляду митця, його творчій уяві. Вони й формують не лише сам аспект komponування портрета, а й арсенал виражально-зображальних засобів [2, с. 48].

Функції портрету визначаються методом, жанрово-родовою приналежністю, стилем письменника. Характер портрета та його роль у творі можуть бути найрізноманітнішими. Простий портрет – це скопійований з реально існуючої людини натуралістичний портрет. В літературі частіше зустрічається психологічний портрет, в якому автор через зовнішність героя намагається розкрити його внутрішній світ.

У літературному творі портретна характеристика персонажа дуже важлива і є невід'ємною частиною образу героя взагалі (поряд з його думками, вчинками, способом життя і тому подібне). Залежно від традицій, особливостей літературного напрямку, норм відповідного жанру, індивідуального стилю, автори по-різному подають портретні описи персонажів, приділяючи більшу або меншу увагу їх зовнішності.

Проблема створення словесно-художнього портрету, його роль у структурі художнього твору привертає увагу багатьох лінгвістів і літературознавців.

Відомий літературознавець Г.С. Сириця у своєму дослідженні пропонує розгорнуту ситуативну класифікацію, яка розмежовує портретні описи у залежності від стану персонажа у певній ситуації: портрет-сприйняття, портрет –

самосприйняття, портрет-спогад, портрет – самоспогад, портрет-пізнавання. Портрет може являти собою узагальнений опис індивідуальних портретних прикмет або відображати «теперішній» стан, коли постійні риси висвітлюються тією чи іншою стороною у певній ситуації [2].

Лінгвіст С. А. Беспалова запропонувала інформативну класифікацію, в основу якої закладена кількість виділених портретних ознак персонажа і визначив наступні типи портретів: портрет-штрих (одна чи дві ознаки); оцінний портрет (авторська оцінка постійних ознак персонажа); ситуативний портрет (мінімальний набір ознак, які характеризують персонажу певних ситуаціях); дескриптивний портрет (максимальний набір ознак, які постійно характеризують персонаж); даний тип портрету поділяються на фрагментарний та повний портрет [1].

«Концепт» – одиниця мислення, яка виступає цілісним, нерозчленованим відображенням факту дійсності – найменша одиниця мисленнєвого процесу [3, с. 72].

Краса – абстрактна властивість речі, ідеї, місця чи живої істоти. Вона є невід'ємною складовою сприйняття світу людиною.

Портретна характеристика як засіб вираження концепту «краса» у художній літературі є важливою складовою образу персонажу. У художніх творах портретні описи не тільки допомагають читачам уявити зовнішність героя, але й слугують важливими засобами характеристикації та індивідуалізації літературних героїв.

Список використаних джерел

1. Беспалова С. А. Формирование коммуникативной и культуроведческой компетенции в контексте предметов гуманитарного цикла. Моск. ин-т открытого образования. Москва: МИОО, 2009. 176 с.
2. Сырица Г.С. Поэтика портрета в романах Ф.М. Достоевского: монография. Москва: Гнозис, 2007. 407 с.
3. Краснобаева-Чорна Жанна. Термінополе концепт. *Українська мова*. 2006. № 3. 72с.

УДК 659.148

Трофімова О., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ГЕНДЕРНІ ОЗНАКИ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ

В нашому суспільстві реклама стала суттєвою частиною соціалізації сучасної людини. Беззаперечно, вона відіграє значну роль у формуванні суспільної думки оцінок та подій, задає стандарти життя та свідомості. На нашу думку, сучасна реклама здатна формувати та підтримувати уявлення про гендер

у масовій свідомості.

Гендер – соціокультурний конструкт, що визначає соціальні аспекти взаємовідносин між статями. Під цим терміном прийнято розуміти психологічні й поведінкові характеристики, пов'язані з маскуліністю та фемініністю, тобто ті, котрі відрізняють чоловіків від жінок. Термін «гендерний», який поступово набуває все більшого поширення в багатьох сферах життя сучасної людини, походить від англійського «gender» («рід», «стать»), що походить, у свою чергу, від латинського «genus».

Гендерні образи сучасної реклами відіграють дуже важливу роль у суспільстві. Бо життя сучасної людини вбачається неможливим без рекламного фону. Реклама, проникаючи в усі сфери суспільства, активно впливає на його соціальні інституції та чинить значний вплив на соціальну поведінку людей. Реклама транслює інформацію не тільки про товари, вироби, послуги, ринки, й про політичні, економічні та інші типи взаємовідносин в суспільстві, його культурні конструкції, включаючи специфіку взаємовідносин між чоловіками та жінками.

Просторовий контекст, у який вписано чоловіків та жінок у рекламних зображеннях, продовжує закріплювати у суспільній свідомості деякі досить застарілі стереотипні уявлення про «відповідні» для чоловіків та жінок сфери та способи самореалізації. Звісно, використовується й «відповідний» лексикон.

Розглядаючи поняття «гендер» у мовознавстві, слід виділити дві групи:

– до першої групи відносяться мова та відображення в ній статі. Мета такого підходу полягає в описі та поясненні того, як проявляється в мові наявність людей різної статі, які оцінки приписуються чоловікам та жінкам і в яких семантичних галузях вони найбільш помітно чи виразно виражені. Досліджуються, в першу чергу, номінативна система, лексикон, синтаксис, категорія роду тощо;

– до другої групи відносять мовленнєву і комунікативну поведінку чоловіків та жінок. Виділяються типові стратегії та тактики, гендерно-специфічний вибір одиниць лексикону, способи досягнення успіху в комунікації, переваги у виборі лексики, синтаксичних конструкцій, тобто, узагальнено, виявляється специфіка чоловічого та жіночого мовлення.

Результати нашого дослідження вказують на те, що у рекламі чоловіки частіше використовують іменники (в основному, конкретні) і прикметники, в той час як жінки вживають більше дієслів. Чоловіки вживають більше відносних прикметників, а жінки – якісних. Чоловіки частіше використовують дієслова доконаного виду.

Жіноча мова включає в себе велику концентрацію емоційно оцінної лексики, а чоловіча оцінна лексика частіше стилістично нейтральна. Найчастіше жінки схильні до інтенсифікації насамперед позитивної оцінки. Чоловіки більш виражено використовують негативну оцінку, включаючи

стилістично знижену, лайливу лексику і інвективи; вони набагато частіше вживають сленгові слова і вирази, а також нелітературну та ненормативну лексику, в той час як жінки дотримуються слів з нейтральним стилістичним забарвленням. До типових рис жіночого мовлення належить гіперболізована експресивність і частіше використання вигуків.

Роблячи висновки, можна зазначити, що реклама здійснює перенесення соціального статусу або індивідуального почуття на певний продукт, зосереджує свої дії та вплив на символічному відтворенні жіночності і мужності. Це робиться для того, щоб глядач чи слухач певної аудиторії миттєво сприймав інформаційний потік.

Список використаних джерел

1. Ворона М. В. Гендерні стереотипи: сутність, функції, наслідки. Статистика України. 2010. № 4. С. 71-74.
2. Дударева А. Рекламный образ. Мужчина и женщина. М.: РИП-холдинг, 2002. 64 с.
3. Грошев И. В. Гендерные образы рекламы. Вопросы психологии. 2000, № 6. С. 41-45.

УДК 81'42.316

Шафігулін І., слухач магістратури 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

РОЗВІНЧУВАННЯ МІФІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ ЯК НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕЖАХ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

На сьогодні визначення стратегічних комунікацій відрізняються у різних теоретичних джерелах, проте відмінності мають характер не різних концептуальних розбіжностей, а формулювань. Загалом же стратегічні комунікації розуміють як сукупність комунікативних заходів, спрямованих на досягнення ключових цілей організації, інституту, країни. У роботі, яка представлена в цих тезах, зосереджуємо увагу на стратегічній діяльності військових структур, передусім НГУ. Однією із ключових цілей стратегічних комунікацій є протидія загрозам інформаційної війни, яку нав'язали Україні. Серед арсеналу методів інформаційної війни помітне місце посідають міфи про Україну, її історію та сучасний стан. Розвінчування міфів є одним із напрямів діяльності, спрямованої на протидію викликам інформаційної війни. Отже, тема роботи є актуальною.

У інформаційному просторі, зокрема в мережі Інтернету, представлено багато антиукраїнських міфів, деякі з них розвінчуються політиками, журналістами, блогерами [1]. Проте наукового осмислення міфології

інформаційної війни поки що бракує. Тим часом воно потрібне не тільки для спростування, а й для вибору ефективних способів розвінчування і популяризації відповідної інформації серед широкого загалу. Викладені спостереження враховані у формулюванні мети цієї роботи.

Мета дослідження – окреслити способи розвінчування міфів інформаційної війни. Для її досягнення необхідно спочатку виявити види таких міфів, мету їх створення, типи ситуацій, у яких вони поширюються.

Міф інформаційної війни тлумачимо як твердження чи пояснення подій, вигадане з метою споплюжити Україну, принизити її, нанести удар по іміджу. Міфи мають ознаки, спільні з чутками та фейками, але за сутністю поняття відрізняються від них. Чутки – це вигадана інформація, що передається винятково в усній формі, ніби «по секрету»; фейки визначаються як вигадані або сфабриковані факти. Міфи, чутки, фейки мають спільні ознаки: по-перше, всі вони вигадані, по-друге, мають одну й ту саму мету. Відмінності стосуються сутності понять: міфи – вигадані твердження або пояснення, чутки – вигадана інформація про певні явища чи події, фейки вигадані факти.

За змістом міфи можна розподілити на декілька груп. У процесі дослідження ми виділили такі види:

– про події минулого в Україні (*Україна в сучасних кордонах з'явилася на карті світу винятково завдяки зусиллям Москви в часи СРСР; Поняття «Україна» виникло для позначення окраїн російських земель; Національно визвольна війна середини XVII ст. під проводом Богдана Хмельницького велася з метою возз'єднання України з Росією; Крим Україні подарував М.Хрущов*);

– про події в Україні 2013 року (*Події на Майдані були організовані українськими правими радикалами*);

– про АТО та ООС (*В Україні триває громадянська війна; українські війська порушують домовленості про режим тиші*);

– про владу в Україні (*Владу в Україні захопила хунта; Влада в Україні – в руках нацистів*);

– про сучасний стан в Україні (*В Україні не люблять росіян і заборонили російську мову; в Україні поширений расизм*);

– про окремих особистостей України (*Степан Бандера воював під фашистськими прапорами проти Росії; Іван Мазепа – зрадник України*);

– про дії Росії (Росія в Криму діє відповідно до міжнародних угод).

Не маючи можливості в межах жанру тез викласти аргументи, що розвінчують подані та інші міфи, обґрунтуємо способи їх розвінчування.

Зауважимо, що на сьогодні міфи розвінчуються в мережі Інтернету (відповідні сайти, на жаль, читають далеко не всі користувачі, а в оману вводяться всі); з'являються документальні кінофільми, в яких розповідається про історичні події без викривлення (зауважимо, що тільки на окремих каналах і то зрідка) та іноді демонструються художні кінофільми за реальними фактами

(їх дуже мало). Як бачимо, поданий перелік джерел розвінчування міфів є замалим. З метою посилення протидії інформаційній війні пропонуємо способи розвінчування міфів на сайтах силових структур.

1. Подавання стислих пояснень історичних подій в Україні на сайтах силових структур.

2. Обговорення окремих міфів та їх спростування на сайтах силових структур.

3. Ознайомлення з історичними постатями України на сайтах силових структур і у виховній роботі з особовим складом.

4. Висміювання окремих міфів на сайтах силових структур.

5. Інтелектуально-розважальні конкурси «Розвінчай міф про Україну» на сайтах силових структур і у виховній роботі з особовим складом.

Узагальнюючи викладене, відзначимо, що нерозвінчані міфи – потужна зброя інформаційної війни, і необхідно постійно шукати способи їх спростування.

Розроблення сценаріїв для спростування розглядаємо як перспективи дослідження теми.

Список використаних джерел

1. Назарій Заноз. Спростування ключових міфів російської пропаганди про Україну. URL: <https://glavcom.ua/columns/nazariyzanoz/sprostuvannya-klyuchovih-mifiv-rosiyskoji-propagandi-pro-ukrajinu-486590.html>.

Підсекція № 4.2 Актуальні проблеми перекладу

Керівник підсекції: кандидат філологічних наук, доцент **Ткач П.Б.;**
Секретар підсекції: **Бездітко А.Р.**

УДК 81'42

Берлізева Ю., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

**МЕХАНІЗМ ДІЇ ТА СТРУКТУРА ІРОНІЇ ЯК СТИЛІСТИЧНОГО
ЗАСОБУ**

Іронічність вважають одним із можливих реєстрів світогляду митця взагалі і літератора зокрема. У цьому контексті значної ваги й актуальності набуває аналіз мовних засобів іронічності в художній прозі.

Вивчення комічного та його категорій проводилося в лінгвістиці в кількох аспектах. Вітчизняні та зарубіжні дослідниками здійснювався лінгвістичний аналіз мовних засобів комічного в літературних текстах різних періодів: від пам'яток давньоруської літератури до творчості письменників нового часу. У лінгвістиці іронія постає як універсальна субкатегорія вираження авторської позиції через найрізноманітніші мовні одиниці від слова до тексту. Найчастіше її розглядають як стилістичний прийом.

Грунтовні дослідження аналізу іронії в комунікативному аспекті провів С. Походня, довівши, що в іронічному мовленнєвому акті зміст і повідомлення протиставлені, причому істинним є лише повідомлення [3].

Іронія (з грец. удавання, прихований глум) – це, з одного боку, тонке приховане глузування, кепкування, з іншого, в літературі вона розглядається як вид тропу, де зовнішня форма вислову суперечить змістові [2].

За механізмом іронічне висловлювання містить два компоненти в своєму складі, тобто двопланову кореляцію змісту – план виразу і план змісту, що співвідносяться відповідно «+»/«-» або «-»/«+». Отже, за іронією закріплюється антифразисний характер. Інакше кажучи, план, що виражається, – експліцитний шар інформації, план, що прихований, – імпліцитний. Отже, особливою рисою висловлювання іронічного забарвлення є натяк на певні обставини, що далеко не завжди передає жартівливий або гумористичний відтінок висловлювання. Доцільним в цілях кращого розуміння сутності іронічного варто зауважити точку зору І. Р. Гальперіна з приводу цього питання. Так, на його думку іронію не слід плутати з гумором. Як відомо, гумор – це така якість дії або мовлення, яка обов'язково викликає почуття смішного. На відміну від гумору, що представляє

собою явище психологічного характеру, іронія не обов'язково викличе сміх.

Смішне зазвичай є результатом невиправданого очікування, деякого зіткнення позитивного і негативного. У цьому смислі іронія як прийом мови має багато спільного з гумором. Використання контекстуальних значень, зворотних основним предметно-логічним, також є своєрідним зіткненням позитивного й негативного, причому це зіткнення завжди буває несподіваним. Ось чому найчастіше іронія викликає почуття смішного.

Трапляються і випадки, коли іронічна насмішка стає злим, гірким глузуванням, таким чином перетворюючись у сарказм. Наприклад, саркастичного звучання набувають слова В в адресу А у наступній ситуації: А: «*It's a lovely day for a picnic*». [*They go for a picnic and it rains*]. В: «*It's a lovely day for a picnic, indeed*». Отже, в цьому випадку маємо справу із особливим видом саркастичної іронії.

Розрізняють дві принципово різні групи іронічних слів і виразів, що використовуються в мовленні: загальномовні і індивідуально-стилістичні. Загальномовні іронічні слова – це ті, що в сучасній літературній мові вживаються з постійно закріпленим за ними емоційно-експресивним іронічним забарвленням. В тлумачних словниках вони супроводжуються зазвичай позначкою ірон. (іронічне). До таких слів належать, наприклад, слова, що зазвичай мають книжний і архаїчний характер (*вельможа, вподобатися, споглядат,*) [3].

Тобто це так звані іронізми, які утворюються коли системні явища мови набувають іронічного значення завдяки частотному вживанню в певних контекстах. Наприклад, слово *блюститель*, за яким постійно була закріплена поміта **книж.** за рахунок частотного вживання у звороті *блюститель порядку* набуло розмовно-іронічного характеру.

Коли автор повідомляє певний факт (який при цьому говорить сам за себе), він оцінює його словами, зворотній зміст яких читач сприймає сам. Саме в цьому полягає різниця між індивідуально-стилістичними словами і іронічними словами загально мовного характеру [2]. Проілюструємо наступним прикладом, що наводять автори, індивідуальне, авторське вживання слів іронічного характеру: *Поліцмейстер був деяким чином батько і благодійник у місті. Він був серед громадян зовсім як в рідній сім'ї, а в крамниці і в гостинний двір навідувався, як у власну комору* [2, с.133]. Очевидно, що з насмішкою вживаються слова *батько і благодійник, навідувався, як у власну комору*, характеризуючи хабарницькі наміри поліцмейстера.

Таким чином, існує іронія загальномовна і індивідуально-стилістична.

Іронія містить в собі багато сторін, особливостей, що в тій чи іншій ситуації визначають певний її різновид, а саме саркастичну іронію, загальномовну, індивідуально-стилістичну, контекстуальну. Важливо також розрізнати словесну іронію (*verbal*) і контекстуально-ситуативну (*sustained*) іронію, яка може створюватись декількома висловлюваннями або всім тестом. Для її розпізнання іноді необхідний широкий контекст, (іноді контекст всієї книги).

Список використаних джерел

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. М., 2004. 846 с.
2. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1958. 459 с.
3. Походня С.И. Языковые виды и средства реализации иронии. К.: Наукова думка, 1989. 123 с.

УДК 81'25

Гавриленко О., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗУ СНАЙПЕРА (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ С. ХАНТЕРА)

Проблемою створення художнього образу у структурі літературного твору займаються багато лінгвістів та літературознавців. У роботах, присвячених дослідженню художніх творів, розглядаються питання формування та розвитку образу персонажа, виявлення мовних засобів та лінгвістичних особливостей його створення.

Художній образ – одна з найскладніших літературознавчих категорій. Образи дозволяють письменнику передати читачу особливе бачення світу, притаманне автору та його персонажу. Образи мають велике значення у розробці ідей та тем твору.

Художній образ персонажу, як вважає Л.Я Гінзбург, це серія послідовних появ або згадувань однієї особи. Зображення її слів, дій, зовнішніх рис, внутрішніх станів, розповідь про події, що з нею пов'язані, авторський аналіз – все це поступово нарощується, створюючи певну єдність, яка функціонує в різноманітних сюжетних ситуаціях. Формальною ознакою цієї єдності є вже саме ім'я дійової особи [1, с. 18]. У створенні образу персонажу важливу роль відіграє портрет персонажу. У художніх творах портрет часто ототожнюється в нашій уяві з художнім образом. Поняття портрету персонажа в художньому творі достатньо широке та може включати в себе: опис зовнішності героя, його соціальну характеристику, опис емоційного стану персонажу та його мовну характеристику.

Художній образ – одна з найскладніших літературознавчих категорій. Образи дозволяють письменнику передати читачу особливе бачення світу, притаманне автору та його персонажу. Образи мають велике значення у розробці ідей та тем твору.

Ідейно-естетичне значення портрету того чи іншого літературного персонажа може також розкриватися через ставлення до нього інших героїв твору, розвиток сюжету та всю систему створених автором в даному творі образів. Відомо, що портрет не тільки передає зовнішні риси персонажу, якого

описують, але й яскраво відображає характер літературного героя. Однак портрет зазнає й зворотної дії, в результаті якої створюється чітка зорова уява про зовнішній вигляд героя досить економними засобами «зовнішньої» портретної виразності [2].

Портрет персонажу в художньому творі виражає не тільки логіку самого персонажу, але й авторське ставлення до нього. Від автора залежить актуалізація того чи іншого моменту зовнішності, складність структури портретної єдності, вибір оформлюючи його лінгвістичних одиниць, а також модальність словесного портрету. Основними функціями портретної характеристики як засобу створення образу персонажу у творах С. Хантера є характерологічна, оцінна, дескриптивна та естетична функції. Портретні характеристики у романі «Я,Снайпер» відрізняються різноманітним використанням таких стилістичних засобів як порівняння, епітет, метафора для створення яскравого образу персонажу: *Charles was a serious opponent. In his early forties he was tall and seemed to consist just of blades. He had a long, firm blade-like body. His sharp nose, sharp temples seemed to be capable of cutting steel. The rest of his body his legs, arms, his fingers and toes were long and extremely sharp. If one could look into his eyes, he could see nothing but two burning pieces of coal* [с.9].

Художній образ персонажу у творах С. Хантера будується на основі сукупності усіх лінгвостилістичних засобів. Він містить портретну характеристику героя, опис його психологічного стану, його взаємовідносин з іншими героями та його мовну характеристику. Образ персонажа не може розглядатися поза текстових зв'язків, тобто поза категорії авторського ставлення, яка зв'язує та організує текст художнього твору.

Список використаних джерел

1. Галанов Б.Е. Искусство портрета. М.: Сов. писатель, 1967. 208 с.
2. Гинзбург Л.Я. О литературном герое. М.: Советский писатель, 1979. 222 с.
3. Hunter S. I, Sniper. UK. London. Simon&Schuster, 2009. 167 p.

УДК 007:304:659.3

Германова Д., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

АНГЛОМОВНІ КОМІКСИ ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНОЇ ІНФОРМАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

Предметом цієї роботи є креолізовані тексти, а саме – комікси, які постійно з'являються у нашому повсякденному житті: у фільмах, в рекламі, журналах, інтернеті. Популярність коміксів стала можливою через вибух масової культури завдяки новітніми технологіями.

Актуальність цієї теми зумовлена тим, що нині комікси дуже популярні не

тільки серед дітей і підлітків, а і серед молоді та більш зрілого покоління. Це пояснюється тим, що великі текстові документи у наш час не дуже цікаві навіть дорослим, тому інформація у вигляді креолізованих текстів з картинками допомагає зрозуміти зміст і основну ідею інформації.

На думку Н. М. Валгіної, [1, с. 173] креолізовані тексти – це повідомлення, укладені в тексті, яке може бути представлено вербально (словесний текст) або іконічно, тобто за допомогою зображень. Основне завдання автора полягає в тому, щоб забезпечити реципієнту найбільш сприятливі умови для розуміння тексту. Тому, з огляду на характер і призначення тексту, автор може варіювати своє звернення до тих чи інших засобів вираження. Серед креолізованих текстів можна виокремити рекламу, афіші, плакати та комікси. Останні є поєднанням вербального і невербального компонентів, які утворюють креолізований текст. Вербальний компонент коміксу включає в себе буквений текст, який є або мовою персонажів, або мовою автора (включаючи, коментарі до тексту, заголовки, титри, авторське резюме). Мова або думки персонажів знаходяться в так званому «шарі». Невербальний компонент становить графіку коміксу – послідовність малюнків, кожен з яких обрамлений рамкою і утворює кадр і транслює додаткову інформацію, яка виступає в ролі літерного тексту і бере участь у створенні експресивності і емотивності коміксу, а також створює анімацію графічної частини. Взаємодія цих компонентів (вербального і іконічного) забезпечує цілісність і пов'язаність коміксу [2, с. 45].

Поняття «комікс» походить від англійського слова comic – кумедний, комічний, смішний. На основі цих визначень можна сказати, що суть коміксів полягає в серії зображень, за допомогою якої розповідається якась історія. Літературний жанр коміксу може бути абсолютно різними. Так само різноманітний стиль малювання. Масштабні комікси називають графічними романами (або графічними новелами) короткі – стріпи [3]. У деяких країнах з розвинутою індустрією мальованих історій для них існує своя назва. Так, у франкомовному світі комікс називають «bande dessinée», або японські комікси називаються манга. У мережі нині популярні веб-комікси. Комікс також тісно пов'язаний із мультиплікацією. Так, наприклад, англійське слово «cartoon» може перекладатися як «комікс», так і як «мультфільм».

Розглянувши поняття креолізованого тексту в цілому, ми можемо зробити висновок, що комікс є представником цього літературного явища. Він відповідає всім заявленим критеріям. Існує безліч видів коміксів, в залежності від країни походження, розміру і стилю малюнка. Таким чином, цей вид креолізованого тексту не випадково дуже популярний у наш час і є невід'ємною частиною сучасної інформаційної культури.

Список використаних джерел

1. Валгіна, Н.С. Теория текста. Москва, Логос. 2003. 173 с.
2. Козлов, Є.В. Комикс как явление лингвокультуры: знак – текст – миф.

Волгоград : ВФ МУПК, 2002. 219 с.

3. Космацька Н. В. Мова сучасного коміксу як явища масової культури. 2012. 20 с. URL: https://scholar.google.com.ua/scholar?cluster=16395021188063985424&hl=ru&as_sdt=2005&as_ylo=2018&as_yhi=2018

УДК 81'25

Горячківський І., слухач магістратури 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЙ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ

Різноманітність сфер професійної комунікації та мозаїчність сучасного дискурсного аналізу зумовлюють актуальність звернення до характеристик окремих дискурсів та визначення особливостей перекладу, пов'язаних із кожним з них. За спостереженнями науковців, сучасній англійській мові властива мілітаризованість, яка глобально впливає на людину в комунікації, оскільки специфічний військовий дискурс екстраполюється на дискурс загальнолюдський, що привносить дух боротьби в життя та спілкування. Це пояснює актуальність звернення до особливостей військового дискурсу та реалізації мілітаристських концептів в інших дискурсах.

Прес-конференція є поширеним засобом організації цілеспрямованих комунікативних процесів у сфері інформаційної діяльності суспільства, яку останнім часом часто використовують військові. У сучасному інформаційному світі цей формат допомагає вирішувати питання, пов'язані з прозорістю діяльності військових структур, звітністю військових перед цивільними тощо.

Мета цього дослідження полягає у встановленні специфіки перекладу англійськомовних військових прес-конференцій.

Військовий дискурс прес-конференцій належить до масово-інформаційного, політичного, рекламного, військового дискурсів або дискурсу у сфері публік рілейшнз. Військовий дискурс є спілкуванням в рамках стутусно-індексальних відносин.

Прес-конференція військової тематики забезпечує комунікативний процес, зумовлений потребою одного з його учасників передати, а іншого знайти потрібну інформацію. Прес-конференція військової тематики є мовленнєвою взаємодією представників інституції, тобто військової або правоохоронної організації, представників ЗМІ та громадськості.

Прес-конференція військової тематики є не лише продуктом спілкування, а й образом цього спілкування. Саме в прес-конференції військової тематики як комунікативно-пізнавальній діяльності показано всю структуру цієї діяльності.

У прес-конференції військової тематики перетинаються три єдності: тематична, комунікативна, структурна.

Військові прес-конференції характеризуються насиченістю спеціальної військової лексики, зокрема на позначення військової техніки та науково-технічної термінології, наявністю певної кількості змінно-стійких і стійких словосполучень військової сфери спілкування, широким використанням еліптичних і клішованих конструкцій, бідністю тимчасових дієслівних форм, стиснутої формою висловлювання, використанням усередині однієї пропозиції численних паралельних концепцій. Все це пов'язано з певним функціональним навантаженням, яке й характеризує військову сферу спілкування: стислість, чіткість і конкретність формулювань, точність і ясність викладу, що забезпечує логічну послідовність викладу, буденність побудови, чітке відмежування однієї думки від іншої, легкість сприйняття переданої інформації.

У межах проведеного дослідження було виокремлено труднощі, які виникають у процесі перекладу військових прес-конференцій, які доцільно представили за мовними рівнями. Так, до лексичних труднощів відносимо використання термінів, аббревіатур, діалектних слів, розмовної лексики, неологізмів та фразеологізмів, що ускладнює процес перекладу. Синтаксично-граматичні особливості зумовлено загальними характеристиками мовлення військових, що тяжіє до лаконічності, бідності вживання часових форм. З'ясовано, що вони також можуть бути спричинені емоційним станом учасників, оскільки вони роблять мовні помилки, що також ускладнює роботу перекладача. Стилiстична специфіка перекладу англomовних військових прес-конференцій полягає у використанні розмовного стилю та елементів галузевої комунікації, специфічних культурних галузевих реалій. Прагматичні особливості перекладу досліджуваного дискурсу полягають у тому, що комуніканти вдаються до маніпуляцій, з метою вплинути на співрозмовника, або вкладають прихований зміст у речення.

Таким чином, військовий дискурс характеризується розширенням меж і включенням нових популярних форматів PR-спілкування, зокрема прес-конференцій. Встановлені особливості перекладу англomовних прес-конференцій свідчать про існування окремих закономірностей перекладу військового дискурсу, що зумовлює перспективність подальших розвідок з метою створення типології типів військового дискурсу в аспекті перекладу.

УДК 81'42

Калашник В., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ТЕКСТ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТА ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

З огляду на постійний розвиток міжнародного співробітництва українських збройних сил з військовими формуваннями інших країн постає питання якісного перекладу військових текстів та документів. Вони, у свою чергу, відрізняються стилем, фактором адресата та змістом.

Тексти військової тематики завжди залишаються окремою ланкою у сфері перекладу, оскільки вони насичені специфічною (військовою) лексикою, термінологією, скороченнями, характеризуються стислістю висловлювання, мінімізацією вживання зворотів та художніх одиниць. Ці особливості складають окрему своєрідну професійну «мову» військових, яку здатні розуміти лише вони. Військові тексти можуть стати основою для прийняття важливого рішення, і тому переклад повинен бути максимально наближеним до оригіналу: чіткість і стислість інформації, незначна кількість перекладацьких трансформацій, збереження військового стилю письма та спілкування.

Метою нашого дослідження є окреслення відмінностей художнього та публіцистичного перекладу текстів військової тематики.

Художні тексти завжди насичені різноманітними зворотами, висловлюваннями, багаті на літературну лексику, широкі роздуми, тощо. Переклад художнього тексту – це завжди творча робота для професіонала перекладача, адже читачі сприйматимуть текст через призму його бачення. Перекладача ще називають співтворцем, він майже створює новий шедевр вже мовою перекладу. Для цього йому необхідно бути обізнаним у культурі мови оригіналу, у особливостях текстів, з якими він працює, розуміти їх і вміти проектувати на свою рідну культуру. Яскравим прикладом можна назвати жарти, які доводиться переробляти та подавати під соусом менталітету свого народу.

У випадку військових художніх текстів ситуація доволі суперечлива. З однієї сторони, переклад повинен бути наповнений різноманітними лексичними конструкціями, відповідати всім літературним нормам, а з іншої зберігати військову чіткість та стислість висловлювання. Тому для успішної передачі військового художнього тексту мовою перекладу потрібно не лише мати гарну уяву і творчий потенціал, а й орієнтуватися у військовій сфері. Це не означає, що перекладач повинен відслужити у військах, перш ніж відчує ці особливості. Однак, йому важче буде зорієнтуватися з правильним використанням конструкцій під час перекладу, якщо він до цього не мав найменшого досвіду спілкування з військовими. Основною його задачею є передача змісту тексту таким чином, щоб

він був зрозумілий аудиторії, на яку спрямований, створити новий шедевр літератури, але при цьому зберегти оригінальність і особливість подачі інформації саме у військових.

Публіцистичні тексти, в контрасті з художніми, характеризуються висвітленням актуальних політичних, економічних, правових, військових та інших подій. Такий стиль мовлення часто використовується засобами масової інформації і є різновидом літературного стилю. Крім того, він спрямований на широку аудиторію, на відміну від художніх, адже якщо літературні витвори мистецтва читають не всі, то перегляд або перечитування новин є доволі поширеним явищем.

Виходячи з цього можна визначити основні функції публіцистичного стилю: інформативна та впливова. Саме через другу функцію публіцистичні тексти насичені емоційно-експресивними конструкціями, різноманітними закликами, гаслами тощо. Вони повинні бути зрозумілими для кожного і водночас вміло переконувати у правильності доводів, які вони містять.

Військові тексти публіцистичного стилю є перехідним містком між світом цивільного та військового життя. Більшість військових новин або статей у газетах подані таким чином, щоб будь-хто цивільний міг зрозуміти, про що йдеться мова. І тому переклад повинен точно відображати цю особливість: чітка подача, максимально короткі та прості висловлення і емоційні забарвлення.

Отже, вимоги до перекладу військових текстів доволі жорсткі – переклад має передавати точно як зміст, так і форму оригіналу. При цьому кожен стиль вимагає використання у перекладі різноманітних конструкцій, притаманних саме йому. Крім того, потрібно враховувати відмінності військового стилю спілкування у різних країнах. Те, що є звичним для американських військових, може зовсім не відповідати принципам спілкування між собою українських вояків. Саме тому важливо правильно адаптувати переклад під аудиторію, але зберегти специфіку та особливості його подачі.

Перспектива подальшого дослідження вбачається в окресленні особливостей художнього та публіцистичного перекладу текстів військової тематики, які описують одні й ті ж самі події.

УДК 81'25

Кашмар І., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ЗБРОЇ В АСПЕКТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

У світі майже всі гострі конфлікти, дуже часто вирішуються за допомогою зброї. Класифікація зброї дуже різноманітна, від холодної до вогнепальної, від

зброї летальної дії до зброї травматичної дії, від стрілецької до самохідної чи стаціонарної зброї. Точність та адекватність перекладу того чи іншого типу чи підтипу зброї відіграє вирішальну роль для сприйняття та оцінки ситуації яка склалася в країні та регіоні. У наш час світова спільнота дуже ретельно контролює нарощення тиску чи ескалацію напруження у всіх країнах світу, тому для перекладача правильно передати зміст ситуації відіграє вирішальну роль.

Кожна країна має свої лексичні одиниці на позначення тієї чи іншої зброї, команд та наказів, службових одиниць та техніки, та в якій ситуації та в якому контексті буде використано ту чи іншу лексичну одиницю, залежить адекватність перекладу.

Метою дослідження являється встановлення особливостей англо-українського перекладу сучасних лексичних одиниць на позначення стрілецької зброї на основі матеріалу щорічного дослідження Кембриджського університету Small Arms Survey 2012.

Як один з видів мовної діяльності, переклад є процесом повноцінної й адекватної передачі думок, висловлених на одній мові, засобами мови-перекладу.

Військовий переклад має яскраво виражену військову комунікативну функцію.

У військовій лексиці виділяються три основні групи: військова термінологія на позначання понять, безпосередньо пов'язаних з військовою справою, збройними силами, тощо; військово-технічна термінологія, а саме є науково-технічні терміни; емоційно-забарвлена військова лексика (сленг), представлена лексичними одиницями, часто вживаними в усній розмовній мові військовослужбовців.

Правильний переклад лексичних одиниць військової сфери, зокрема лексики на позначення стрілецької зброї, зумовлюється точним відтворенням термінів, які несуть смислове навантаження тексту.

Основні лексичні особливості полягають в спеціальній термінології, причому англійські військові терміни можуть мати при перекладі українською декілька значень, а у бойових документах терміни, як правило використовуються тільки в одному, специфічному для цієї інформаційної області значенні, яке не викликає двоякого тлумачення. Можливість неправильного вживання терміна виключається його семантичною чіткістю й стислістю, зумовленою вимогою стислості вираження думки.

Треба зазначити, що англійські зразки офіційних документів мають велику кількість скорочень та аббревіатур. Головна причина прагнення до стислості й лаконічності документів полягає в необхідності заощаджувати час на їхню розробку, передачу й ознайомлення з ними.

Труднощі перекладу скорочень обумовлюються аббревіацією, наприклад: іменники (*technician* – *TECH* – *технік*), прикметники (*anti-tank* – *AT* – *протитанковий*), дієслова (*attach* – *atch* – *надавати*), прислівники (*SW* –

southwest), а також і тим, що в написанні скорочень спостерігається великий різнобіж: вони пишуться прописними й малими літерами, із крапками й без крапок, разом і порізно, зі знаком дробу або з лігатурою (&) і без них. Написання скорочень регламентується відповідними інструкціями й настановами.

Доцільно звернути увагу на передачу назв й індексних позначень, що входять до складу багатокомпонентних термінів, які служать для найменування різних зразків озброєння й бойової техніки. В українській мові використовується зворотний порядок проходження компонентів: назва або індексне позначення, як правило, ставиться на останнє місце; при наявності в американському варіанті того й іншого в українському перекладі назва передує індексному позначенню; калібри й національна приналежність виносяться на перше місце; при необхідності вводяться відповідні слова, що пояснюють.

Подальше дослідження в обраному напрямку дозволить краще зрозуміти закономірності перекладу лексики на позначення зброї.

УДК 81'276.2:81'373.43

Кожуховська Д., студентка 15 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ ІНТЕРНЕТ ДИСКУРСУ

Новим напрямом досліджень сучасної лінгвістики є мережа Інтернет, що є нагромадженням не лише інформації, а й появою мовних одиниць, джерелом яких є різні галузі наук та техніки, сфери життя і діяльності людини і також неологізмів утворених у межах цієї популярної системи міжособистісного спілкування. Однією з особливостей розвитку і збагачення словникового складу є вироблена здатність національних мов виражати невідоме через відоме та позначати нове за допомогою вже існуючих знаків. Ми живемо в постійно мінливому світі. У світі, де з'являються, зникають, а потім знову актуалізуються будь-які реалії. Зрозуміло, ці реалії, в кінцевому рахунку, отримують своє лексичне найменування.

Таким чином, актуальність нашої роботи зумовлена утворенням нових лексичних одиниць у найбільшому комунікативному полі – Інтернеті.

У сучасній науці «неологізм» вважається найбільш поширеним терміном.

На думку В. І. Максимова, за своєю оформленості нові лексичні одиниці – це окремі слова або складові найменування. Такі неологізми називаються лексичними. Також можна виділити фразеологічні неологізми (стійкі поєднання), до них відносяться неологізми, що представляють собою слова, складові терміни і фразеологізми, які називаються лексико-фразеологічними [2, с. 116].

Слова-неологізми з'являються у мові трьома шляхами:

1) шляхом утворення нових слів з існуючих в мові морфем по відомим (зазвичай продуктивним) моделям;

2) шляхом розвитку в уже існуючому слові нового, вторинного значення на основі подібності знову позначається явища із явищем уже відомим: тіньовий – пов'язаний з незаконними способами збагачення (тіньовий бізнес, тіньова економіка);

3) шляхом запозичення слів з інших мов (ваучер, імідж, маркетинг, ноу-хау, трилер і багато інших) або з діалектів, просторіччя, жаргонів.

На думку дослідника О. Важеніної, близькими у творенні до модифікації є словосполучення, які для зручності у мовленні зазнали видозміни у першому слові зі сполуки із повним відкиданням наступних, при цьому не втративши первинного змісту (*ліцензійна версія – ліцуха, обліковий запис – обліковка* тощо) [1, с. 23]. Існує і протилежний процес, де змін зазнає друга частина словосполучення (*charge level – кількість заряду – зарядка*). Єдиною відмінністю є те, що суфікс додано замість нульового закінчення. Окремо варто згадати про слова, утворені ненайтиповішими способами: наприклад слово інфа замість додавання суфіксів зазнало лише приєднання закінчення, що імовірно спричинене наявністю глухого приголосного в самій частині кореня у першому складі слова, сленгізм відос не втратив складів проте зазнав модифікації кореня, що зробило його схожим із рештою слів, які зазнали впливу тенденції закритих складів у закінченні. Також серед лексики комп'ютерного сленгу трапляються слова із зменшувально-пестливими суфіксами («очк», наприклад), які додаються для комічного ефекту в мовленні та притаманні, у більшості, жаргону, а не сленгу (обліковочка).

У залежності від типу неологізму та сфери його застосування потрібно вміти чітко визначати, аналізувати неологізми та добирати правильні перекладацькі конструкції. У першу чергу потрібно ознайомитися з контекстом та галуззю науки, до якої належить неологізм.

Оскільки Інтернет-неологізми мають достатньо складну природу, то у більшості випадків варто застосовувати такий вид перекладацької трансформації як описовий переклад, з метою покращення розуміння суті процесу чи явища. Наприклад, неологізм «*weblish*» (укр. Веблїш – діалект)

Більшість сленгових неологізмів перекладається описовим способом, оскільки в українській мові ще не існує визначень для окремих інноваційних понять. Інколи при перекладі застосовуються такі види перекладацьких трансформацій як калькування та транскрипція, оскільки такі інновації належать до групи власне неологізмів, що є повністю новими лексичними одиницями.

Список використаних джерел

1. Котелова Н. З. Неологізми. Лінгвістичний енциклопедичний словник. М. : РС, 1990. С. 331.

2. Словник перебудови. Під ред. В. І. Максимова. СПб., 1992.

УДК 81'25

Криворотько І., слухач магістратури 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ ООН УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Аналіз історичного досвіду ролі сучасних динамічних процесів, що відбуваються навколо миротворчої діяльності, засвідчив, що миротворчість сьогодні здійснює значний вплив на формування світової системи міжнародних відносин, відіграє провідну роль у превентивному запобіганні, активному врегулюванні та жорсткому стримуванні воєнних конфліктів у «гарячих» точках планети, є дієвим механізмом підтримання миру та безпеки світового співтовариства на глобальному, регіональному та національному рівнях.

Мета дослідження полягає у встановленні лексичних особливостей перекладу офіційних документів ООН українською мовою.

Документи, які відносяться до миротворчої діяльності, підготовки і ведення місій, оперативного застосування миротворчих сил, перегрупування і розташування підрозділів та частин миротворчих сил на місцевості, є текстами документів миротворчих сил. За своїм призначенням документи миротворчих сил поділяються на: документи з управління миротворчими силами – плануючі і директивні (рішення, плани, бойові накази і розпорядження, робочі карти); звітно-інформаційні (донесення, звіти, журнали дій, звітні карти); довідкові (розрахунки, таблиці, схеми, описи).

Лексика, яка використовується в текстах документів миротворчих сил ООН традиційно поділяється на дві основні частини: військову термінологію, у яку входять науково-технічні терміни, які вживаються у зв'язку з військовими поняттями, і емоційно забарвлені елементи лексики, що є в переважній більшості випадків стилістичними синонімами відповідних термінів. Емоційно забарвлені елементи військової лексики, широко розповсюджені в різних типах текстів, але не зустрічаються в наказах.

Ретельний аналіз термінології, яка використовується в текстах документів миротворчих сил ООН, показує її крайню неоднорідність. Поряд з однозначними термінами, що мають точні й чіткі семантичні границі, є й багатозначні терміни. Тому багатозначність навіть однокомпонентних термінів утруднює їхнє правильне розуміння й переклад, адекватність якого повністю залежить від контексту й ситуації.

Переклад текстів документів миротворчих сил ООН являється одним з видів спеціального перекладу з яскраво вираженою військовою комунікативною функцією. До матеріалів миротворчих сил ООН з якими доводиться мати справу перекладачеві, звичайно відносять військово-художні,

військово-публіцистичні й військово-політичні, військово-наукові й військово-технічні матеріали та акти військового керування (різні військові документи). До матеріалів миротворчих місій ООН прийнято відносити всі науково-технічні матеріали й акти керування підрозділами миротворчих сил ООН, пов'язані з життям і діяльністю підрозділів і миротворчих установ.

Переклад офіційних документів миротворчих сил ООН відноситься до області військового або, точніше, військово-технічного перекладу, що представляє собою один із видів спеціального перекладу.

Відміною рисою спеціального перекладу є гранично точний і чіткий виклад матеріалу при майже повній відсутності виразно-емоційних засобів, властивим художнім і суспільно-політичним текстам.

При перекладі миротворчих документів необхідна найдокладніша й найточніша передача не тільки змісту, але й форми документу. У документах миротворчих місій ООН важливе все, тому обов'язковим являється передача грифа таємності й ступеня терміновості, автора документа, адресатів і виконавців, всіх посилань на додатки й інші документи, обов'язкове перерахування розрахунку розсилання, точна передача окремих частин документу (з усіма заголовками й підзаголовками) географічних назв й інших власних імен, координат, часового поясу й т.д.

Поряд зі спеціальною військовою й військово-технічною термінологією у матеріалах миротворчих сил ООН певне місце займають географічні назви (топоніми) і імена й прізвища людей (антропоніми), у передачі яких часто допускаються помилки. При перекладі офіційної миротворчої документації необхідно прагнути до структуризації документу відповідно до критеріїв мови перекладу.

Оскільки для документації миротворчих сил ООН характерні особливості укладання та оформлення кожного окремого документа, подальше дослідження їхніх мовних, стилістичних та структурних особливостей є перспективним.

УДК 355.318.1:81.255

Лещова Д., слухач магістратури 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ВІДОБРАЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ

Основним напрямком міжнародної діяльності Національної гвардії України (далі НГУ) є розвиток та поглиблення співпраці з аналогічними військовими формуваннями країн Європи та світу з питань обміну досвідом, співпраця з організаціями ЄС, Північно-Атлантичного договору та ООН, підготовка та

реалізація проєктів міжнародної технічної допомоги для матеріально-технічного забезпечення НГУ відповідно до стандартів ЄС та НАТО.

Внутрішня безпека в Україні стикається з новими викликами та загрозами, які виходять за межі національних кордонів і переростають у глобальну проблему міжнародного масштабу. Саме тому, обмін досвідом у питаннях гарантування безпеки є вкрай важливим на порядку денному міжнародного співробітництва НГУ.

Сьогодні досягнуто одну із найважливіших стратегічних цілей, що стоять перед НГУ з моменту її створення – отримання статусу повноправного члена Асоціації FIER, що є результатом наполегливої роботи на шляху реформування в рамках Євroatлантичного курсу держави. Ця подія є потужним імпульсом і чітким сигналом до продовження реформ у НГУ, адаптації національного законодавства України до демократичних норм та стандартів провідних країн світу.

Наразі про НГУ ведуть мову чимало іноземних представництв, де висвітлюється та аналізується інформація про її діяльність. Для цього ведеться активна перекладацька діяльність, яка, проте, стикається з певними ускладненнями. Адже, непродуманий переклад – може призвести до непорозумінь або ще гірше – жахливих наслідків та суперечок. Через неякісний переклад можуть виникнути питання, які ставлять під сумнів всю серйозність напрацювань та компетентності у своїй справі посадових осіб та інших діючих осіб силових структур, які брали участь в обговоренні якогось питання чи здійсненні якихось заходів.

Проблема якості перекладу може бути розв'язана шляхом створення спеціальних комісій та робочих груп щодо коректності перекладу та розуміння першоджерельної інформації. Створення, фінансування та нормативне закріплення діяльності таких органів є запорукою якісної імплементації та реалізації імплементованих положень. Тож, вирішення зазначених проблем є запорукою подальших кроків України щодо євроінтеграції та можливості активних дій на європейській та світовій політичній і законодавчій аренах, як рівноправних «гравців».

Виокремлення проблем недоречності ототожнення понять термінів при детальних аналізах змісту їх офіційних сайтів та першоджерел дає змогу більш широко зрозуміти сутність викладеної думки та головної ідеї. Аналіз перекладу навіть декількох термінів дає можливість зрозуміти всю важливість подальшого розвитку пошуків та аналізу оригінальних текстів.

Наразі в перекладознавчих роботах – існує значна кількість розбіжностей щодо розуміння і реалізації принципів і положень, що закріплені в тексті. А відповідно до цього і виникає некоректність розуміння змісту, нормативного закріплення та реалізації принципів роботи.

Отже, необхідно проаналізувати проблеми перекладу текстів та статей, які подаються на офіційних сайтах НГУ, англійською мовою, для подальшого

вироблення стратегій адекватного перекладу, який би давав чітке розуміння особливостей діяльності НГУ й зберігав національну й професійну специфіку такої діяльності.

УДК 81'2.23.27

Малік А., студентка 15 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МАРКЕРІВ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ФІЛЬМУ «ІГРИ РОЗУМУ»)

Із формуванням антропоцентричної парадигми в лінгвістиці, коли фокус лінгвістичних досліджень перемістився на головного суб'єкта усіх мовних процесів, тобто носія мови, у науковий обіг стрімко увійшло і закріпилося поняття «мовної особистості» (МО).

Мовна особистість – «особистість», яка виявляє себе в мовленнєвій діяльності, володіє певною сукупністю знань і уявлень [3].

На сьогодні, шляхи формування мовної особистості закладено в низці концепцій теорії мовної особистості такими вченими, як Г. Богін, В. Карасик, Ю. Караулов, Т. Космеда, В. Красних, С. Сухих та ін.

Категорія мовної особистості формує індивідуальний тезаурус мовця, в його неповторній манері мовленнєвої поведінки, що й дає підставу для з'яви диференційного поділу мовних особистостей.

Типологія мовної особистості – одне із центральних проблемних питань лінгвістики. Типологічна диференціація МО може здійснюватися в руслі соціолінгвістики, лінгвокультурології, психолінгвістики, етнолінгвістики. Проблемою розробки типології МО займалися багато учених, найвідомішою є типологія Ю. Караулова [1], у якій структура МО організована на трьох рівнях: вербально-семантичний, лінгвокогнітивний та мотиваційний.

Одним із критеріїв диференціації мовних особистостей є рівень їх комунікативної компетенції. Помітними в цьому ракурсі є напрацювання лінгвістів саратовської школи, а саме Т. Кочеткової [2] (сильна, посередня та слабка МО), О. Сиротиніної (елітарна, середньолітературна, літературно-розмовна та фамільярно-розмовна МО). Психолог К. Г. Юнг виокремив два типи особистостей: екстраверт, інтроверт та амбіверт. Відповідні характеристики безумовно впливають на мовлення особистостей.

За предмет дослідження мовної особистості було обрано головного героя Джона Неша із кінофільму «Ігри розуму» (англ. «A Beautiful Mind»). До уваги беремо типологічну диференціацію особистостей за Т. Кочетковою й

К. Г. Юнгом та робимо висновки стосовно вияву відповідних рис у мовленні кіногероя.

У ході побудови мовного портрету Джона Неша, сильний тип мовленнєвої культури розглядаємо, як модельний. Сильний тип мовленнєвої культури ототожнюється із елітарною мовною особистістю враховуючи спільні ознаки характеру і поведінки, що притаманні індивіду.

Враховуючи ознаки елітарної та сильної мовної особистості, мовному портрету Джона Неша характерна, перш за все, високий рівень активного словника та креативність. Йому властиві творчі здібності, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і що входять в структуру обдарованості в якості незалежного фактора. Це виявляється у низці лексем, що їх створює персонаж у своєму мовленні, наприклад:

«*My first grade teacher once said I got two helpings of brain and half a helping of heart*» – «*Моя перша вчителька говорила, що в мене два мозки, і тільки половина серця*»;

«*There's a mathematical equation to explain how bad your tie is*» – «*Я можу математично пояснити, чому ваша краватка неприваблива*»;

«*Classes will dull your mind, destroy the potential for authentic creativity*» – «*Заняття розум притупляють. Вбивають здатність до творчості*».

На основі психологічної класифікації мовної особистості, де визначальним чинником є психологічний, з огляду на особистісні риси Джона Неша, можна стверджувати, що йому притаманна інтровертність.

«*I don't much like people and they don't much like me*» – «*Вся справа в тому що я не люблю людей. І це взаємно*».

Отже, дослідження мовної особистості є перспективною та актуальною сферою для подальших лінгвістичних студій, що забезпечує подальший розвиток та становлення лінгвоперсонології та перекладознавства як самостійних напрямків мовознавства. Використання різних перекладацьких трансформацій забезпечує подальше дослідження МО у міжкультурному просторі.

Список використаних джерел

1. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность: [моногр.]. Москва. Наука. 1987. – 261 с.
2. Кочеткова Т. В. Проблема изучения языковой личности носителя элитарной речевой культуры (обзор). Саратов. 1996. Вып. 26. – С. 14 – 24
3. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? Москва. Гнозис. 2003. 375 с.

УДК 81'37

Павлова А., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДГРУНТЯ МЕРЕЖЕВОГО СЛЕНГУ У КІБЕРПРОСТОРИ

Найважливішою умовою існування мови є її безперервний розвиток, який виражається в появі нових слів. Процес пізнання світу, поява нових понять, зміни в суспільному житті, прогрес у науці і техніці відбуваються безперервно, що вимагає від мови забезпечити мовців необхідною кількістю нових лексичних одиниць. З розвитком інформаційних технологій відбувається частковий перехід від традиційних способів спілкування до нових і прогресивних – соціальних мереж, що приходять на зміну звичним практикам спілкування. Велика кількість нових слів в кіберпросторі щорічно переходить із англійської мови в українську, і це вимагає від дослідників не тільки фіксувати, а й аналізувати їх. Тому ця робота присвячена саме дослідженню мережевого сленгу англійської мови як ключового аспекту взаємодії в Інтернеті.

Оскільки зміст терміну «сленг» є доволі широким, то наведемо деякі означення цього мовного явища. Сленг – слова або вислови, які використовують люди деяких професій чи класових прошарків. Сленг традиційно протистоїть офіційній загальноприйнятій мові й до кінця зрозумілий лише представникам порівняно вузького кола осіб, які належать до певної соціальної або професійної групи, яка впровадила в мову слово або вислів.

Мережевий сленг використовується при спілкуванні через комп'ютерні мережі, в першу чергу через найбільшу з них: Інтернет. На даний момент точного визначення даного поняття сформулювати неможливо, через те що мережевий сленг постійно змінюється, як і його тенденції. Найчастіше дані слова або виразу використовуються для скорочення повних слів і пропозицій, що веде до швидкого набору [1]. Мережевий жаргон став популярний разом з розвитком соціальних мереж і ігрових платформ. Згідно з дослідженнями, основною причиною використання мережевого жаргону є полегшення спілкування і набору букв: це дозволяє економити час і збільшувати швидкість читання.

Дослідниці Н. Лебедева та С. Дьяченко відзначають, що молодь як найбільш сприятлива спільнота активно використовує англійські запозичення у своєму мовленні. Однією із особливостей молодіжного дискурсу, на їх думку, є те, що молоді люди прагнуть бути стильними, оригінальними та завжди в «курсі подій». Ні для кого вже не секрет що молоді люди більшу частину життя проводять в режимі «онлайн» у соціальних мережах. Так само як модно мати одяг від брендів виробників та сучасних кутюр'є, так само «круто» знати іноземні мови та «орнаментувати» своє мовлення чужорідними елементами в просторах Інтернету. Про це свідчить той факт, що загальноживаними в соціальних мережах сьогодні є такі слова: *ок, хай, бай, френд, віп-персона,*

юзер, піпл, гайс, тічер, кул, крейзі.

Молодь намагається уподібнюватись улюбленим героям фільмів, серіалів, телепередач, а звідси – часто спостерігається механічне перенесення англійських лексем на мовлення українською, що і є прямим проявом лексичної інтерференції. Наприклад, майже в кожному американському серіалі можна почути фразове дієслово «*chill out*» (*to spend time relaxing; to relax and stop feeling angry or nervous about something*) [3], який перекладається як «байдикувати», «заспокоюватися», «відпочивати». В українську мову воно транслітом перейшло в «чилаут» і має таке ж саме значення. Також треба звернути увагу, що сленгізми, запозичені з інших мов, мають високу ступінь морфологічної адаптації. Так, іншомовні слова, не тільки підлаштовуються під фонетико графічну систему української мови («sorry», «copі», «вибачай»), але і вступають в активний процес словотворення по словотворчим моделям української мови: «пост» від англ. «post» («постити», «запостити», «перепостити») [2].

Отже, тема зумовлена необхідністю дослідження цього пласта лексики, оскільки кількість нових лексичних одиниць у цій сфері щорічно збільшується. Це пояснюється низкою причин, з-поміж яких зростання популярності соціальних мереж серед різних вікових категорій суспільства і, в результаті, поява нових понять та реалій, що потребують мовних одиниць для їх номінації. Попри значне зацікавлення з боку науковців, ці лексичні одиниці ще не були предметом всебічного системного лінгвістичного аналізу, тому є потреба у створенні їх всебічної кількісно-якісної характеристики.

Список використаних джерел

1. Дзюбіна О.І. Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж Twitter та Facebook: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04. URL: https://www.lnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2016/05/dis_dzyubina.pdf
2. Арнольд І. В. Експресивні засоби англійської мови: збірник наукових работ. Л. : ЛТІІ. 1975. С. 123-126.
3. Oxford Learner's Dictionaries. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/chill-out_2?q=chill+out

УДК 81'42

Проценко Є., слухач магістратури 116 навчальна група, гуманітарний факультет, Національна академія Національної гвардії України

ПЕРЕКЛАД СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Наразі Національна гвардія України (далі НГУ) стоїть на шляху реформування та співробітництва з іноземними державами, зокрема інтеграції в НАТО та Євросоюз. Запозичення іноземного досвіду, ефективне міжнародне

Підсумкова науково-практична конференція курсантів, слухачів і студентів.

23 квітня 2020 р., м. Харків

співробітництво не можливе без глибокого розуміння особливостей перекладу текстів військової та правоохоронної тематики, правильного використання військової термінології, при чому певні розбіжності між значеннями військових термінів в українській та англійській мовах ускладнюють однозначне розуміння формулювань та правильне сприйняття переданої інформації, а отже знижують ефективність комунікації. Викладене вище зумовлює актуальність дослідження особливостей перекладу спеціальної військової та правоохоронної термінології, пов'язаної із діяльністю НГУ.

Мета нашого дослідження полягає в окресленні принципів добору відповідників спеціальним термінам на позначення діяльності НГУ.

Відмінною рисою військового перекладу від інших видів галузевого перекладу завжди була і є його термінологічність та дуже точне, чітке викладення матеріалу за відсутності образно-емоційних засобів. Точність військового перекладу має велике значення, а іноді навіть і рішуче, оскільки перекладений матеріал може бути фундаментом для прийняття важливих рішень, від виконання яких можуть залежати людські життя. Тому правильність передачі інформації та її змісту, структурної форми мають вагомe значення для військового фахівця, наприклад порядок пунктів і підпунктів у бойових документах, точність передачі координат або часу, найменування підрозділів та пунктів управління, правильна і точна назва зброї, озброєння та бойової техніки, що має використовуватись під час проведення військової операції тощо.

Проблемним питанням військового перекладу є непостійність сучасної військової та військово-технічної термінології. Термінологічна система безперервно змінюється у зв'язку з реорганізацією існуючих або створення нових видів збройних сил, вдосконаленням та створенням нових зразків озброєння, бойової техніки, спеціальних засобів, нових методів ведення війни, тощо. Для адекватного перекладу військових термінів, а особливо нових, необхідне добре знання організації збройних сил тієї структури, звідки походить термін, адже за відсутністю таких знань дуже часто і виникають семантичні розбіжності у використанні цих термінів, вдавання до непрофесійного і неточного дослівного перекладу.

Таким чином, добір відповідників спеціальним термінам на позначення діяльності НГУ має ґрунтуватися на принципах однозначності понять, точності формулювання, врахуванні походження терміну та порівняльного аналізу смислового наповнення термінологічних одиниць та їх аналогів в українській та англійській мовах. Укладання тематичного термінологічного словника НГУ дозволить уникнути проблем з трактуванням тих чи інших термінів на позначення діяльності НГУ в умовах реформування та імплементації стандартів НАТО та стане в пригоді перекладачам.

УДК 81'42

Романова Л.Р., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ПРОМОВ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У сучасному суспільстві розвиток політичних дискурсів набув чималого значення, оскільки саме мова є найважливішим засобом впливу на аудиторію. Політичний дискурс являється одним із найвпливовіших явищ в історії людства відколи почала існувати перша держава зі своїм політичним устроєм.

У сучасному світі надзвичайної актуальності набувають питання дискурсу та політичного дискурсу, а особливо способи їх репрезентації в засобах масової інформації. Промови політичних діячів – це один з основних засобів переконання слухачів та розповсюдження політичної думки серед населення. Такий вплив відбувається як через безпосереднє сприйняття адресатом політичного тексту, так і опосередковані – через засоби масової інформації (телевізійні програми, газетні, журнальні статті, публікації в інтернет-виданнях тощо) [1, с. 4].

Мета політичного дискурсу полягає не в тому, щоб описати політичну ситуацію, а переконати адресата та спонукати його до дій. Широке розуміння політичного дискурсу є підґрунтям значної кількості сучасних досліджень. Наприклад, виділено такі різновиди: інституціональний політичний дискурс (передвиборча агітація, парламентські дебати, офіційні промови та інтерв'ю політичних лідерів); медійний політичний дискурс (тексти, створені журналістами і поширені засобами масмедіа); офіційно-діловий політичний дискурс (тексти для співробітників державного апарата); політичний дискурс «пересічних громадян» (листи, адресовані політикам або державним інститутам); «політичні детективи», «політична поезія» і тексти політичних мемуарів; тексти наукової комунікації, присвячені політиці.

На сьогоднішній день велику увагу приділяють політичному дискурсу. Велика кількість видатних науковців присвячують теми своїх досліджень політичному дискурсу. Найближче до визначення суті дискурсу підійшов Ю. Габермас, який бачить у ньому «комунікацію особливого різновиду, специфічний діалог, метою якого є неупереджений аналіз дійсності». За М. Фуко дискурс – «вербальний семіотичний процес та соціально обумовлена організація мови». За Г. Куком – «єдність і взаємодія тексту і контексту», за Ю. Степановим – «маленька, природно- виникаюча модель мови» [2, с. 1].

Таким чином, політичний дискурс – сукупність всіх мовленнєвих актів, що використовуються в політичних дискусіях.

Бачення ролі мови в політиці змінювалося протягом історії. Півтори тисячі

років тому Аристотель, визнаючи нерозривний зв'язок політики й риторики, вказував на те, що «політикам не варто особливо змагатися в красномовстві, оскільки вибір виборців, їхні політичні симпатії визначаються звичайним споживчим відношенням» [2, с. 2].

Отже, політичний дискурс є багатокомпонентним явищем, що може розглядатись як система взаємопов'язаних характерних рис, функціональних особливостей та специфіки їх реалізації. Йому притаманна наявність широкого інструментарію функцій та жанрового втілення, за допомогою яких досягається головна мета – отримання політичної влади та реалізація політичних інтересів учасниками політичного процесу. Вивчати політичний дискурс – означає вивчати реальне політичне життя суспільства.

Список використаних джерел

1. Тищенко О. В. Суб'єктивна модальність політичного дискурсу (на матеріалі сучасних англійських ЗМІ). 2017. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/23962/1/Тищенко%20диплом.pdf>

2. Акінчиць Н. Г. Політичний дискурс як об'єкт наукового аналізу. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/54472/19-Akinchits.pdf?sequence=1>

УДК 81'25

Рябенко І.К., слухач магістратури 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПРАВООХОРОННОЇ ТЕМАТИКИ

Під час виконання своїх службово-бойових завдань правоохоронці використовують результати наукових пошуків, спрямованих на удосконалення діяльності з охорони громадського порядку, аналітичні дані про попередні операції тощо. Поширення співпраці з представниками аналогічних правоохоронних структур інших країн передбачає обмін досвідом, спільні наукові й прикладні проекти, реалізація яких здійснюється англійською мовою як робочою, що вимагає перекладу певних документів, наукових праць тощо як сучасних, так й історичних.

Мета дослідження полягає у встановленні комунікативних і перекладацьких особливостей текстів спеціальної правоохоронної тематики.

Поняття "жанр" об'єднує історично сформоване, стійке розмаїття творів. У військовій літературі також можна виділити історично сформовані, стійкі різновиди текстів, що розрізняються за своїм призначенням і спрямованості змісту. На основі функціонального та змістовного підходу до всієї сукупності

військових текстів можна виділити наступні жанри: військово-наукові тексти; військово-технічні тексти; військово-інформаційні тексти; військово-публіцистичні тексти; військово-історичні; військово-ділові тексти; військові мемуари; статuti і настанови.

Основні принципи, способи, прийоми і методи перекладу взагалі і спеціального перекладу військових текстів зокрема характерні і для військового перекладу текстів спеціальної правоохоронної тематики. Однак в силу іншої комунікативно-функціональної спрямованості цей вид перекладу має специфічні риси, пов'язані з особливостями стилю, лексики та граматики мови американських військових матеріалів.

У ході дослідження з'ясовано, що переклад текстів спеціальної правоохоронної галузі підпорядковується закономірностям військового перекладу. Основними чинниками, що зумовлюють переклад, є: 1) контекст, 2) сполучуваність у мові перекладу, 3) критерій військового стилю, 4) адресат.

Логічність композиції текстів спеціальної правоохоронної галузі досягається мобілізацією таких засобів: ясність викладу, суворе дотримання предмета думки, точність формулювань, послідовність висновків, здатність до абстрагування. Іншою важливою стильовою рисою цього жанру є значна експресивність висловлювання, необхідна для підвищення ефективності доказів.

Наше дослідження свідчить, що лексика, яка використовується в текстах спеціальної правоохоронної галузі поділяється на дві основні частини: військову термінологію, до якої належать терміни, вживані у зв'язку з військовими поняттями, і емоційно забарвлені елементи лексики, що є в переважній більшості випадків стилістичними синонімами відповідних термінів. Останні є менш поширеними в досліджуваних текстах спеціальної правоохоронної галузі, зважаючи на офіційність таких текстів. Труднощі перекладу на лексичному рівні можуть бути спричинені як спеціальною військовою і військово-технічною термінологією, так і широким використанням в них усякого роду скорочень й умовних позначок.

Для перекладу текстів спеціальної правоохоронної галузі важливо, що склад сучасної термінології не є постійним. Він безупинно змінюється за рахунок випадання ряду слів, зміни значень, безперервного поповнення новими термінами, наприклад, у зв'язку з реорганізацією правоохоронних сил, появою й розробкою нових зразків озброєння й бойової техніки й нових методів ведення операцій.

До граматичних особливостей текстів спеціальної правоохоронної галузі відноситься поширене вживання безособового пасиву, атрибутивних сполучень, дієприслівникових й інфінітивних конструкцій.

Найрозповсюдженішими перекладацькими трансформаціями, виконаними перекладачем, є модуляція та додавання лексичних одиниць, відповідно, і їх

поєднання теж є досить поширеним, що дає можливість суттєво підвищити еквівалентність у перекладі одиниць тексту, одночасно замінюючи слово чи словосполучення тексту оригіналу одиницею мови перекладу, значення якої логічно витікає із значення оригінальної одиниці, та вносячи у текст перекладу додаткові лексичні елементи.

Таким чином, тексти спеціальної правоохоронної галузі мають перекладатися за правилами військового перекладу з урахуванням ідеологічного контексту створення цього тексту й можливого варіювання у вживанні термінів, що спричинено історичним розвитком правоохоронної діяльності, змінами в озброєнні, тактиці тощо.

Подальші розвідки в цьому напрямку дозволять краще зрозуміти вибір перекладацької стратегії з урахуванням фактору адресата досліджуваного тексту.

УДК 81'25

Самбурська Л.В., слухач магістратури 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ФІЛЬМІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Переклад кінофільмів – важлива галузь творчого й комерційного перекладу в умовах глобалізації та міжкультурної комунікації, що на сьогодні активно розвивається. Будь-який продукт кіноіндустрії може привернути світову увагу, особливо з додатком у вигляді дубляжу чи субтитрів, які представлені діалогами. Фільми – це також артефакти окремих культур, котрі відображають ці культури і, у свою чергу, впливають на них. Кожен фільм несе в собі унікальність сюжету та формує картину сучасного світосприйняття.

Фільми міцно увійшли до нашого життя і тепер уже вважаються окремим видом мистецтва. Відповідно з'явилися військові фільми, у яких увагу слід приділяти перекладу військової лексики, оскільки саме в таких фільмах її найбільше, завдяки якій розвиваються, вдосконалюються і систематизуються знання, навички й уміння у читанні та аудіюванні. Системна, комплексна робота над військовою лексикою сприяє формуванню в військовослужбовців навичок та вмінь, необхідних для швидкого та точного перекладу.

Кожен переклад відеоматеріалу має свою специфіку та складнощі, оскільки має ознаки як письмового, так і усного перекладу. Професійний переклад фільмів виконується зі скриптів, тобто мовленнєвих реплік персонажів. Особливості перекладу військових фільмів, полягають у тому, що крім завдань перекладу тексту з урахуванням відмінності культур та мов,

перекладач повинен приділяти особливу увагу довжині реплік та встановленню так званих часових обмежень.

Кваліфікований перекладач повинен перекласти текст фільму якнайближче до оригіналу, але зробити його максимально зрозумілим для цільової аудиторії. Мова персонажів фільму – це авторська стилізація звичайної розмовної мови, яка часто складається із різноманітних реєстрів. Кінотекст як перекладацький об'єкт відрізняється від усіх інших об'єктів тим, що під час перекладу мовних актів у кінотексті часто саме прагматичний зміст висловлення, передача якого в тексті перекладу абсолютно необхідна, примушує перекладача створити нове висловлення або докорінно змінити те, що вже існує, відходячи від денотативного та синтаксичного змісту оригіналу, при цьому прагматичний зміст висловлення може бути закладений не в вербальному плані вираження, а в невербальному плані вираження, або розподілений між ними залежно від балансу розподілення змісту в кінотексті, але в багатьох випадках (особливо коли вербальному плані вираження доповнений засобами невербальному плані вираження) перекладачеві доводиться закладати в перекладену репліку прагматичне значення, яке міститься в невербальному плані вираження. Конотативний зміст менш підвладний змінам під час перекладу, його перекладачі намагаються зберігати.

Кінотекст також характеризується здатністю створювати відчуття присутності на місці дії, залучення глядача в ту ж систему комунікації, відчуття справжності того, що відбувається на екрані, за рахунок впливу на найбільш активні органи чуття – зір та слух. Як і драма, окрім власне тексту монологів/діалогів/полілогів, кінотекст має декорації, акторську гру, музичний супровід. Ще одна схожість – сприймання драми й кінофільму глядачем відбувається одноразово, не кожен глядач має можливість передивитися кінофільм або його частину, і перекладач зобов'язаний це враховувати під час створення перекладу.

Таким чином, переклад кінотексту значно відрізняється від перекладу інших типів тексту насамперед через наявність двох планів вираження. Їх взаємозв'язки та баланс змістового навантаження створюють під час перекладу кінотексту унікальні ситуації, неможливі в інших типах текстів. Переклад кінотексту надає широке поле для можливих досліджень, але головними напрямками тут мають стати такі: специфіка кінотексту як типу тексту, співвіднесення вербального та невербального планів вираження, їх взаємозв'язок та роль цих зв'язків у перекладі, залежність процесу передачі прагматичного змісту висловлення від розподілення змістового навантаження між планами вираження, відмінності перекладу кінотексту від перекладу інших типів тексту та відмінності процесу перекладу під час різних видів його реалізації.

Можемо дійти висновку, що кінопереклад є особливим перекладацьким

об'єктом, від правильності вибору стратегії перекладачем залежить адекватність перекладу, сприйняття глядачем кінофільму та його успіх. На відміну від перекладу звичайного тексту будь-якого стилю, перекладач має звертати увагу на велику кількість факторів та вербальні і невербальні компоненти, які повинні перебувати в синхронії.

УДК 81'42

Сердюк Є., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ОКАЗІОНАЛІЗМИ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Мова – явище динамічне, а не статичне, тому поповнення словникового складу лексичними одиницями – це невід'ємний процес її розвитку. Утворення нових лексем у художньому творі є не лише прагнення автора збагатити мову; слово тут – носій поетичного, художнього змісту, воно може викликати емоції, переживання. Оказіоналізми – це ідеальний мовний засіб для привернення уваги та зацікавлення читача. Вони викликають подив і спонукають до інтерпретації оказіоналізму та тексту, який його містить. Оказіональні словотвори також можуть надавати особливої експресії тексту. Такі слова руйнують стереотипи сприйняття.

Зважаючи на багатofункціональність оказіоналізмів, все більше науковців присвячують свої дослідження цій проблемі. В мовознавстві феномен оказіоналізмів вже досліджували вчені В. Карпалюк, Н. Сологуб, Т. Юрченко, Ж. Колоїз, О. Ребрій, Г. Вокальчук, а також П. Гоєнгауз, К. Пешель, В. Герінгер, О. Зібольд, В. Вільдген. Інтерес мовознавців до проблем і питань неології загалом та оказіоналізмів зокрема постійно зростає. Сучасні дослідження все більше спрямовані на з'ясування природи оказіоналізму як унікальної мовної одиниці та проблеми перекладу, чим зумовлена актуальність дослідження.

Отже, оказіоналізми – це авторські неологізми, що зазвичай не набувають широкого вжитку й не входять до словникового запасу мови. Оказіоналізм являє собою слово, що було створене за непродуктивною моделлю і використовується лише в умовах даного контексту, чим відрізняється від неологізмів, які з часом входять до активного словника.

Оказіоналізми можуть класифікуватися за цілою низкою ознак, однак найбільш поширеною є структурна класифікація, яка розкриває особливості утворення англomовних новоутворень та значною мірою визначає і перекладацькі прийоми, за допомогою яких можуть передаватися такі оказіоналізми при перекладі. Так, було виокремлено фонетичні, лексичні,

граматичні, семантичні okazіоналізми, а також okazіональні поєднання слів. Визначено такі шляхи творення okazіоналізмів, як афіксальний спосіб, словоскладання, скорочення (абревіація), конверсія, утворення телескопних слів, запозичення з інших мов.

Відомо, що найчастіше okazіоналізми вживаються в художній літературі, особливо в жанрі фентезі. На сьогоднішній день фентезі є одним з найпопулярніших жанрів культури. Він представлений в широкому діапазоні – від масової культури до елітарної. Автори Літературного енциклопедичного словника визначили даний жанр як різновид художньої літератури, в якій авторська вигадка від зображення дивно-незвичайних, неправдоподібних явищ простягається до створення особливого – вигаданого, нереального, «чудесного світу».

Фентезі – атмосферна література. Це світ, який необхідно майстерно і детально створювати, придумуючи для нього власні історію, культуру, міфи тощо. Така характеристика літератури фентезі обумовлює і її мовне оформлення – саме автори фентезі традиційно вдаються до активного вживання okazіоналізмів. Створення автором фентезійного твору нового світу, нехай і такого що містить у собі елементи реальності чи інших фентезійних та казкових світів, потребує номінації та характеристики цілої низки нових фентезійних реалій, які не мають аналогів у оточуючій нас дійсності, адже цілковито або ж частково, однак все так є продуктом уявлення письменника.

На думку Білоусової О. А., в новоутвореннях фентезійної та фантастичної літератури на перший план виходять саме причини номінативного характеру, тобто потреба створювати нові назви. Дослідниця стверджує, що номінативний характер okazіональних слів у жанрі фентезі є більш суттєвою ознакою, ніж експресивність okazіоналізмів. Okazіональний словотвір орієнтовано є багатшим саме на мовні можливості, що розкривають творчу сторону мови, а не на мовні правила.

Ликов А. Г. виділяє три ступені okazіональності. За цією ознакою okazіоналізми розрізняються в широких межах: від слів, що практично вже не сприймаються як okazіональні (*бластер, космоліт*), до слів різко індивідуальних, прив'язаних до певного автора, твору і навіть певного контекста (*алаєць, капес, левіум*).

Отже, дослідник поділяє okazіональні слова за такими ступенями: okazіоналізми першого ступеня – це стандартні, потенційні утворення, створені в повній відповідності нормам дериватів сучасної літературної мови; okazіоналізми другого ступеня – частково нестандартні утворення, причому відступи від норми деривату, які виникли при утворенні okazіоналізма, не породжують труднощів семантичної інтерпретації; okazіоналізми третього ступеня – це суто okazіональні, повністю нестандартні утворення, семантична інтерпретація яких досить важка, а відступ від норми деривату істотний. Такі утворення часто не мають аналогів навіть серед okazіоналізмів.

Твори, написані в жанрі фентезі, мають свої характерні риси, і при

перекладі перекладачеві обов'язково необхідно враховувати особливості цього жанру, для того щоб уникнути комунікативних збоїв, які можуть порушити цілісність сприйняття тексту.

Перспективою дослідження є саме аналіз специфіки перекладу оказіональних слів на матеріалі художнього тексту фентезійного жанру.

УДК 81'42

Торянік А., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ІДІОСТИЛЬ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ У ЛІНГВІСТИЦІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

Упродовж усіх часів переклад був і лишається важливим елементом міжнародної та міжетнічної комунікації. Серед різних видів перекладу можна виокремити художній переклад, який надає можливість знайомитися з незліченними працями іноземних письменників. Англійська мова є не тільки однією з найбільш розповсюджених мов у світі, але й має потужну літературну скарбницю. Головним завданням перекладача є відтворення ідейного задуму автора, особливостей авторського ідіостилю, враховуючи різноманітні контексти й літературне середовище, при цьому не втрачаючи уваги до найдрібніших деталей, які відображують реалії світу персонажів твору. Ця робота присвячена дослідженню поняття індивідуального стилю автора як складової лінгвостилістики художнього тексту.

Вивчення особливостей індивідуально-авторського стилю та його ролі в аналізі художньої літератури було й залишається одним з ключових завдань у лінгвостилістиці, що вказує на актуальність проблеми дослідження. Історико-діалектичний та граматичний підходи до вивчення мови художнього твору, які переважали на початку ХХ століття, не розкрили повною мірою такого складного явища як стилістика художнього мовлення. Сучасна лінгвістика тексту спрямована на перехід від дослідження текстової інтегрованої структури до аналізу тексту як антропоцентричної комунікативної системи, детермінованої мовною особистістю автора у сукупності з його психологічними, ментальними, соціально-культурними та когнітивними особливостями.

Поняття «індивідуального стилю автора» є об'єктом дослідження багатьох науковців другої половини ХХ століття. Разом з тим, в сучасному науковому просторі не напрацьовано спільних підходів до тлумачення категорії «ідіостиль» як складової лінгвістичного дослідження художнього тексту. Більшість дослідників трактують це поняття слідом за В.В. Виноградовим як складну, але структурно поєднану та внутрішньо зв'язану систему специфічних мовностилістичних засобів і форм словесного творчого вираження,

притаманних текстовій діяльності певного автора [5, с. 105].

Індивідуальний стиль автора як багаторівневий та багатовимірний прояв особистості є невід'ємною складовою вивчення сучасної лінгвостилістики та когнітивної лінгвістики. Ідіостиль як сукупність мовно-когнітивних механізмів та систему асоціативно-смыслових полів створення текстового простору певним автором розглядається у дослідженнях Н.С. Болотнової [2, с. 4]. Визначення стилю індивідуального мовлення як стилю особистості в усій різноманітності його багаторівневих текстових проявів, в структурі, семантиці, прагматиці тексту надає А.І. Бондаренко [4, с. 24]. За Г.О. Винокуром, вивчення індивідуальних мовних особливостей надає можливість використати дані лінгвістичного аналізу для вирішення цілого ряду педагогічно-стилістичних, текстологічних, історико-літературних проблем, а питання індивідуального стилю складає межу між лінгвістикою та іншими науками, які стосуються лінгвістичних категорій мови [6, с. 62].

Отже, можемо зробити висновок, що жанр доцільно розглядати в аспекті індивідуального авторського стилю та виявляти при цьому особливості та динаміку авторської мовленнєвої стилістики крізь призму жанрової своєрідності художніх текстів на основі структурно-стильового аналізу.

Список використаних джерел

1. Арнольд И.В. Стилистика. Современный английский язык: Учебник для вузов. 8-е изд., испр. и доп. М.: Флинта: Наука, 2006. 384 с.
2. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества . М.: Искусство, 1986. 445 с.
3. Болотнова Н.С. Коммуникативная стилистика текста: словарь-тезаурус М.: Флинта: Наука, 2009. 384 с.
4. Бондаренко А.І. Художній текст в інтерпретаційному вимірі (лінгвостилістичний аспект): Посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2008. 226 с.
5. Виноградов В.В. Проблемы русской стилистики. М.: Высшая школа, 1981. 320 с.
6. Винокур Г.О. О языке художественной литературы. М.: Высшая школа, 1991. 48с.

УДК 81'25

Хоменко М.М., слухач магістратури 115 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Сучасний етап розвитку держави і суспільства характеризується активним співробітництвом України із західними країнами практично в усіх сферах

Підсумкова науково-практична конференція курсантів, слухачів і студентів.

23 квітня 2020 р., м. Харків

зовнішньої діяльності. В умовах міжкультурної комунікації переклад як засіб спілкування на всіх рівнях співробітництва набуває особливої значущості. Недивно, що вимоги до рівня перекладу є досить високими, і головними постають питання еквівалентності перекладу, збереження прагматики оригіналу у перекладі, що передбачає звернення до трансформацій як засобу досягнення адекватності.

Мета дослідження полягає в окресленні особливостей граматичних трансформацій в перекладі англійської військової документації українською мовою.

Переклад є складним, різноплановим та багатокомпонентним феноменом. Будь-яка спроба зневажити тим чи іншим компонентом, зв'язком або функцією може привести до деформації його науково-теоретичного пізнання. Головною метою перекладу є досягнення адекватності. Головне завдання перекладача при досягненні адекватності – вміло виконувати та користуватися перекладацькими трансформаціями, для того щоб текст перекладу, як можна точніше, передавав всю інформацію, що була закладена у тексті оригіналу, зберігаючи при цьому відповідні норми мови що перекладається.

Перекладацькі трансформації є особливим видом перефразовування, який відрізняється від трансформацій в межах однієї мови. Перекладацькі трансформації на практиці в «чистому» виді зустрічаються рідко і зазвичай вони поєднуються одна з одною, набуваючи складного, комплексного характеру.

У ході дослідження встановлено, що офіційна військова документація створюється з урахуванням її подальшого перекладу на інші мови, тому прагматика оригіналу в перекладі досить легко відтворюється. Співвідношення експліцитного та імпліцитного смислу вислову в оригіналі та перекладі однакове. При цьому передача імпліцитного змісту забезпечується відтворенням мовного змісту оригіналу.

Аналіз свідчить, що синтаксичні явища, характерні для військових матеріалів становлять труднощі у перекладі. Граматичні форми і конструкції виражають певне граматичне значення пов'язане з лексичним значенням слів. Тому у перекладі необхідно враховувати як граматичні зв'язки слів, так і граматичне значення форм і конструкцій.

Найбільші труднощі зазвичай виникають у перекладі конструкцій з дієсловом в пасивному стані (пасивних конструкцій), герундіальних, прислівникових і інфінітивних зворотів, а також неповних і клішованих пропозицій (в бойових документах).

На підставі проведеного дослідження з'ясовано, що синтаксичне уподібнення або дослівний переклад є домінуючим в перекладі, що відповідає загальним нормам перекладу військових документів щодо збереження синтаксичної структури оригіналу.

Членування речення є поширеною синтаксичною трансформацією. Порівнюючи українську та англійську мови, можна констатувати, що останній властиві більш ощадливі способи вираження думки, ніж це має місце в

українській мові.

Об'єднання не є поширеною трансформацією у перекладі, оскільки застосовується, як правило, в умовах розходження синтаксичних або стилістичних традицій, а формат військового документу.

Подальше дослідження в обраному напрямку дозволить краще зрозуміти закономірності перекладу офіційних військових документів.

УДК 81'37.003.22

Чала Є., студентка 157 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ТЕЛЕСКОПІЯ ЯК СУЧАСНИЙ СПОСІБ СЛОВОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

Суспільство постійно розвивається та вдосконалюється в політичній, економічній, науково-технічній, духовній, культурній сферах життя, відповідно, і словниковий склад мови також зазнає змін як відображення об'єктивного процесу розвитку суспільства.

Процес збагачення, поповнення словникового складу мови на сучасному етапі відбувається переважно двома шляхами: за рахунок запозичення і словотвору. Зі словотворенням живі процеси розвитку лексики органічно пов'язані.

Одним із нових і найпоширеніших способів словотвору в сучасній англійській мові вважають телескопію. Телескопією називають процес, при якому нове слово виникає зі злиття повної основи одного слова зі скороченою основою іншого або ж зі злиття скорочених основ двох слів. Утворене слово (телескопічна одиниця) містить в собі сумарне значення обох своїх складників (camcord = camera + record – знімати за допомогою портативної відеокамери), але інколи це сумарне значення може складатися із суми повного лексичного значення першого чи другого складника і граматичного значення іншого або ж містити додаткову інформацію про предмет чи явище (deskfast = desk + breakfast – сніданок за робочим столом в офісі) [2, с. 49].

Перші телескопічні одиниці виникли ще в XV столітті. Основоположником слів-злитків є Льюїс Керролл, який у 1972 році ввів термін «portmanteau word» та пояснив значення вигаданих ним слів у його творі «Аліса в країні чудес» (slithy = lithe + slimy, galumph = gallop + triumph). Варто зазначити, що телескопічні одиниці того часу мали гумористичне, жартівливе та навіть таємниче значення, що показувало суть суспільного життя [1, с. 46].

Як основні характерні риси телескопічних одиниць виділяють наступне: більшість телескопізмів не зафіксовані в словниках, оскільки мають ситуативний характер; вони залежать від контексту; телескопічним словам не

властива полісемія, саме тому їх широко застосовують в галузі термінології.

Щодо процесу утворення телескопізмів, то розрізняють два послідовних етапи за умови двох вихідних елементів: перший етап – скорочення однієї або двох основ; другий – складання скорочених основ [1, с. 47]. Багато науковців (І. Берман, А. Соколенко, Л. Соудеком) класифікують телескопічні одиниці також за структурними типами. Врахувавши всі ці класифікації, Т. Р. Тимошенко [3] запропонувала три групи: повні телескопічні слова, часткові та «гаплогіи» (накладні):

1. Повні телескопічні слова:

– злиттям двох скорочених форм вихідних основ (infotainment = info(rmation) + (enter)tainment – матеріал, призначений і для розваг, і для інформування);

– злиттям початку першого компонента одного та початком другого наступного слова (telecon= tele(type) + con(versation) – телеконференція);

– злиттям початку першого компонента одного слова та середини другого наступного слова (confab = confer + confabulation – дружня розмова);

– злиттям закінчення першого компонента з закінченням другого (phonematic = telephone + automatic – автоматичний телефонний апарат).

2. Часткові:

– сполучення цілковитого першого компонента із закінченням другого: cheeseburger = cheese + (ham)burger – канапка з сиром);

– сполучення початку першого компонента з цілковитим другим (build-down = build(-up) + down – демонтувати; зниження).

3. «Гаплогіи» (характеризуються накладенням звуків одного компонента на інший: dramedy = drama + (co)medy – драматичний фільм).

У зв'язку з швидким розвитком та вдосконаленням життя сучасного суспільства, мова також піддається значним змінам. На сьогоднішній день саме телескопізм являється одним із найактуальніших та вдалих засобів словотворення та «стиснення» мови. Завдяки телескопії мовлення стає стислішим у викладі інформації та емоційно забарвленішим, а спілкування – ефективнішим та логічнішим.

Список використаних джерел

1. Єнікєєва С. М. Телескопія як основа утворення нових дериваційних засобів англійської мови. Вісник Запорізького державного університету. *Філологічні науки*. Запоріжжя. 1998. № 1. С. 46-48.

2. Омельченко Л. Ф. Телескопічні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика. Збірник Львівського університету. *Іноземна філологія*. Львів. 2003 Вип. 15. С. 49.

3. Тимошенко Т. Р. Телескопія в словообразовательной системе современного английского языка: Дис. канд. филол. наук: 10.02.04. Київ. 1975. 176 с.

УДК 81'255

Чинна А., студентка 15 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПЕЙЗАЖНОГО ОПИСУ

Сьогодні особливе місце в лінгвістиці тексту відводиться вивченню художнього тексту і його складових одиниць, серед яких виступає пейзажний опис. Словесно-художній пейзаж є предметом вивчення великої кількості робіт в літературознавстві Е.М. Апенко [1], Б.Е. Галанов [2], Н.Д. Іванова [3] та ін.)

Актуальність обраної теми визначається назрілою необхідністю еволюційного підходу до вивчення пейзажного опису; зростаючим інтересом до досліджень, орієнтованих на комплексний філологічний підхід до аналізу художнього тексту.

Мета роботи полягає у дослідженні особливостей пейзажного опису як художньо-об'єктивного зображення природи та його лінгвоконцептуальний аспект в англійському художньому творі.

У межах художнього твору наявні щонайменше три різновиди мовленнєвого жанру «опис»: портрет, інтер'єр і пейзаж, які є середовищем знаходження людини – відкритим чи закритим, динамічним чи статичним, активним чи пасивним.

У логічному плані описати об'єкт краєвиду або явище природи означає встановити якісні та кількісні характеристики.

Так, у прикладі наведено різноманітні ознаки, які характеризують зимову погоду.

It was the last morning in February, with a low grey sky, and a light oar frost on the green border of the road and on the black hedges (G. Eliot).

Інакше кажучи, пейзажний опис – це статико-динамічне зображення зовнішнього простору людини, який включає фізичні елементи (земле форми, флору, фауну, небо), погодні умови й артефакти (створена людиною навколишня дійсність).

Специфіка англійського роману як витвору словесного мистецтва особливо яскраво проявляється у засобах реалізації категорії художнього часу. Останній актуалізується у вигляді особливого типу темпорального континууму, притаманного лише художньому твору. Конкретний зміст пейзажного опису об'єктивується переважно за допомогою часових форм Past Simple і Past Perfect, наприклад:

Scare had the vessel proceeded two leagues on the passage, when the wind shifting, blew directly in their teeth; so that they were obliged to haul upon a wind, and alter their course (Ch. Dickens).

Результат дії, позначений перфектною формою дієслова, може спричинити

подальше розгортання подій, які входять у коло зацікавленості читача. Категорія художнього часу в англomовному художньому творі є формою існування сюжету, відмінною від реального просторово-часового континууму.

Вивчення відібраного емпіричного матеріалу переконливо демонструє наявність провідної концепт-ідеї у когнітивній карті пейзажного опису, що відображає головну сутність змістового текстового масиву.

Отже, пейзажний опис в англomовному художньому творі – це структурно, змістово й функціонально скомпонований та ієрархічно орієнтований текстовий фрагмент, що відтворює загальний вигляд якоїсь місцевості, картини природи, краєвиду в тісному взаємозв'язку з персонажем як носієм індивідуально-авторського світогляду та ідейно-художньої позиції.

Список використаних джерел

1. Апенко Е.М. Вестник ЛГУ. Сер. 2, вып. 1 (N 2), 1989. 137 с.
2. Галанов Б.Е. «Живопись словом. Человек. Пейзаж. Вещь», 1972. 156 с.
3. Іванова Н.Д. Культура мови: Методичні рекомендації до курсу. Ізмаїл: ІДГУ. 2002. 62 с.

Підсекція № 4.3 Актуальні проблеми морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності підрозділів Національної гвардії України

Керівник підсекції: кандидат педагогічних наук, доцент полковник **Рютін В.В.**;
Секретар підсекції: кандидат філологічних наук, доцент **Чупрінова Н.Ю.**

УДК 37.035.7(1)

Бабенко І.В., курсант 316 навчальної групи курсу №1 факультету логістики Національної академії Національної гвардії України; **Соколовський В.В.**, доцент кафедри вогневої підготовки Національної академії Національної гвардії України, полковник

**ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ НАДІЙНОСТІ
ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО
ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Спеціальні підрозділи МВС України виконують широке коло завдань та функцій щодо забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод громадян, попередження і припинення правопорушень, тому від удосконалення їх правоохоронної діяльності значною мірою залежить зміцнення законності і правопорядку в країні.

Основу професійної надійності особового складу спеціальних підрозділів МВС України складають, щонайменше, три рівні:

- психофізіологічний (працездатність, здоров'я);
- соціально-психологічний (усталеність, сумісність, спрацьованість);
- соціально-моральний (сформованість системи моральних цінностей).

Професійна надійність персоналу ОВС – це його готовність діяти відповідно до устояної системи, моральних еталонів у різноманітних ситуаціях взаємодії з мінімальними витратами для здоров'я. Професійна надійність є основним показником ефективної діяльності міліціонера спецпідрозділу і його ефективності взаємодії з іншими людьми.

Оцінним чинником ступеня професійної надійності повинні виступати помилкові дії особового складу спеціальних підрозділів МВС України в ході виконання задач оперативно-службової та оперативно-бойової діяльності. Ціна помилки професіонала силових структур держави є незмірно вищою, ніж ціна помилки представника будь-якої цивільної професії. Особовий склад спеціальних підрозділів комплектується на конкурсній основі, деякі спецпідрозділи – на договірних засадах, із числа найбільш професійно

підготовлених працівників міліції, які пройшли відповідну професійну початкову підготовку, мають необхідний рівень бойової та фізичної підготовки, а також психологічну стійкість, здатність впевнено діяти в екстремальних умовах та виконувати завдання, покладені на них.

Для обґрунтування рекомендацій щодо підвищення професійної надійності особового складу спеціальних підрозділів МВС України важливе значення, на наш погляд, будуть мати вивчення і класифікація помилок за ознаками їхнього прояву у внутрішній структурі діяльності. Систематизація помилок за даною ознакою повинна передбачати їхній розподіл у зв'язку зі змінам в спрямованості особистості, а також у функціонуванні пізнавальних процесів і психомоторики.

Загальна технологічна схема психологічного забезпечення професійної та функціональної надійності фахівця снайперської групи спеціального підрозділу МВС України включає наступні елементи:

1. прогнозування психологічного змісту умов майбутньої діяльності, виявлення її вимог до психофізіологічних, психологічних і соціально-психологічних якостей фахівця снайперської групи;
2. психологічний відбір кандидатів, здатних освоїти й виконувати дану професійну діяльність;
3. професійно-психологічна підготовка особового складу спеціального підрозділу (у тому числі, і фахівців снайперських груп) до дій у конкретних соціально-політичних і криміногенних умовах;
4. психологічна допомога снайперам-професіоналам у подоланні психотравмуючих чинників службово-бойової обстановки, психологічна реабілітація осіб, що одержали психічну травму.

Реалізація кожного елементу системи психологічного забезпечення професійної та функціональної надійності фахівців снайперських груп спецпідрозділів МВС України здійснюється за допомогою тієї або іншої "технології" – сукупності об'єднаних єдиним задумом, взаємоузгоджених методів і засобів.

Виходячи з вищевикладеного, психологічне забезпечення професійної та функціональної надійності фахівців снайперських груп спецпідрозділів МВС України є за формою організованим процесом цілеспрямованої соціальної, психологічної й педагогічної дії на особу (групу) на користь розвитку емоційних, вольових, мотиваційних, пізнавальних, операціональних сторін, процесів, властивостей, утворень, станів і установок психіки професіоналів, необхідних для ефективної їх професійної діяльності.

За змістом психологічне забезпечення професійної та функціональної надійності фахівців снайперських груп спецпідрозділів МВС України включає: психологічне обґрунтування кваліфікаційних вимог, професійно-психологічний відбір, професійно психологічну підготовку, психологічну підтримку, психологічне забезпечення відновлювального періоду після виконання складних завдань в умовах проведення спеціальних операцій та контроль за ефективністю даної системи.

УДК 37.011

Бойчук Х.І., 115 навчальна група гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України

ГЕНДЕРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА

В умовах реформування Національної Гвардії України (НГУ) важливо втілювати у повсякденну діяльність військ норми міжнародних договорів, програм, які підписала наша держава. Одним з таких напрямків є питання гендерної політики яка регламентована міжнародними і вітчизняними нормативно-правовими документами.

Методологічну базу гендерної політики у НГУ складає діалектичний підхід до вивчення процесів взаємодії у бінарній гендерній системі (притаманного чоловікам чи жінкам). Об'єктом гендерної політики у НГУ є військовослужбовці обох статей. Предметом гендерної політики у НГУ є статусні взаємодії між військовослужбовцями обох статей та статусно-рольові відмінності між ними, їх вплив на рівень бойової готовності і боєздатності військ.

Категорія «гендер» позначає соціально-культурні відмінності між чоловіками і жінками, описує ролі і якості, які є не природними, а такими, що обумовлені суспільними нормами і традиціями. Для позначення біологічних відмінностей між чоловіками та жінками використовується термін «стать».

Проблема дотримання гендерної збалансованості окремих сфер військової діяльності. Сприяння «гендерному балансу». Процеси фемінізації у збройних силах різних держав світу. *Об'єктивні чинники інтеграції жінок у військові формування України.* Збільшення чисельності жінок у НГУ.

Гендерна компетентність військового керівника – це обізнаність у сфері гендерної політики держави та здатність організовувати практичну професійну діяльність з позиції гендерної рівності та рівних можливостей для чоловіків і жінок у НГУ та безпосередньому соціальному оточенні.

Згідно результатів наукових досліджень, структура професійної компетентності складається з наступних компонентів: ціннісно-мотиваційного; когнітивного; емоційно-почуттєвого; поведінково-діяльнісного; оцінно-корегувального; рефлексивно-суб'єктного.

Система гендерної компетентності військового керівника включає: знання основ нормативно-правового забезпечення щодо основ гендерної політики держави; досвід гендерної поведінки (цивільно-військове співробітництво, міжнародний досвід цивільно-військової взаємодії у сфері гендерних відносин); ціннісно-мотиваційна спрямованість на дотримання норм професійної етики та гендерної толерантності; здатність застосовувати на практиці теоретичні і практичні положення професійної педагогіки та психології; здатність до оцінювання ситуації щодо гендерної рівності у підрозділі; здатність організовувати заходи, спрямовані на підвищення рівня гендерної рівності у підрозділі; здатність до комунікативної взаємодії у питаннях гендерної рівності.

Забезпечення гендерної рівності передбачає: рівні права, рівні свободи,

Підсумкова науково-практична конференція курсантів, слухачів і студентів.

23 квітня 2020 р., м. Харків

рівні обов'язки військовослужбовців (чоловіків й жінок); врахування фізіологічних, психологічних та інших особливостей статей у правовому регулюванні; система засобів гарантування рівності статей в державі, подолання явищ гендерної дискримінації, професійної сегрегації та причин, які їх породжують. Професійна, горизонтальна та вертикальна сегрегація. Окремими формами гендерної дискримінації у військових формуваннях можуть бути сексуальні домагання (переслідування) та сексуальне насилля.

Чинники гендерної інерції в армійському середовищі та необхідність визначення гендерної перспективи для досягнення гендерної рівності.

Таким чином, процеси реформування та розвитку НГУ вимагають системної роботи з підвищення гендерної компетентності військових керівників всіх ланок військового управління.

УДК 331.3

Васютенко Т.І., слухачка 059М навчальної групи факультету логістики Національної академії Національної гвардії України; **Соколовська Ю.В.**, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат історичних наук, доцент

ПРИРОДА КОНФЛІКТІВ ТА ВІЙН У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Війна – складне суспільно-політичне явище, пов'язане з розв'язанням суперечностей між державами, народами, національними й соціальними групами.

Війну слід вивчати, як хворобу. Хоча до її використання призводять цілком об'єктивні причини – потреба правлячих кіл у швидкому вирішенні важливих суспільних проблем.

Війна стала мовбито неодмінним атрибутом державного суверенітету. Тривалий час сила і могутність держави оцінювалися з огляду на їх можливості вести і вигравати війни. Це набуло такого значення, що більшість дослідників оцінювали майже всі інші показники відповідної країни, чисельність населення, географічне положення, топографію, природні ресурси, рівень економічного розвитку, політичну організацію тощо, виключно з позиції можливого успішного ведення війни.

К. Райт прийшов до такого висновку, що із загальної кількості відомих 278 війн, що відбулися в період 1480–1941 рр. – 78 були громадянськими (28 %). А в період 1800–1941 рр. одна громадянська вже припадала на три міждержавні. За даними німецьких дослідників, з 1945 по 1985 р. у світі відбулося 160 збройних конфліктів, з них 151 – у країнах “третього світу”. Лише 26 днів у світі не було війн. З 1945 по 2003 р. у світі було зафіксовано понад 470 воєнних конфліктів, які забрали життя більше 30 млн. людей. Астрономічна цифра – 10 трлн доларів – ось ціна людської войовничості після Другої світової війни*. 1 При цьому число класичних війн зменшується, а внутрідержавних збільшується.

Мілітаризація стала фірмовим знаком індустріального суспільства.

Підсумкова науково-практична конференція курсантів, слухачів і студентів.

23 квітня 2020 р., м. Харків

Після Другої світової війни у термінології виникають нові поняття – “воєнний конфлікт”, “збройний конфлікт”, “воєнна акція” тощо.

Світова війна – війна великих коаліцій, блоків, союзів держав.

Регіональна війна – війна за участю двох чи кількох держав, що ведеться в межах одного регіону.

Локальна війна – це війна за участю двох чи кількох держав, що ведеться в окремому районі.

Збройний конфлікт – розв’язання протиріч із застосуванням збройної боротьби, який не переходить у війну (відсутній акт оголошення війни).

Міжнародний конфлікт – розв’язання протиріч, в якому беруть участь дві чи декілька держав.

Внутрішній конфлікт – розв’язання протиріч, де протиборство відбувається в межах однієї держави.

Прикордонний конфлікт – протиборство у формі воєнної сутички на кордоні.

Збройний інцидент – короточасні бойові дії, що ведуться чи навмисне, чи організовано як привід для розв’язання війни.

Воєнна акція – обмежені щодо цілей, масштабу і часу односторонні чи коаліційні бойові дії превентивного чи відволікаючого характеру.

Громадянська війна. Цьому поняттю важко дати визначення. В цілому такий вид збройного насильства може розглядатися як одна з форм внутрішнього збройного конфлікту.

Нині війни – це складний конгломерат різних нашарувань політичних, економічних та соціальних протиріч.

Багато воєнно-політичних криз, воєнних конфліктів виникало через спробу великих держав утримати в сфері свого впливу країни, з якими до виникнення кризових відношень підтримувалися різного виду міждержавні зв’язки.

Однією з глибинних причин воєнних конфліктів після 1945 р. було прагнення національно-етнічних спільностей до самовизначення.

Ряд збройних конфліктів відбувся і на основі іредентизму (відокремлення певної території від однієї держави з метою її приєднання до іншої).

Джерело війни не передбачає двох наслідків: не визначає способу, форми, змісту свого задоволення і не обумовлює строків виконання, часової тяглості.

Сьогодні правила змінилися.

Основним стримуючим чи провокуючим фактором залишається наявність необхідних для війни ресурсів.

Ще одним фактором є обмеженість ядерної зброї. Це глобальний фактор стримування, який, однак, є малоефективним у локальних конфліктах.

“Міжнародні миротворчі операції, міжнародні дії або заходи, які здійснюються за рішеннями Ради Безпеки ООН відповідно до Статуту ООН, ОБСЄ, інших регіональних організацій, які несуть відповідальність у сфері підтримання міжнародного миру і безпеки, згідно з положеннями глави VIII Статуту ООН, а так само дії і заходи багатонаціональних сил, що створюються за згодою Ради Безпеки ООН, які проводяться під загальним контролем Ради Безпеки ООН з метою:

- запобігання виникненню міждержавних або внутрішньодержавних конфліктів;
- врегулювання або створення умов для врегулювання міждержавних, а також внутрішніх конфліктів за згодою сторін конфлікту або з використанням примусових заходів за рішенням Ради Безпеки ООН, що може включати, зокрема, спостереження і контроль за додержанням угод про припинення вогню та інших ворожих дій, роз'єднання сторін і розформування їх підрозділів, виконання інженерних та інших робіт;
- надання гуманітарної допомоги населенню, яке постраждало внаслідок міждержавних або внутрішніх конфліктів;
- виконання поліцейських функцій із забезпечення безпеки і додержання прав людини;
- подання допомоги у подоланні наслідків конфліктів;
- усунення загрози миру, порушень миру чи акту агресії”.

Відтак міжнародні миротворчі операції – це завжди комплекс дій та заходів, а не якісь окремі розрізнені дії чи заходи, як стверджується у визначенні.

Міжнародні миротворчі операції неможливо проводити поза районом військово-політичного конфлікту, не втручаючись у відносини між сторонами.

Практика показує, що розвиток і ескалація збройних конфліктів залежать від багатьох чинників, зокрема: конфлікт виникає як продовження давнього конфлікту; нестабільна політична система; нерівномірний розподіл грошових коштів та бідність; опір авторитарним або деспотичним правителям й антидемократичному режиму; порушення чи ігнорування прав людини і громадських свобод; милітаризація держави і суспільства, вільний доступ до зброї; порушення прав національних, етнічних і релігійних груп у державі; сепаратистські тенденції, направлені на руйнування цілісності держави.

УДК 355.4.49

Журавльова М. І. студентка 159 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Фалько С.А.**, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат історичних наук, доцент

МИСТЕЦТВО ТА ПОЛІТИКА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ АНАЛІТИКИ

Збереження культурної та громадської свідомості є головною державною влади України після проголошення незалежності в 1991 р.

За умов неоголошеної війни проти України, боротьбі на інформаційному просторі, продовжується формування сучасної української молоді. Тому неупереджена та патріотична позиція в гуманістичній галузі стає однією з головних цілей митців та державної влади нашої країни.

Багато століть тому мистецтво мало зовсім інші функції. Воно формувало ідеали краси, збагачувало внутрішній світ людини, сприяло розвитку творчих

здібностей, вдосконалювало суспільство.

Із розвитком економічного, політичного та соціального інститутів, деякі форми мистецтва почали набувати маніпулятивного характеру. Такого впливу набуло мистецтво у ХХ ст. Плакати, листівки, афіші, кінострічки, тощо стали інструментом у досягненні певних політичних цілей. Роботи митців, які не наслідували ідеї політичних партій, мали мало шансів на визнання влади.

На поч. ХХ ст. на теренах Радянського Союзу головною метою в культурі було створення підконтрольної владі суспільства, яке слухняно виконує свої обов'язки перед державою. Мистецтво отримало функцію – заклик до праці і віри у світле майбутнє. Можна зазначити, що початок ХХ ст. – час робітників і вправних виконавців. Мистецтво в цей період історії обслуговувало ідеї влади, згуртовувало суспільство в одну велику робочу силу. Не було місця новаторам та індивідуалістам.

Коли рухнула десятиріччями повторювана концепція радянського мистецтва, з'ясувалось, що існують десятки тисяч художників, різноманітних угруповань, об'єднань, кожне з яких малює та робить по-своєму.

Мистецтво кінця ХХ – початку ХХІ ст. дуже об'ємна тема. Але основна ідея дуже яскрава – гуманізація мистецтва. Головна задача мистецтва – запалювати вогонь життя, зображувати красу природи, людей, тварин, речей, ідей. Займати гуманістичну позицію, замислюватись про сенс життя, шукати його, шукати себе. Мистецтво – надбання людства, а не окремих країн.

Сучасне українське мистецтво має великий потенціал, тому що воно на службі народу. Воно створюється людьми для людей.

Згадаємо цитату великого українського письменника, Тараса Шевченка: «Чужого навчайтесь, і свого не цурайтесь». Тому що відстоюючи тільки своє, ніколи не дізнаєшся чогось нового і навпаки, нівелюєш цінність власної культури.

УДК 355.2(477)

Зубатов З.В., курсант 249 навчальної групи командно-штабного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Чупрінова Н.Ю.**, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат філологічних наук, доцент

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ПЕРЕВАГИ

На сучасному етапі розвитку людства вирішення гендерних проблем віднесено до пріоритетів та фундаментальних цінностей, а гендерна рівність у світовому співтоваристві розглядається як базовий демократичний принцип.

Політичний план дій НАТО з питань тендерної політики базується на Резолюції Ради безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека», яка затверджена у

2000 році, а також на Стратегічній концепції НАТО, прийнятій на Лісабонському саміті у 2010 році. Ключовими положеннями Політики НАТО з питань імплементації Резолюції РБ ООН № 1325 і Стратегічної концепції є дослідження впливу конфліктів на національну систему забезпечення прав людини, надання допомоги та реабілітації постраждалим від гендерно-зумовленого насильства, участі жінок у встановленні миру та запобіганні конфліктам. Це також і недопущення гендерної дискримінації, забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень.

Служба жінок у армії – це питання прав людини, що передбачає право жінок на військову службу. Політичне та військове керівництво більшості демократичних держав світу сьогодні визнають, що використовуючи змішані контингенти, які складаються з військовослужбовців обох статей, можна домогтися більш ефективного виконання службово-бойових завдань.

Гендерна рівність у секторі безпеки та оборони України дає можливість у військовій діяльності не тільки спонукати до використання потенціалу жінок і чоловіків, але й суттєво підвищувати безпеку та обороноздатність держави. В умовах війни українська армія має використовувати весь наявний потенціал і можливість особового складу та резерву, забезпечувати повну інтеграцію для виконання завдань за призначенням військовослужбовців обох статей.

Розширення участі жінок у правоохоронній та миротворчій діяльності не лише допомагає запобігати ескалації конфліктів і насильства, а є запорукою прозорості силового сектору; усуває всі види дискримінації, створює «здоровий клімат» в колективі, та покращення умов служби як для чоловіків, так і для жінок; створює рівні можливості для жінок і чоловіків в професійному зростанні, як наслідок – з'являється здорова конкуренція; формується чутливе середовище для осіб з сімейними обов'язками, що в свою чергу створює сприятливі умови для виконання сімейних обов'язків та для професійного зростання особового складу. Служба жінок у структурах сектору безпеки та оборони (включаючи збройні сили, поліцію, прикордонну службу, систему правосуддя, пенітенціарну систему тощо) – один з основних факторів забезпечення репрезентативності їхніх інститутів, що сприяє підвищенню рівня суспільної довіри до них.

Реалізація гендерної рівності в СБО України виявляються: у збільшенні кількості жінок у СБО У всіх основних інституціях сектору безпеки та оборони спостерігається наявна тенденція до зростання частки жінок. Загальна кількість жінок, які працюють і проходять службу в українській армії, становить близько 56 тисяч осіб, це 22,4% від усього особового складу.

Яскравим показником прояву гендерної рівності в секторі безпеки і оборони стала державна гендерна політика, активне впровадження якої у СБО розпочалося після прийняття першого Національного плану дій «Жінки, мир, безпека» в Україні на період з 2016-2020 рр. на виконання Резолюції РБ ООН 1325 «Жінки, мир, безпека».

Важливим проявом гендерної рівності у секторі безпеки та оборони виступає освітній компонент. Всього чисельність жінок, які навчаються у військових навчальних закладах складає 8% від загальної чисельності зарахованих на навчання.

В українському уряді на разі розробляється проєкт першого в державі Центру гендерних компетенцій. У перспективі, за умови створення Центру, планується спрямувати його діяльність на впровадження гендерних стандартів в СБО за принципом НАТО.

УДК 159.9

Йовса Я.В., курсант 1-го курсу Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Психологічна підготовка військовослужбовців є надзвичайно важливим фактором для успішної реалізації їхніх оперативних завдань, адже саме стресостійкість та психологічна готовність до виконання оперативних завдань є необхідними якостями, якими повинні володіти військовослужбовці збройних сил та інших військових формувань.

За останні роки у більшості незалежних державах, що утворилися відзначається стійка тенденція росту насильницьких злочинів, замовлені вбивства, викрадення з метою викупу (kidnapping) та інше, в тому числі злочини об'єктами яких стали політичні діячі, бізнесмени й банкіри. На сьогодні утворилася практика, коли особисту безпеку керівників комерційних структур забезпечують приватні охоронні підприємства й співробітники їхньої служби безпеки, проте ключову роль по захисту населення, окремих громадян та суспільної безпеки покладено на органи та відомства, що входять до складу сил сектору безпеки і оборони України перелік яких визначено Концепцією розвитку сил сектору безпеки і оборони України.

Психологічна підготовка особового складу сил сектору безпеки і оборони України, здійснюється разом із бойовою підготовкою та на її основі. Це єдиний, монолітний процес спрямований на виховання у особового складу бойових та психологічних якостей, які забезпечують успішне виконання оперативно-службових завдань. Психологічна підготовка, будучи тісно пов'язаною з професійною підготовкою, має свій зміст, свою специфіку, без урахування якої неможливо успішно вирішити завдання підготовки особового складу до дій в екстремальних умовах.

Одним з основних факторів, що характеризує рівень професійної підготовки особового складу спеціальних підрозділів, є уміння упоратися з негативним психоемоційним станом, який виникає в екстремальних умовах.

Психотравмуючий фактор впливає на психіку, викликаючи часом патологічні зміни у поведінці. У людській свідомості виникає реальне почуття тривоги або страху, із якими вона не може цілком справишся. За критичною ситуацією, при погрозі для життя або здоров'я, у свідомості бійця відбувається боротьба двох домінант поведінки інстинкту самозбереження та почуття професійного обов'язку. Тому комплексна система бойової та психологічної підготовки повинна бути спрямована на запобігання психологічної кризи, що може виникнути у наслідок патогенного впливу стресу екстремальної ситуації.

У цілому, система психологічного забезпечення оперативно службової діяльності співробітників спецпідрозділів можна розбити на три етапи.

Перший етап – психологічна підготовка до роботи в екстремальних умовах. Заходи, здійснювані на цьому етапі, включають професійну підготовку, комплектування підрозділу з урахуванням соціально психологічних закономірностей і індивідуально особистісних особливостей бійців.

Другий етап – психологічний супровід у процесі виконання поставлених завдань – включає заходи щодо психологічного супроводження особового складу в ході виконання оперативно службових завдань. Третій етап – психологічна робота з бійцями спецпідрозділів після виконання завдань – полягає у проведенні заходів щодо психологічної реабілітації співробітників, а також використанні позитивних наслідків екстремальних ситуацій для оптимізації підготовки особового складу спецпідрозділу. На кожному із трьох етапів психологічного забезпечення діяльності співробітників спецпідрозділів використовуються різні організаційні, методичні підходи, специфічний алгоритм дій психологів. Дана схема організації психологічного забезпечення припускає комплексність, системність і ефективність проведених заходів, відновлення й підтримку здатності бійців спецпідрозділів виконувати оперативно службові завдання.

Основними напрямками роботи психологів є: психологічна діагностика особового складу, вивчення соціально психологічного клімату й психодіагностика групової згуртованості підрозділів, навчання співробітників методам і прийомам психологічної саморегуляції у повсякденній і екстремальній діяльності.

Психологічна підготовка повинна бути спрямована: на підвищення ефективності виконання професійних завдань; на забезпечення особистої безпеки; на збереження фізичного й психічного здоров'я співробітників. В екстремальних умовах, в силу великої динамічності подій, що відбуваються, на перший план по значимості й впливові на поведінку співробітників виходять їхні бойові психічні стани, які дозволяють оперативно вирішувати коловорот мінливих ситуацій.

Перед виконанням завдань підвищеної складності зі співробітниками спецпідрозділів проводять ряд спеціальних заходів щодо формування в особового складу моральної й психологічної готовності до діяльності в екстремальних умовах. До них входить: інформаційна підготовка (причини виникнення, особливості оперативної обстановки й стан справ на сучасному етапі, нормативні й законодавчі акти, що регламентують діяльність спецпідрозділу), вироблення в кожного співробітника переконаності в обґрунтованості цілей і завдань, що поставлені перед відділом у період виконання поставленого завдання, підготовка особового складу до несення служби в неординарних умовах (погодних, складних побутових, соціальної ізоляції або навіть ворожого ставлення до співробітників навколишнього цивільного населення, фізичного й вогневого протистояння), вироблення у співробітників спецпідрозділу вміння, якщо буде потреба, діяти автономно, відпрацьовування спеціальних умінь і навичок (надання першої долікарської допомоги потерпілому; спілкування із представниками злочинної сторони, що припускають знання образливих, доброзичливих, що привертають увагу, що означають вітання або вибачення, жестів і виражень, вміння за зовнішніми ознаками визначати готовність співрозмовника до агресивних дій або привернути до себе в процесі спілкування, викликати в них почуття поваги).

Отже, діяльність працівників спеціальних підрозділів протікає в особливих умовах, де успіх виконання поставленої задачі залежить не тільки від фізичного та функціонального стану бійця, а й від психологічної готовності. Значну роль у психологічній підготовці відіграє психолог як особистість і професіонал, тому що якісна підготовка бійця підрозділу спеціального призначення – це не тільки запорука успіху виконання поставлених задач, а й чиєсь врятоване життя. Крім того, потрібно ввести психологічну підготовку курсантам ВВНЗ, які також у майбутньому будуть захищати нашу державу.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України від 14 березня 2016 року № 92/2016;
2. Бандурка О.М. Основи управління в ОВС України: теорія, досвід, шляхи удосконалення : Монографія. – Х.: Основа, 1996. – 398 с.
3. Бойко В.В. Синдром “емоціонального вигорання” в професіональному общении. – СПб., 1999.
4. Буданов А.В., Басенко М.С. Программа действий сотрудников ОВД по обеспечению личной профессиональной безопасности. – М., 1996.
5. Ващенко І. В. Конфлікти: сучасний стан, проблеми та напрямки їх вирішення в органах внутрішніх справ. Моногр.– Харків: ОВС, 2002. – 256 с.

УДК 796.8

Клюєва О.С., курсант 1-го курсу Інституту підготовки юридичних кадрів для Служби безпеки України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВПЛИВ ПРИКЛАДНИХ ВИДІВ СПОРТУ НА ФОРМУВАННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНО-ВОЛЬОВОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ СИЛОВИХ СТРУКТУР

Ефективність багатьох типів професійної роботи значно залежить від спеціальної готовності, набутої раніше шляхом систематичних занять, що відповідають вимогам професійної діяльності, враховуючи функціональні можливості організму. Ця залежність отримує практичне та наукове пояснення у призмі сучасного розвитку суспільства та взаємодії різних граней фізичного та психологічного розвитку людства в процесі життєдіяльності. Досвід практичного застосування цих закономірностей привів до формування спеціального виду фізичного виховання – професійно-прикладної фізичної підготовки [1].

Прикладна фізична підготовка є основою для прикладних видів спорту – комплексу вправ, взятих з окремих видів спорту, таких як бокс, боротьба, рукопашний бій, легка атлетика, плавання, вогнева підготовка тощо. Поєднання цих спортивних різновидів для співробітників силових структур, сприяє всебічному розвитку поглиблених знань та навичок, необхідних для фізичного та психологічного виховання.

І якщо співробітник тренується в режимі "спорту", а не "фізкультури", то завдяки тренуванням "на результат" з використанням граничних фізичних та психологічних навантажень, у співробітників формується відповідна психологічна стійкість [2].

Вочевидь рівень фізично-вольової підготовки співробітників силових структур має бути суттєво вище ніж відповідний рівень пересічного громадянина, адже від рівня моральної та фізичної підготовки співробітника залежить безпека та життя громадян.

Розвиток вольових якостей повинен ґрунтуватися на впевненості у власних силах, розумінні реальності виконання поставлених техніко-тактичних та морально-вольових завдань, усвідомленні цілей та сил для їх досягнення. Спортсмени повинні знати характерні особливості своєї підготовки та отриманих навичок, свої сильні та слабкі сторони, вміти застосовувати на свою користь співвідношення сил з противниками, використовувати позитивні та негативні впливи можливих ситуацій на психіку супротивників.

Авжеж, для впевненого та успішного застосування індивідуальної підготовки у службово-бойовій діяльності рівень фізично-вольової підготовки співробітників силових структур повинен відповідати рівню підготовки спортсменів-розрядників. Зрозуміло, що підготовка спортсмена високої

кваліфікації є тривалим неоднорічним та безперервним процесом спортивних тренувань, які вимагають правильного планування та своєчасності оволодіння важливими складовими спортивної підготовки.

Поступово спортсмени досягають певного індивідуального рівня підготовленості та формують так званий “енергетичний рівень”, складовою частиною якого і є морально-вольові якості особистості.

У системі професійно-прикладної підготовки співробітників силових структур визначальним є саме початковий етап навчання, під час якого закладається фундамент для подальшого розвитку фізичної та психологічної підготовки. Тому вже з перших занять співробітників потрібно готувати до ефективного фізичного та морально-психологічного протистояння негативним впливам. Також потрібно використовувати більше додаткових занять, під час яких основна увага буде приділятися вдосконаленню специфічних якостей фізичної та морально-вольової підготовки.

Крім того, як свідчить багаторічний досвід вивчення питання підготовки, одним з основних напрямків, що визначає ефективність фізичного та психологічного розвитку співробітників у силових структурах різного профілю, є відповідність змісту програм підготовки з врахуванням професійної спрямованості співробітників даних структур. Це вже на етапах планування закладає фундамент формування необхідних навичок та конкретних алгоритмів поведінки у різних ситуаціях, пов’язаних з виконанням професійних завдань.

Сучасні тенденції дозвілля молоді – прагнення до здорового образу життя, що окремо виявляється в тому, що молоді люди бажають займатися фізичною культурою і спортом, збільшуючи рівень своїх фізичних можливостей [3]. Важливо на початкових етапах формування спортивної свідомості співробітника привити прикладний сенс фізичної підготовки.

Це буде запорукою інтегрального підвищення загального рівня функціональних та адаптаційних можливостей організму, стимулом різнобічного розвитку рухливих здібностей, особливо координаційних та безпосередньо пов’язаних з ними, формуванням достатньо вагомих фондів рухливих вмінь та навичок, що сприяють швидкій побудові нових та перетворенню раніше засвоєних форм робочих рухів [4].

Список використаних джерел

1. Пономарьов В.О., Коновалов В.В. Рукопашний бій як фахова вимога при підготовці фахівців силових структур / “Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності правоохоронних органів та військових формувань” (11 травня 2018 року, м. Харків, ІПЮК для СБУ) // Матеріали регіонального круглого столу. Випуск 2. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2018. – 162 с. (с. 100-102).

2. Пономарьов В.О., Андреев О.Г. Психолого-педагогічні аспекти підготовки співробітників силових структур / “Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності правоохоронних органів та військових

формувань” (11 травня 2018 року, м. Харків, ІПЮК для СБУ) // Матеріали регіонального круглого столу. Випуск 2. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2018. – 162 с. (с. 96-99).

3. Філь О.О., Пономарьов В.О. Вплив прикладних багатоборств на формування фізичного розвитку співробітників силових структур / “Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони” (19 квітня 2019 року, м. Харків, ІПЮК для СБУ) // Матеріали регіонального круглого столу. Випуск 3. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2019. – 308 с. (с. 31-34).

4. Пономарьов В.О., Рассипленков О.Ю. Роль прикладних видів спорту у формуванні психологічної готовності співробітників силових структур до виконання службових завдань / “Актуальні питання забезпечення службово-бойової діяльності сил сектору безпеки і оборони” (19 квітня 2019 року, м. Харків, ІПЮК для СБУ) // Матеріали регіонального круглого столу. Випуск 3. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2019. – 308 с. (с. 176-178).

УДК 351:796.011.1:615.825

Крилов М.С., курсант 119 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Чупрінова Н.Ю.**, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат філологічних наук, доцент

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Відповідно до Закону України «Про фізичну культуру і спорт» фізична культура – це «складова частина загальної культури суспільства, що спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних, морально-вольових та інтелектуальних здібностей людини з метою гармонійного формування її особистості». Сама мета гармонійного (всестороннього) розвитку особистості є продуктом історії розвитку людства.

Конкретних історичних відомостей про первісне формування та розвиток фізичної культури на території України обмаль. Можна тільки здогадуватися, що в загальному процесі формування праукраїнської культури розвивалися і елементи тілесної культури з ознаками змагальності, оскільки така багата культура, як культура Скіфського царства (VI-IV тис. до н.е.) чи культура Трипільська (IV-III тис. до н.е.) не могли обходитися без системи фізичного виховання. Більш доказові свідчення розвитку фізичної культури маємо з часів грецької колонізації Північного Причорномор'я. Археологами виявлені спеціально споруджені арени, призначення яких – проведення атлетичних змагань, подібних до античних Олімпійських ігор. Фізичне загартування дітей і

молоді відбувалося в палестрах і гімнасіях. Програма причорноморських змагань була досить широка і включала п'ятиборство, кулачний бій, верхову їзду, стрільбу з лука, плавання, танці, рухливі ігри тощо.

Фізична підготовка стародавніх слов'ян формувалася під впливом географічних, етнічних, політичних, військових, економічних та соціальних чинників. Умови життя посилювали необхідність систематичного виконання фізичних вправ, розвиток фізичних якостей, що сприяло вихованню міцних, добре розвинених людей. Важливого значення надавалося військово-фізичній підготовці молоді, яка сприяла формуванню спеціальних умінь і навичок, розвитку фізичних якостей і функціональних можливостей організму, що забезпечувало високу боєздатність.

В Україні-Русі ще з докняжих часів були популярні різні види дужання (боротьби) та двобої на палицях. Причиною популярності саме двобою на палицях було те, що на Русі був дуже розвинутий культ меча і він використовувався лише в бою. На Русі на зразок лицарських турнірів проводилися «руські грища».

У період Київської Русі сформувалася своєрідна система військово-фізичної підготовки, яка проводилася у сім'ї, у військових і освітніх закладах при монастирях. В системі військово-фізичної підготовки використовувалися національно-своєрідні засоби вишколу з використанням іноземних запозичень. У Київській Русі не просто панував культ сили, а й поширювалися прообрази багатьох видів спорту: кінного, стрільби з луку, боротьби, бою навкулачки, бігу, стрибків, плавання, веслування, фехтування на мечях тощо. Поєдинки були визнаним методом вирішення військових та правових конфліктів.

Військово-прикладне значення мала фізична культура і в добу Козаччини. Запорізька Січ вела напружену боротьбу за незалежність, фізична підготовка грала у їхньому житті найважливішу роль. Козаки створили дуже ефективні фізичні та психофізичні системи вправ, що були спрямовані на самопізнання, саморозвиток та вдосконалення воїна, як моральне так і фізичне. На час козацько-гетьманської доби істотно розширився арсенал засобів фізичної культури. Велику популярність набули поєдинки на шаблях та інших видах холодної зброї, боротьби, кулачні бої, стрільба з луку і вогнепальної зброї, спортивні ігри з м'ячем та метання. Ряд національних єдиноборств переживає сьогодні період відродження. Серед них бойовий гопак, спас, хрест.

На час піднесення національно-культурного життя українців в XIX-XX ст. припадає початок організованого українського фізкультурно-спортивного руху на Галичині, Буковині та Закарпатті. Він включав сокольські, лугові, пластунські організації, характерною рисою яких була чітка політизація та національні інтереси.

У період «українізації» (20-30-ті роки XX ст.) спостерігається активний розмах фізкультурно-спортивної роботи на Наддніпрянській Україні. Починаючи з 1921 р., проводяться Всеукраїнські олімпіади, згодом названі спартакіадами. Зростала і спортивна майстерність українців, про що свідчать

перші місця, які посіли збірні України на Всесоюзній спартакіаді у Москві в 1928 р. Відзначилися українські, волейболісти, гандболісти, баскетболісти, ватерполісти та гімнасти.

Велике значення для кадрового забезпечення сфери фізичної культури мало заснування в Україні закладів фізкультурної освіти і науки: Державного інституту фізичної культури в Харкові (1931р) та технікумів фізичної культури в Києві, Одесі, Дніпропетровську, Луганську та Артемівську. З 1931р. успішно почав функціонувати Український науково-дослідний інститут фізичної культури. З'являється спеціалізована спортивна преса, українською мовою друкуються правила змагань з видів спорту.

На жаль, голодомор (1932-1933 рр.) підірвав не тільки спортивний, а й генетичний потенціал українського нації.

Після Другої світової війни було посилено спортові контакти із Заходом, розгорнуто масовий фізкультурний рух, підвищено рівень спортивної майстерності. У зв'язку з цим посилюється і фізкультурний рух в УРСР. Українські спортсмени здобували чималі успіхи в міжнародних змаганнях (Б. Гуревич, Я. Куценко, Б. Шахлін, В. Чукарін, Л. Латиніна, О. Гончаренко, Є. Буланчик, В. Куц, Н. Откаленко, Л. Лисенко-Шевцова, А. Бондарчук та ін.).

Після здобуття незалежності Україною Було створено Національний олімпійський комітет (НОК)України та 120 національних федерацій різних видів спорту.

У 2019 році українською державою була затверджена Стратегія розвитку спорту та фізичної активності України до 2032 року, яка передбачає потужний розвиток спортивної інфраструктури, будівництво нових об'єктів тощо.

Розвиток національної фізичної культури в Україні, що має тисячолітню історію, відбувався нерівномірно й залежав від багатьох політичних, економічних, історичних умов. Творче використання цієї народної скарбниці в сучасних умовах має велике виховне, освітнє та оздоровче значення.

УДК 316.6

Малихіна О.Г., курсантка 116 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Рютін В.В.**, начальник кафедри соціально-гуманітарних дисциплін гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, доцент, полковник

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Девіація (від лат. deviation – відхилення) – це сукупність дій і вчинків особистості, соціальних груп, що суперечить соціальним нормам або визнаним у суспільстві правилам поведінки. Сутністю девіантної поведінки в тому, що

Підсумкова науково-практична конференція курсантів, слухачів і студентів.

23 квітня 2020 р., м. Харків

людина не дотримується вимог соціальної норми в тій чи іншій ситуації, у неї не сформувалися якості (потреби, звички) які дозволяють слідувати зовнішні вимогам (санкціям, нормам).

Проблематика девіантної поведінки військовослужбовців Національної гвардії України не є новою. Аналіз літератури свідчить, що до проявів девіантної поведінки військовослужбовців здебільшого відносяться: порушення військової дисципліни, вживання алкогольних напоїв, вживання наркотичних речовин. Але останнім часом спостерігається зростання специфічних проявів девіантної поведінки у військовослужбовців, таких як граманія, легковажене ставлення до свого здоров'я та здоров'я оточуючих (особливо в умовах пандемії COVID-19).

Виникнення девіацій у військовослужбовців можуть спричинити різні чинники:

- 1) психологічні, які включають виникнення психопатології та акцентуації окремих якостей характеру;
- 2) біологічні:
 - генетичні відхилення, які передаються через спадковість (порушення розумового розвитку, слуху, зору);
 - психофізіологічні, пов'язані з впливом на організм людини техногенних катастроф (атомної та хімічної енергії, землетрусів);
 - фізіологічні – особливості конституційно-соматичної будови організму (дефекти мови, непривабливості);
- 3) соціально-педагогічні, викликані дефектами шкільного, сімейного і громадського виховання;
- 4) економічні, пов'язані з соціально-економічною кризою;
- 5) морально-естетичні, викликані соціально-культурними змінами у суспільстві, переорієнтацією цінностей.

У залежності від типу порушення норм, девіантну поведінку можна класифікувати за такими ознаками:

- за злочином (карне, адміністративне) і аморальними учинками (п'янство, проституція);
- за рівнем або масштабом відхилення (індивідуальні або масові);
- за орієнтацією відхилень на зовнішнє середовище (сімейні чвари, насильницькі злочини та ін.) або на самого себе (суїциди, алкоголізм та ін.);
- за належністю до тієї чи іншої соціальної групи, статево-віковими особливостями.

Девіація включає в себе делінквентну, девіантну і кримінальну поведінку. Існують різноманітні форми соціальної превенції девіантної поведінки.

Перша форма — організація у військових підрозділах соціально-педагогічного середовища, наприклад, через створення мікроклімату здорового способу життя та негативної суспільної думки щодо проявів девіантної поведінки. У рамках даної моделі профілактика включає, передусім, соціальну рекламу щодо формування установок на здоровий соціально орієнтований

спосіб життя. До такої роботи залучаються усі засоби масової інформації та референтні для військовослужбовця особи.

Друга форма профілактичної роботи — це інформування (лекції, бесіди, поширення спеціальної літератури, відеопродукції) про шкідливі наслідки різних форм девіантної поведінки. Сутність підходу полягає у спробі впливу на когнітивні процеси особистості військовослужбовця з метою підвищення здатності до прийняття конструктивних рішень. Треба зауважити, що метод дійсно збільшує знання, але при недосконалому застосуванні погано впливає на зміну поведінки. У деяких випадках, навпаки, раннє знайомство з девіаціями стимулює посилення інтересу до них. Залякування також може викликати когнітивно-емоційний дисонанс, який мотивує даний вид поведінки.

УДК 37.013.73

Позняковська С.С., 139 навчальна група гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України, молодший сержант;
Васильченко Р.В., старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат філософських наук, підполковник

ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ КУЛЬТУРИ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Процеси глобалізації прискорюють виникнення нового способу організації соціального життя, що у теоретичному плані призводить до формування нового ідеально типового світоглядного конструкту, а саме: планетарного світогляду. Але важливо усвідомлювати, що цей новий світогляд є не емпіричним феноменом, а саме ідеально типовим конструктом, в якому фіксуються універсальні ідеї, цінності, ідеали, норми, принципи діяльності та життєдіяльності, які стосуються спільної долі людства. Реальне функціонування цього конструкту відбувається відповідно до діалектики загального, особливого та одиничного через представленість його змістовних складових у світогляді індивідів і соціальних груп, у їх світовідношенні і діяльнісних формах духовного, практичного і духовно-практичного освоєння світу. Виникнення цього нового світоглядного конструкту ускладнює діалектику загальнолюдського, національного та індивідуального в оцінно-пояснювальній, орієнтаційно-інтегративній та мотиваційно-спонукальній підсистемах світогляду на всіх рівнях його суб'єктної представленості і вимагає врахування цих змін у формах організації освіти і виховання у добу глобалізації.

Загально визнаною ознакою нової глобальної світоцілісності є феноменологічне стиснення світу в цілому і швидке зростання усвідомлення цього явища. Теоретики глобалізації (М. Вотерс, Е. Гіденс, Р. Робертсон та інші) наголошують, що завдяки глобалізації територіальність перестає бути принципом організації соціального і культурного життя, а соціальні практики

звільняються від локальних прив'язок і вільно перетинають просторові межі. Глобалізований світ, як це влучно виразив у назві своєї книги, виданої ще у 1990 році, Коедзіму Оме, стає «світом без кордонів».

У світоглядній площині «світ без кордонів» трансформується у світ без визначених ціннісно-сміслових горизонтів. Ця невизначеність, з одного боку, зумовлюється тим, що ціннісно-сміслові горизонти життєвого світу особистості розмиваються внаслідок підсилення усіх форм її мобільності – територіальної, професійної, культурної, національної, сімейної тощо. З іншого боку, ці горизонти розмиваються із середини внаслідок виникнення мультикультурного суспільства, коли в одному соціальному просторі починають співіснувати, активно взаємодіючи і конкуруючі, взаємопроникаючі й конфліктуючі, різні культури.

Крім того, в екстериторіальному світі людина не тільки втрачає визначені ціннісно-сміслові горизонти, але і втрачає своє визначене місце у світі. Місце проживання вже не виступає для особистості ані емоційною, ані раціональною цінністю, що втримує, прив'язує її до певного населеного пункту, регіону, країни. Вона стає бездомною, безпритульною, перетворюється на людину на прогулянці – без усталених особистісних і етосних взаємозв'язків, а відтак і без усталених зобов'язань і відповідальності. Людина стає «новим пілігримом» – мандрівником без значущої мети. Усе це надзвичайно загострює проблему особистісної ідентифікації. Перед людиною постає дуже складне світоглядне завдання – знайти своє місце в новому світі, при цьому не втративши себе як особистість.

Отже, глобалізація надзвичайно загострює проблему ідентичності. Можна навіть припустити, що дискурс ідентичності приходить у сучасній філософії на зміну дискурсу світогляду, оскільки у цій новій дискурсивній площині по-суті ставляться і вирішуються ті питання, які були предметом осмислення у філософії світогляду.

УДК 159.922

Полозюк Т.В., слухачка 059 М навчальної групи факультету логістики Національної академії Національної гвардії України; **Соколовська Ю.В.**, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат історичних наук, доцент

КОНФЛІКТ ВІДНОСИН «БАТЬКИ І ДІТИ», ЇХ ОСОБЛИВОСТІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

У даний час складні соціально-економічні зміни істотно відбиваються на становищі всіх елементів соціальних структур, зокрема сім'ї.

Сім'я є найменшим осередком суспільства, що постійно відчуває на собі безпосередньо чи опосередковано ті зміни, які відбуваються у країні та відповідно сама накладає відбиток на розвиток суспільства.

Підсумкова науково-практична конференція курсантів, слухачів і студентів.

23 квітня 2020 р., м. Харків

Процес формування, становлення та розвитку сучасної української сім'ї проходить у складних і суперечливих умовах!

Сьогодні сім'я стикається з цілою низкою нових проблем, значною мірою втрачає здатність виконувати життєво необхідні функції і стоїть на порозі кризи.

Родина є першим інститутом соціалізації дитини. Саме сімейне виховання є найбільш природним і відіграє визначальну роль у розвитку й формуванні особистості.

Причину конфліктності у родинах викликає вікова різниця між батьками і дітьми, відмінність характерів, що утруднює взаєморозуміння.

Конфлікт між батьками та дітьми у сім'ї — один із самих розповсюджених у повсякденному житті. Однак він деякою мірою обійдений увагою фахівців — психологів і педагогів.

Чому ж виникають конфлікти між батьками і дітьми?

1. **Тип сімейних відносин.** Дисгармонія родини — це негативний характер подружніх відносин, що виражається в конфліктній взаємодії подружжя.

2. **Деструктивність сімейного виховання.** (розбіжності членів родини з питань виховання; суперечливість, непослідовність, неадекватність; опіка і заборони в багатьох сферах життя дітей; підвищені вимоги до дітей, часте застосування погроз, осудів).

3. **Вікові кризи дітей.**

4. Одним з можливих факторів, що спричиняє конфлікти у родинах є Особистісний фактор.

Кожна людина хоче, щоб її розуміли. Особливо це потрібно дітям.

Процес пізнання індивідуальності дуже складний. Глибина, повнота, адекватність проникнення у внутрішній світ іншої людини залежить перш за все від рівня сформованості людини як особистості, як суб'єкта праці, пізнання, спілкування, від установок, еталонів, стереотипів та інших чинників.

Батьківські ставлення до дітей мають багату палітру проявів.

Основна мета виховання — допомогти дітям стати повноправними членами свого суспільства.

Багато дослідників виділяють такі виховні впливи, як контроль, покарання, заохочення.

Поєднання батьківського контролю, емпатії, доброзичливості, підтримки самостійності у дітей Д. Баумунд називає моделлю авторитетного батьківського контролю.

Конструктивний спосіб впливу характеризується емоційно позитивним, зацікавленим ставленням дорослого до дитини, стимуляцією її пошукових дій.

Імперативний спосіб впливу на дитину характеризується вказівками дорослого, які жорстко регламентують дії дитини та пригнічують її ініціативу.

Індиферентний спосіб впливу відзначається байдужим ставленням дорослих до пізнавальної діяльності дитини; відсутністю вказівок і звертань.

Розглянемо класифікацію стилів виховання підлітків, запропоновану

Є.А. Личком і Е.Г. Ейдемільером.

1. Гіпопротекція. Характеризується нестачею опіки і контролю.
2. Домінуюча гіперпротекція. Проявляється у підвищеній, загостреній увазі і турботі про дитину, надмірній опіці і дріб'язковому контролю поведінки.
3. Спотворююча гіперепротекція. Так називають виховання “кумира сім'ї”.
4. Емоційне відторгнення. Дитина є для батьків тягарем.
5. Жорсткі взаємини. Можуть проявлятися відкрито, коли на дитині зривають злість, застосовуючи насилля.
6. Підвищена моральна відповідальність. Від дитини вимагають чесності, порядності, почуття відповідальності, не відповідно до віку.

Вважається, що сприятливим типом сімейного виховання є прийняття і любов.

Майбутнє людства розпочинається з сім'ї.

В одних сім'ях дорослі вважають, що малюки повинні у всьому погоджуватися з дорослими, виявляти абсолютну слухняність. В інших – цінують прагнення дитини до самостійності, самоствердження.

Опіка в родині – це система відносин, за якої батьки, забезпечують власною працею задоволення всіх потреб дитини.

Реалізацію прав дитини забезпечують такі умови:

- розвиток ціннісного ставлення до життя, до кожної конкретної особистості;
- формування потреби в розумінні іншої людини, поваги до її гідності і самоповаги;
- включення всієї сім'ї у стосунки, в основі яких піклування один про одного, про інших; наповнення життя добродійними справами;
- нагромадження досвіду гуманних взаємин і поведінки в емоційно насичених ситуаціях, які вимагають співчуття, співпереживання і збереження власної гідності;
- використання кращих традицій національної етнопедагогіки, народної мудрості виховання.

Спільні переживання, радість, горе, надія, мрії – все це єднає сім'ю.

Справжнє мистецтво сімейної педагогіки досягається тоді, коли забезпечуються умови для особистісного розвитку батьків і дітей.

Потреба у позитивній оцінці дорослих, потреба у спілкуванні з однолітками, прагнення здобути гідне становище в системі міжособистісних стосунків колективу класу є базовими, провідними для підлітка.

Незадоволення потреби викликає емоційну напруженість.

Дитина у родині, в основному, перебирає той стиль вирішення конфліктної ситуації, що властивий їхнім батькам.

УДК 316.6 (477): 347.156

Рябчук М.О., курсантка 119 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Чупрінова Н.Ю.**, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат філологічних наук, доцент

ГЕНДЕРНІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІЇ

Соціокультурні стереотипи сприйняття жінки в соціальному контексті можуть бути охарактеризовані як в цілому маскулінні. Жінці традиційно відводилися заняття, редуковані до біологічного начала, тобто пов'язані з народженням і вихованням дітей та обслуговуванням чоловіка: забезпечення його первинних (фізіологічних потреб) – від сексуальних до побутових – харчування, догляду тощо. Разом із тим українська історія свідчить, що українська ментальність відзначається толерантністю і повагою щодо соціальної (у тому числі політичної) активності жінки. Достатньо згадати постаті таких жінок, як княгиня Ольга, Анна – королева Франції, Роксолана.

Важливим чинником формування відносно гендерно толерантної культури було законодавство Київської Русі. Так ст. 106 «Руської Правди» засвідчує спадкові права жінки: їй надано право, на відміну від чоловіка, вибирати, кому з дітей передати материнський спадок. Спадщина матери (материзна) могла перейти не тільки синам, але й доньці. Отже, в XI-XIII століттях заміжня жінка, яка належала до стану «вільних», володіла власним майном та розпоряджалась ним на свій розсуд. Сприяло більш толерантному ставленню до жінки і законодавство тих держав, під юрисдикцію яких підпадала Україна або її частина в певні історичні періоди (зокрема «Судебник» Казимира 1468).

Цей процес гендерної лібералізації призвів до значно більшого обсягу прав жінки, які визнавалися за нею суспільством і усвідомлювалися нею самою, що відбивалося на світогляді та поведінці українки. Українська жінка, на відміну від жінок Росії, в своєму історичному розвитку не знала впливу «Домострою» і не була перетворена на «тюремну затворницю». Вона мала значно більшу особисту свободу і права ніж великоросіянка, почуття власної гідності, індивідуальності було дуже розвинуте в українських жінках.

Соціальне становище українського жіноцтва у XVI-XVII ст. було кардинально відмінним порівняно із Західною Європою. Суспільний статус чоловіка не відіграв тут головної ролі, натомість усе вирішував власний майновий стан жінки. Наприклад, шляхтянки – володарки величезних земельних латифундій мали значну суспільну вагу, незалежно від того, були вони заміжніми чи ні. У козацько-гетьманську добу, час боротьби за волю й незалежність України до козацьких лав разом з чоловіками подекуди ставали й жінки-войовниці, коли вони не з власної волі потрапляли у татарсько-турецьку неволю, то часто й там намагалися силою свого духу і розуму служити Україні. Жінки-козачки були в загальній масі високоосвіченими і сприяли поширенню освіти, ставали меценатами, жертвуючи матеріальні блага заради розвитку освіченості українського народу. Особливо повною мірою була реалізована активність

українських жінок у духовній сфері життя суспільства. Жінки виступали носіями української культури та духовних цінностей, берегинями національних звичаїв і традицій, національної ментальності.

В українській сім'ї зберігався гендерний розподіл праці. Сфери активності чоловіка та жінки розглядалися як взаємодоповнюючі, однаково значущі для повноцінного функціонування сім'ї як господарської одиниці, що сприяло партнерським стосункам у сім'ї. До фундаментальних життєвих установок жінки належить також материнство. Світоглядний образ матері наділений рисами ідеалу, що є для українців утіленням усіх людських чеснот та самої ідеї гуманізму.

Входження України до складу Російської імперії негативно позначилося на юридичному статусі жінки, що сприяло поглибленню гендерної асиметрії українського суспільства. До тодішнього законодавства («Требник») було внесено зміни щодо шлюбної присяги. Раніше подружжя вважалося «помічниками» один щодо одного. Віднині ж було законодавчо упроваджено зобов'язання жінки щодо покори своєму чоловікові. В цьому сенсі патерналістське й антифеміністичне законодавство Російської імперії було кроком назад порівняно із середньовічними актами, що діяли в Україні.

В другій половині XIX століття зростала жіноча активність, хоча вагомої участі в політичній діяльності українське жіноцтво ще не брало. Однак потреба звільнення особистості стала домінувати в суспільній свідомості, тому представники обох статей однаково схвально ставилися до ідей фемінізму – руху за всебічне звільнення жінки.

Історичне минуле України є показовим прикладом помірно патріархального життя українців, у якому зберігаються вкорінені патріархальні уявлення та стереотипи щодо ролі жінки у суспільстві.

Сьогодні спостерігається переосмислення ролі жінок в українському суспільстві. Відбувається стрімке збільшення ролі жінок у політиці, бізнесі, армії, науці.

Українська історична традиція забезпечила те, що набуття нового статусу не вимагає від українки змагання за нього та спеціальних публічних дискусій, як це прийнято в західному суспільстві, проте боротьба за гендерну рівність у всіх сферах суспільного життя залишається актуальною.

УДК 355.426:159.9

Хоменко М.М. 115 навчальна група гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України, сержант; **Васильковський О.Т.**, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОЦІНКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ В ІНТЕРЕСАХ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОТНОЇ ТАКТИЧНОЇ ГРУПИ

На сьогодні, поняття суспільно-політичної обстановки відноситься до широко вживаних категорії у військовій науці та практиці, при дослідженні умов

Підсумкова науково-практична конференція курсантів, слухачів і студентів.

23 квітня 2020 р., м. Харків

застосування військ (сил), визначенні чинників та факторів які впливають на хід виконання бойових завдань тощо. Проте, у ряді випадків ще існує цілий ряд розбіжностей, щодо розуміння сутності та тлумачення поняття “суспільно-політичної обстановки”. Досить часто автори говорять про одне і теж використовуючи різні терміни. У ряді документів, науковій літературі, навчальних та навчально-методичних посібниках зустрічаються близькі за значенням словосполучення, такі як “соціальні умови”, “соціальна ситуація”, “соціально-політична обстановка”, “внутрішньополітична обстановка” “морально-психологічна обстановка” тощо.

Подекуди “суспільно-політична обстановка” подається, як стан демографічної, економічної, ресурсної, екологічної, громадсько-політичної, культурно-історичної та інших складових.

Як бачимо, формулюючи поняття “суспільно-політична обстановка”, кожний дослідник розглядає його на свій лад, при цьому звертаючи увагу на ту частину обстановки, яка йому вбачається як основна чи найбільш актуальна.

Розглянуті підходи щодо визначення суспільно-політичної обстановки не містять в собі необхідної і достатньої кількості суттєвих ознак цього явища, що є основою для раціонального пізнання. При цьому авторами не пояснюється, чому під суспільно-політичною обстановкою вони розуміють саме це а не інше поняття. Адже, навіть близькі до суспільно-політичної обстановки поняття не мають загальних рис з означеною обстановкою взагалі.

Отже, вивчення різного роду джерел, їх порівняльний аналіз свідчить, що всі вище перераховані терміни мають однаковий зміст є однозначно похідними від загальноновживаного, науково обґрунтованого та нормативно закріпленого поняття “суспільно-політична обстановка”, але їх вживання та різне тлумачення може суттєвим чином вплинути на практику підготовки та застосування військ (сил).

Подібний стан речей привів до того, що при оцінюванні суспільно-політичної обстановки обстановки, в межах Національної гвардії України, в дане поняття вкладається різний зміст, аналізуються різні чинники, фактори, явища, тощо. У ряді керівних документів, розкриваючи питання оцінювання обстановки в районі можливих дій, застосовуються близькі за змістом поняття, як то: “морально-політична обстановка”, “внутрішньополітична обстановка”, “соціальна ситуація”, “соціальні умови”, тощо.

Саме тому, у логіці визначення сутності суспільно-політичної обстановки, потрібно розглядати зміст таких понять як “суспільство” і “соціум”. Отже, суспільно-політична обстановка є дещо ширшим поняттям, яке включає в себе види соціальних відносин, норми та властивості суспільства.

Діалектичний метод дозволяє нам встановити суттєві риси поняття “обстановка”. До них слід віднести:

- по-перше – наявність суб’єктів, що формують обстановку;
- по-друге – наявність відношень між суб’єктами;
- по-третє – визначений стан відносин, який формується в результаті тих чи

інших дій цих суб'єктів.

Таким чином обстановка являє собою надзвичайно широке поняття, яке охоплює всю різноманітність станів і відносин на всіх рівнях, від індивідуальних до групових (колективних). Виявлені риси дозволяють дати визначення *обстановки* – як визначеного стану відносин між різними суб'єктами.

Отже, обстановка як поняття, охоплює цілий спектр відносин на всіх рівнях від індивідуального до державного.

УДК 37.042

Шпичак А.В., курсантка 117 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Данильченко О.А.**, старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, майор

ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ЗА КОНТРАКТОМ

Індивідуальна робота – це систематичний цілеспрямований, узгоджений по напрямках педагогічний вплив командирів, заступників по роботі з особовим складом на свідомість, почуття і поведінку конкретної особи з урахуванням психологічних, соціальних та інших особливостей, умов служби, побуту і відпочинку в інтересах її всебічного розвитку і підготовки до виконання завдань військової служби.

В основу організації індивідуальної роботи покладені принципи безпосереднього підпорядкування та вимоги статутів Збройних Сил України, відповідно до яких командир (начальник) вчить та виховує своїх підлеглих. Для охоплення індивідуальним впливом усіх військовослужбовців у військовій частині здійснюється рівномірний посадовий розподіл індивідуальної роботи за категоріями військовослужбовців.

До кожної особи обов'язково повинен бути застосований суворо індивідуальний підхід. Індивідуальні особливості особистості військовослужбовця вивчають за допомогою методів індивідуального вивчення військовослужбовців:

1. спостереження;
2. ознайомчі бесіди;
3. анкетування;
4. експеримент;
5. тестування;
6. узагальнення незалежних характеристик;
7. аналіз результатів діяльності;
8. соціометрія;

9. листування з батьками військовослужбовців.

Форми індивідуальної роботи – це спосіб вираження змісту індивідуального впливу командирів та начальників на особистість військовослужбовця з метою формування необхідних якостей.

Основними формами індивідуальної роботи є:

1. індивідуальна бесіда;
2. індивідуальна допомога;
3. індивідуальне завдання, доручення;
4. індивідуальний контроль.

Під час написання роботи проведено опитування військовослужбовців за контрактом з ряду актуальних питань, які стосуються проходження служби. Узагальнені результати дослідження дали змогу визначити основні проблеми, невирішення яких негативно впливає на морально-психологічний клімат у підрозділі та ставлення військовослужбовця до виконання своїх службових обов'язків.

Отже, організація індивідуальної роботи з військовослужбовцями за контрактом – складний, суперечливий і творчий процес формування і розвитку у них військово-професійних і морально-бойових якостей і норм поведінки. У цій роботі немає і не може бути усталених, придатних для всіх випадків життя рекомендацій. Тому необхідно проявляти творчість і здійснювати пошук нетрадиційних рішень. Робота з особовим складом – це не тільки виховний процес, а й підтримка морально-психологічного клімату всередині колективу та особиста відповідальність за кожного. Вміння працювати не лише за статутом, а й вчасно знайти правильні слова підтримки. У сучасній армії найголовніше для офіцера – бути людиною-комунікатором. Бачити, чути й прислухатися до кожного, вміти тримати в тонусі військовий колектив і в мирний час, і в умовах бойових дій.

Підсекція № 4.4 Психологічні та педагогічні проблеми освіти і професійної діяльності фахівців сектору безпеки і оборони України

Керівник підсекції: підполковник **Пащенко А.О.**;
Секретар підсекції: – **Шевченко В.В.**

УДК 159.9

Андрущенко А.В., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Пащенко А.О.**, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

**ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ У ФОРМУВАННІ РОЛІ ЧОЛОВІКА
ТА ЖІНКИ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Останнім часом українському суспільстві почав поширюватися рух за гендерну рівність. Цей рух є досить молодим в нашій країні, українці масово долучаються до вивчення і осмислення цього соціального явища, та нажалі поки що більшість людей не до кінця розуміють основні поняття у сфері гендеру, не можуть тлумачити певні значення. Я вважаю, що основною причиною нерозуміння цієї соціальної проблеми у більшості людей пов'язане ще з дитинством, саме – дитяче виховання.

Проаналізувавши багато наукових статей і робіт по темі гендерних стереотипів, я виділила на мою думку, найбільш підходящі визначення даного явища. Мною були опрацьовані роботи Першиної О.Є, Іванової І.Ф., познайомившись з їхнім баченням даної проблеми, я зробила висновок, що гендерні стереотипи у нашому житті грають роль індикатора у соціальному просторі, завдяки ньому відбуваються процеси самоусвідомлення і взаємодії індивідів. Гендерні стереотипи тісно пов'язані з гендерними ролями. Тобто ці стереотипи по суті є набором очікуваних зразків поведінки для чоловіків та жінок. Оскільки гендерні стереотипи формуються впродовж віків, то вони набули наслідницький характер, вони закріплюються на не підсвідомому рівні.

В нашій країні гендерні стереотипи також є стійким явищем. Історично склалося, що впродовж багатьох століть жіночі та чоловічі ролі суцільно різнилися. Жінка зазвичай виконувала роль «Берегині домашнього вогнища» а чоловік «людина, що приносить гроші». Дані ролі були обумовленні тодішнім станом, коли по іншому не можна було і вижити.

Зміни які відбуваються у нашому суспільстві диктують нові правила, де жінки і чоловіки мають вирішувати однакові задачі, виконувати майже однакову роботу, це і обумовлює переосмислення вже «традиційних» гендерних стереотипів.

Щодо основних функцій, які виконують гендерні стереотипи, то виокремлюють наступні: процес ідентифікації; адаптація у сфері соціальної взаємодії. Гендерні стереотипи класифікують на три великі групи: 1. Стереотипи маскуліності-фемінності; 2. Стереотипи змісту праці; 3. Стереотипи щодо формування соціальних ролей. Якщо розглядати сам процес формування гендерних стереотипів, то тут слід зазначити про вплив культури середовища, в якому знаходиться людина. Саме культура є головним чинником, який впливає на розподіл ролей жінки та чоловіка у соціумі.

Негативний вплив гендерних стереотипів проявляється у тому, що більшість з них обумовленні часом. Тобто більшість стійких гендерних уявлень є застарілими і не відповідають сучасним тенденціям розвитку суспільства. А оскільки більшість гендерних стереотипів є багатовіковими, то вони перетворилися у постулати поведінки, визначають характер людини, та очікування соціуму від тієї або іншої статі.

На мою думку на сьогоднішній день гендерна політика є досить потужною ланкою в більшості країн світу, проводяться наукові дослідження щодо цього, змінюються соціальні установки, змінюються сфери діяльності.

Проаналізувавши більш детально поняття гендерних стереотипів, я можу сказати, що наше суспільство вже є активним учасником у встановленні гендерної рівності. Завдяки клопіткій роботі фахівців даної сфери, українській соціум уже позбавився багатьох гендерних стереотипів та вчить нові покоління по новому дивитися на роль жінки і чоловіка у суспільстві. Значний вплив та позитивні перетворення рухають цей процес далі і докорінно змінюють представлення нашої нації щодо становлення жінки та чоловіка.

УДК 159.922

Браславський М.В., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Слурденко Д.О.**, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, майор

ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ У НАТОВПІ

Коли характеризують якусь людину, то говорять про неї або як про особистість, або як про індивіда, або як про індивідуальність. Коли ми говоримо

про особистість, ми виходимо з суспільної сутності і соціальних функцій індивіда. Особистість – системна соціальна характеристика індивіда, що формує предметну діяльність та спілкування і зумовлює причетність до суспільних відносин. Неповторність, оригінальність особистості, сукупність тільки їй притаманних своєрідних особливостей складають індивідуальність людини.

Всебічно й цікаво характеризують особистість представники гуманістичної психології, що визнає своїм головним предметом особистість як унікальну цілісну систему, що є відкритою можливістю само актуалізації, притаманної лише людині. Серед них американський дослідник К. Роджерс, Г. Олпорт, А. Маслоу. Відомий австрійський психоаналітик Зигмунд Фрейд створив свою модель особистості, яка включає три елементи: “Воно” (Id), “Я” (Ego) і “Над-Я” (Super-Ego).

Пізніше на зміну «Я-концепції» розвивається концепція “суспільного почуття” або “почуття спільності” в наукових поглядах К.Юнга, А.Адлера, К. Хорні, Е. Фромма. Поряд з потягом до незалежності визначальну роль у структурі особистості відіграє колективне.

І ось в силу певних обставин (зовнішньо-внутрішніх факторів) у людини загострюється її потреба в оточуючому навколишньому соціумі. Піддавшись іноді простій цікавості, люди приєднуються до групи, що обговорює якусь подію чи тему. Зростаючи кількісно група поступово перетворюється у неструнке неорганізоване скупчення або натовп.

Натовп – безструктурне стихійне скупчення людей. У більшості психологічних словників “натовп” трактується як “без-структурне скупчення людей, позбавлених чітко усвідомлюваної спільності цілей і єдиної позиційно-рольової структури, але пов’язаних між собою схожістю емоційного стану і спільним об’єктом уваги”.

В натовпі людина перестає бути індивідуальністю. Навіть спонтанний натовп може перетворитися в дію, бо люди там вже не індивідууми. Натовп менш інтелектуальний, ніж кожна людина в ньому. Людина в натовпі відчуває безкарність (принцип “зробили всі, а не я). Також людина в натовпі перестає думати. Керують людиною інстинкти, а не бажання. Але інколи панічний натовп все ж можна контролювати, повертати людині свідомість.

Загалом, натовпу притаманні аморфність, безкарність, соціальна деградація, іноді самопожертва. Сам натовп – теж живий організм, як і людина. В натовпі використовуються тільки короткі лозунги, ідеї є, але в малій кількості. Емоції стоять понад інтелект. В натовпі велика чутливість. Індивідууми стають частиною натовпу, бо більшість людей дуже сильно піддається впливу.

Отже, зникнення свідомої особистості, перевага особистості несвідомої, однаковий напрям почуттів та ідей, зумовлений навіюванням, і прагнення перетворити негайно в дії викликані ідеї – ось головні риси, що характери-зують індивіда в натовпі. Він вже перестає бути самим собою і стає роботом, у якого

своєї волі не існує. Людина в натовпі перетворюється в самий натовп, людиною починає рухати ні що інше, як стадне почуття. Людина втрачає своє визначення, як особистість і нею рухають тваринні інстинкти, інстинкт самозбереження.

УДК 159.9:612.017-057.36

Болощичин Б.С., курсант 415 М навчальної групи факультету логістики Національної академії Національної гвардії України; **Мельник Ю.Б.**, професор кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ

В умовах сьогодення армія являється одним із фундаментальних інститутів формування держави та соціуму. Україна зараз є державою, в якій відбуваються бойові дії, а тому армія має значний вплив на соціальне життя країни. Це обумовлено збільшенням кількості громадян, що пройшли військову службу, в тому числі й в зоні бойових дій. Виходячи з цього, особливої актуальності набувають питання формування військового соціуму, які потребують детального вивчення, а особливо – специфіка соціально-психологічного життя війська. Одним з основних питань, що потребують детального вивчення – це проблеми адаптації особи в незвичних для неї армійських умовах.

Особливість адаптації воїна до армійських умов включає в себе широкий спектр життєвих змін, до яких відносяться: отримання нових знань про зброю і військову техніку, вивчення особистої зброї, отримання навичок стрільби з неї, входження в військовий колектив, зміни в психіці під впливом нового оточення. Під час цього процесу надважливою є робота командирів різних ланок, офіцерів по роботі з особовим складом. Саме вони формують перші враження про службу в армії, здійснюють безпосередній вплив на формування міжособистісних стосунків особового складу. Неправильно побудований процес навчання та виховання призводить до негативних наслідків в майбутньому. Часто саме в період адаптації зароджуються позастатутні відносини, і причиною цьому є неправильний підхід командирів до навчання та виховання особового складу. Частою помилкою є розподіл поповнення на фаворитів та аутсайдерів, і останнім, внаслідок цього, служити далі стає набагато важче. Позастатутні відносини є однією з основних причин здійснення самогубств та вбивств в армії.

Входження в новий колектив завжди є стресом для будь-якої особи, а входження у військовий колектив – є ще більшим стресом. Військова служба,

сама по собі, є складним та специфічним соціальним явищем. Військовослужбовці зобов'язані стійко переносити всі труднощі військового життя. Особливості функцій, які виконуються армією, великі обсяги інформації (знання обов'язків, матеріальної частини зброї, військової техніки, тактики, топографії та ін.), тягар відповідальності та обов'язку за захист країни – все це формує собою тиск на психіку людини.

Виходячи з вищевказаного, можна зробити висновок про необхідність детального та ґрунтовного вивчення цього аспекту досвідченими науковцями в галузі педагогіки, психології та соціології. На цей час можна впевнено заявляти про необхідність вивчення педагогіки та психології командирами всіх ланок, так як саме знання цих дисциплін дає змогу правильно та максимально ефективно здійснювати роботу з найціннішим та найважливішим ресурсом в армії – з людьми.

УДК 159.9.07

Бранова В. Ю., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Морозова Л.В.**, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Сьогодні проблема домашнього насильства є досить поширеною у вимірі сучасного соціального простору, а також однією з найбільш розповсюджених у світі форм порушення прав людини. Домашнє насильство вважається серйозною проблемою в кожній країні, де вивчається це питання.

Насильство – явище комплексне. Комплексність характеризується існуванням різних типів насильства в залежності від характеру травм. Одні дослідники визначають насильство як емоційну або фізичну образу або загрозу фізичного зразка в середині сім'ї, інші – як фізичну та сексуальну образу на тлі потужного психологічного тиску.

Домашнє насильство – це система поведінки однієї людини для збереження влади й контролю над іншою людиною. Насильство в сім'ї розвивається циклічно: одна з головних особливостей домашнього насильства полягає в тому, що воно являє собою повторювані в часі інциденти (паттерни) множинних видів насильства (фізичного, сексуального, психологічного та економічного). На відміну від іншого виду насилля, домашнє насилля має свої особливості, а саме: це насилля між особами, які, як правило, залежать одна від одної; насильство в сім'ї завжди відбувається на відлюдді й протягом тривалого

проміжку часу; це систематична дія, яка не з'являється зненацька та рідко буває одноразовим епізодом; має тенденцію динамічного деструктивного посилення; з точки зору винуватця є швидким і результативним способом досягнення мети з найменшими затратами.

У рамках гендерної соціології існує певна класифікація насильства щодо жінок: фізичне, сексуальне, психологічне та економічне насильство.

Значні можливості з надання соціально-психологічної допомоги жертвам домашнього насильства мають деякі жіночі громадські організації. Вони можуть надавати безплатну юридичну й психологічну допомогу, що є дуже актуальним, враховуючи скрутне матеріальне становище багатьох жертв насильства. Кваліфіковані юристи в таких організаціях допомагають жертвам домашнього насильства захистити свої права. Як правило, жертви насильства потребують психологічної допомоги, адже вони перебувають у розпачі, втратили віру в себе, багато хто вважає саму себе винною в тому, що стала жертвою насильства.

Незважаючи на брак даних про масштаби насильства в сім'ї в його різних формах і проявах, наявної інформації достатньо для того, щоб привернути до цього явища широку увагу. Тривалий час ця тема замовчувалась і відкидалася суспільством, що породжувало безліч помилок і хибних уявлень. Сьогодні статистика фіксує позитивну динаміку цього страшного явища і все більш очевидним стає той факт, що проблема сімейного неблагополуччя в цілому і насильства зокрема вимагає вирішення комплексу завдань.

Отже, насильство – це проблема, яку не можна не помічати. Будь-яке насильство є руйнівним для розвитку особистості. Насильство – дія, за допомогою якої добиваються необмеженої влади над людиною, повного контролю поведінки, думок, почуттів іншої людини. Способами досягнення подібної влади та контролю є приниження, образи, погрози, залякування, маніпуляції, шантаж, загроза фізичного впливу, надмірне обмеження, а так само використання фізичного, психологічного, сексуального й економічного насильства.

У свідомості людей, домашнє насильство, є нормою, а не чимось протиправним. Побутове насильство – це не проблема приватного характеру. Це може трапитись з нашими друзями та нашими сім'ями. Це не є релігійною або культурною проблемою. Насильство трапляється в усіх прошарках суспільства в усіх країнах, і ця проблема заслуговує на увагу кожної людини.

УДК 37.032

Вальчук О.Ю., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Тробюк Н.Ю.**, викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, старший лейтенант

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА БОСІНГУ У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ

У сучасних умовах професійної діяльності спостерігається підвищення рівня стресу, негативних емоцій, нездорової конкуренції, що призводить у колективах до таких негативних явищ як мобінг, босінг, мізогінія, харасмент. Результатом роботи в такому середовищі, сповненому психологічного, фізичного, сексуального та інших форм насильства, є психологічні та фізичні захворювання, розчарування в собі як у фахівці та особистості.

На початку 80-х рр. ХХ ст. німецьким фахівцем у галузі індустріальної психології Х. Лейманном було описано таке явище як мобінг (to mob – англ. «нападати юрмою»). Більшість дослідників визначають мобінг як систематичне цькування, психологічний терор, форму зниження авторитету, форму психологічного тиску у вигляді цькування співробітника у колективі зазвичай з метою його виходу з колективу; як регулярне та цілеспрямоване нанесення фізичної й душевної шкоди члену колективу через її довготривале «відторгнення» більшістю членів колективу чи групи. Якщо пресинг на працівника з боку колег науковці називають терміном «мобінг», то психологічний тиск керівника на підлеглого – позначають таким поняттям як «босінг». Доцільно зазначити, що босінг є одним із різновидів мобінгу. Резнік О.Г. визначає, що поняття «босінг серед військовослужбовців» відображає продумане психологічне цькування, агресивне переслідування, оціночне ставлення до підлеглого з боку керівника.

Вміння персоналу конструктивно співпрацювати, налагоджувати продуктивну міжособистісну взаємодію, уникати міжособистісних конфліктів та психологічного насилля безпосередньо пов'язане з індивідуально-психологічними особливостями військовослужбовців (співробітників) і відповідною організацією їх повсякденної діяльності.

Вивчення й аналіз наукової літератури дає підстави стверджувати, що керівник за своїм службовим становищем є начальником для колективу і несе персональну відповідальність за всі сторони їхнього життя та діяльності, у тому числі за морально-психологічний клімат колективу. Як свідчить практика, обов'язком будь-якого керівника є постійний вплив на підлеглих. На жаль, такий вплив може бути як позитивним, так і негативним. Серед передумов, що

сприяють виникненню босінгу у військових підрозділах виділяють такі як: негативна напруга в колективі по відношенню один до одного, підлеглих до керівника, керівника до підлеглих; не виконання функціонально обов'язків за посадою; оновлення військового колективу у період організаційно-штатних змін або певний «психологічний» застій колективу; нерівні умови служби, місць несення служби та відпочинку; обмеженість ресурсів; невпевненість у збереженні посади, а відповідно і грошового утримання. Основними причинами виникнення босінгу є ігнорування керівниками підрозділів положень статутів ЗСУ, використання їх на власний розсуд (суб'єктивізм командира), зловживання наданою владою, що пов'язано із недостатньою підготовкою військових керівників до управлінської діяльності та їхніми психологічними особливостями. Аналіз літератури та проведені дослідження дають можливість зробити такі висновки, що босінг у військовому підрозділі є дуже небезпечним явищем, яке негативно позначається на психічному здоров'ю військовослужбовців і провокує їх на девіантну поведінку (агресію, зловживання алкоголем, наркотичними речовинами, самогубство та ін.); керівники підрозділу здатні стати суб'єктами негативного впливу на психічне здоров'я підлеглого особового складу; ігнорування цієї проблеми у військовому підрозділі сприяє посиленню психологічного терору серед військовослужбовців.

УДК 159.9 – 316.6

Ганева А.Д., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Морозова Л.В.**, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ НАТОВПУ

Дослідження психології натовпу особливої значущості набули у ХХІ столітті. Хоча натовп на сьогодні є найбільш дослідженою формою масової поведінки людей, які перебувають у безпосередній фізичній близькості і мають спільний об'єкт зацікавлення, його глибинне розуміння в контексті історії і сучасності дає можливість заглянути у світ масової душі, що є антиподом душі індивідуальної на сучасному етапі розвитку суспільства.

Слід зазначити, що проблема масових явищ здебільшого розглядалася соціальною психологією. Саме соціальна психологія першою звернулася до аналізу причин і наслідків активності мас. Було визначено головні принципи, за якими відбувається згуртування індивідів у натовпи, було охарактеризовано

саме поняття "натовп" та проаналізовано ті психологічні фактори, які діють у подібних утвореннях.

Інтерес до проблеми мас і натовпів розвивався декількома шляхами. Маси досліджувалися через їхню соціально-економічну активність, через класову приналежність (марксизм); через проблему втрати гуманістичних основ життя (екзистенціалізм, персоналізм); через аналіз тоталітаризму як породження ери мас (Франкфуртська школа, неомарксизм); через проблему маніпуляції масовою свідомістю та через "генеалогію влади" (постструктуралізм).

Виникнення нової галузі знань – психології натовпу – вважається одним з основних наукових досягнень, завдяки яким дев'ятнадцяте століття може вважатись епохою соціальних відкриттів в історії людства.

Натовп – безструктурне скупчення людей, які позбавлені чітко усвідомлених спільних цілей, але взаємно пов'язані подібністю емоційного стану і спільним об'єктом уваги. Перші дослідники цього феномену (Г. Лебон, Г. Тард, З. Фрейд та ін.) вважали його ірраціональною, сліпою і руйнівною силою, якою владарюють неусвідомлені імпульси, зараження, наслідування та навіювання. Психологічні ознаки цього утворення вони вбачали у "колективній душі", "соціальному розумі", "колективній волі". Особливість натовпу, на думку дослідників, полягає в тому, що, вбираючи в себе різномірні та випадкові елементи, він завжди діє як психічна цілісність.

Серед видів натовпу розрізняють: - випадковий; - діючий; - експресивний; - колоніальний.

Загальні риси натовпу: – добровільність членства, відкритість кордонів і здатність до довільного зростання; – прямий фізичний контакт учасників, який здатний багаторазово підсилити ідентифікацію людей один з одним, викликати до життя такі механізми взаємодіяльності, як наслідування і психічне зараження.

Отже, психологія натовпу конкретизується в системі ідей, найсуттєвішими з яких є наступні:

- психологічний натовп – це не збіговище людей в одному місці, а людська сукупність, яка має загальну психіку;
- індивід діє як і маса, але перший – свідомо, другий – неусвідомлено;
- натовп є консервативним, не зважаючи на його революційний спосіб дій;
- маси, якими б не була їх культура, доктрина або соціальне становище, потребують вождя.

УДК 159

Дяченко М.О., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Міршук О.Є.**, заступник начальника кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, підполковник

СОЦІАЛЬНО ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ МАЛОЇ ГРУПИ

Людина живе, розвивається і діє в групі. В колективі і під його впливом відбувається становлення особистості – складається її спрямованість, формуються суспільна активність, воля, створюються умови для саморегуляції та розвитку здібностей. Як сукупний суб'єкт діяльності та спілкування група є тим осередком, де перетинаються суб'єкт-об'єктні зв'язки особистості, соціальні та психологічні детермінанти регуляції її поведінки. Це робить групу складним утворенням, зумовлює її функції, ознаки та характер впливу на особистість

Малу групу характеризує психологічна та поведінкова спільність її членів, що виокремлює її, надає їй відносну соціально-психологічну автономію, вирізняє з-поміж інших. Малі групи можуть бути різними за величиною, за характером і структурою взаємин, які існують між їх членами, за індивідуальним складом, особливостями цінностей, норм і правил поведінки, які розподіляються між членами певної групи, міжособистісними відносинами, цілями й змістом спільної діяльності.

Малі групи можуть бути референтними й нереферентними. Референтна – це будь-яка реальна або умовна (номінальна) мала група, до якої людина добровільно себе зараховує або членом якої вона хотіла б стати. У референтній групі індивід знаходить для себе зразки для наслідування, це можуть бути цілі й цінності, норми й форми поведінки, думки й почуття даної групи. Нереферентною вважається така мала група, психологія й поведінка якої далекі для індивіда або байдужі йому.

На становлення малої групи суттєво впливають не лише психологічні особливості індивідів, внутрішні взаємини її членів, але й зовнішній вплив, зв'язки, тобто якісь певні зовнішні умови або ж її статус, оскільки мала спільнота завжди має розглядатися як елемент значно ширших соціальних структур. Статус групи – положення групи у суспільстві, права, авторитет, повага, визнання іншими людьми (групами); соціально-психологічна міра впливу на людей (групи), процеси у групі або суспільстві. Зовнішній статус групи визначає призначення групи, соціальну позицію індивідів, професійно-кваліфікаційний рівень (наприклад, технологічні норми, субординаційні відносини, посадові інструкції, статут, правила внутрішнього розпорядку) та визначає міжособистісні взаємини індивідів. Стосовно міжособистісного спілкування він є суто зовнішнім,

періодичним або довготривалим управлінським впливом й регламентує відносини індивіда з інститутом його соціалізації.

Зовнішній статус, у поєднанні з нормами міжособистісної взаємодії, з одного боку, утворює певний цілісний мікросоціум, але, з іншого, робить групу конфліктною по суті, наприклад, професійнокваліфікаційна стратифікація групи може не відповідати особистісній структурі групи, тобто індивідуально-особистісним характеристикам індивідів. Це може призвести до структуруванню групи із зовнішнім статусом за ознакою ставлення до норм зовнішнього статусу, що є необхідною умовою для врахування статусних та посадових авторитетів індивідів в оцінці групової згуртованості тощо.

Отже можна зробити висновок, що мала група – це нечисленне об'єднання людей, члени якого мають загальну мету й безпосередні особисті контакти один з одним і на формування та розвиток такої групи впливають не лише внутрішньогрупові відносини між її членами, а й суттєвий вплив мають соціально-психологічні чинники та власне, її зовнішній статус.

УДК 159.9

Ковальчук М.А., 138 навчальна група гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України, старший солдат; **Кравченко О.В.**, доцент кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, доцент

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ: СУТНІСТЬ, ЦІЛІ, ФУНКЦІЇ, ТИПИ ТА МЕХАНІЗМИ

Проблема адаптації, сутність якої полягає у визначенні успішності, надійності, стабільності людини у різних сферах її діяльності, є однією з нагальних міждисциплінарних проблем, яка в даний час інтенсивно досліджується в психології.

Соціально-психологічна адаптація особистості – це процес засвоєння нею тих або інших соціально-психологічних рольових функцій, придбання певного соціально-психологічного статусу. Статус (у соціальній психології) — положення особи в системі міжособистісних відносин, що визначає його права, обов'язки і привілеї. В процесі соціально-психологічної адаптації людина прагне досягти гармонії між внутрішніми і зовнішніми умовами життєдіяльності. У міру здійснення такої адаптації з часом збільшується і адаптивність особистості. При повній адаптованості досягається адекватність психічної діяльності людини заданим умовам середовища і її діяльності в тих або інших обставинах.

До функцій соціально-психологічної адаптації можна віднести: психологічний захист особистості (за допомогою якого ослаблюються та знешкоджуються внутрішня психічна напруга, занепокоєння, стан дестабілізації, що виникають у людини при взаємодії її з іншими людьми та суспільством в цілому); максимальний прояв та розвиток таланту та здібностей особистості, підвищення її соціальної активності; досягання оптимальної рівноваги в динамічній системі «особистість-соціальне середовище»; регулювання взаємовідносин; самореалізація особистості; самопізнання, та самокорекція; формування емоційно-комфортної позиції особистості; збереження психічного здоров'я та інш.

Головна ціль адаптації – це самореалізація, розвиток здібностей для успішного здійснення поставлених цілей, перетворення в самодостатній соціальний організм.

Психологи виділяють наступні класифікації соціально-психологічної адаптації особистості: 1) за механізмом здійснення – *добровільна* та *вимушена* адаптація; 2) за рівнем соціальної активності: *прогресивну*, в ході якої досягається єдність інтересів і цілей особистості, з одного боку, та суспільства – з іншого; *регресивну*, яка з'являється як формальна адаптація, що не відповідає ні інтересам суспільства, ні розвитку соціальної групи і самої особистості. Тільки прогресивна адаптація може сприяти справжній соціалізації особистості, тоді як тривала прихильність до конформістської стратегії веде до формування схильності особистості до систематичних помилок поведінки (порушенням норм, очікувань, шаблонів поведінки) і до створення все нових проблемних ситуацій, для адаптації до яких у неї немає ні адаптивних здібностей, ні готових механізмів і їх комплексів.

Згідно здійсненого аналізу наукової літератури, що стосується соціально-психологічної адаптації, можливо виділити її механізми: прийняття (неприйняття) себе; прийняття (неприйняття) інших; емоційний комфорт та емоційний дискомфорт; зовнішній та внутрішній контроль; домінування-ведення; ескапізм. Соціально-психологічна адаптація особистості в групі чи колективі забезпечується завдяки функціонуванню певної системи механізмів: рефлексії, емпатії, прийому соціального зворотного зв'язку тощо.

Отже, соціально-психологічна адаптація є процесом, який відбувається при зміні умов соціального середовища та пов'язаний з корекцією, добудовою, частковою перебудовою окремих функціональних систем психіки або особистості в цілому.

УДК 159.9

Козаченко М.О., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Кравченко О.В.**, доцент кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ

Категорія психологічного впливу займає особливе місце в системі психологічного знання. Серед вітчизняних науковців-психологів проблемами психологічного впливу та взаємодії займалися Г. О. Балл, В. М. Бехтерев, О. О. Бодальов, Д. В. Василенко, Л. Войтасік, А. О. Деркач, Є. Л. Доценко, Г. О. Ковальов, В. Г. Крисько, В. Н. Куліков, О. М. Леонтєв, Б.Ф. Ломов, В.М'ящев, К.К. Платонов, О. В. Сидоренко, А. У. Харащ, В. П. Шейнов та інші. Значущість проблеми взаємодії висвітлюється в працях багатьох зарубіжних (Р.Бейлз, Т.Клаус, Р.Кратчфілд, Дж.Морено, Т.Парсонс та ін.) дослідників. Проблему окремих форм психологічного впливу розробляли Г. М. Андрєєва, Л.П. Гримак, В. Г. Зазикін, Т. С. Кабаченко, С. Ю. Решетіна, та інші. Різним аспектам проблеми впливу присвячені дослідження І.П.Манохи, В.О.Татенка, Ф.Зімбардо, Д.Майерса, С.Мілграма, Р.Чалдіні та ін.; тактикам впливу й маніпуляції (Д.Басс, Б.Гурін, Б.Трейсі, Д.Страттон та ін.). Однак, незважаючи на значний інтерес з боку науковців-дослідників до цієї проблеми й відповідні успіхи в цій сфері, проблема психологічного впливу є найменш розробленою проблемою в науковій психології, залишаючись однією з основних.

На сьогоднішній день серед вітчизняних науковців ще не існує єдиного визнаного стійкого визначення у відношенні поняття «психологічний вплив».

Під психологічним впливом традиційно розуміється цілеспрямований вплив одного індивіда на психіку іншого індивіда (групи), яке в своїй довільній формі виходить з певного мотиву і переслідує ціль зміни або зміцнення поглядів, думок, поглядів, відношень, установок та інших психологічних явищ». Тобто, за своєю суттю, психологічний вплив представляє собою як би "проникнення" однієї людини (групи) в психологію особистості іншої людини (групи). Психологічний вплив – це вид впливу, що здійснюється стосовно суб'єкта (індивідуального чи групового) і викликає причинно-наслідкові зміни в його психіці й опосередковано в його поведінці. Результатом такого впливу може бути зміна ступеня виразності, спрямованості, значимості для суб'єкта різних проявів активності. За результатами аналізу вітчизняної та закордонної літератури, можна зазначити, що психологічний вплив спричиняє конкретні зміни в психологічній структурі особистості, а також свідомості груп людей і суспільній свідомості загалом.

Згідно найбільш розробленої класифікації видів психологічного впливу в спілкуванні, що запропонована О.В. Сидоренко, основними видами

психологічного впливу являються: 1) переконання; 2) самопросування; 3) маніпуляція; 4) прихилання до наслідування; 5) прохання; 6) емоційне зараження; 7) деструктивна критика; 8) ігнорування; 9) примус; 10) навіювання.

Отже, в результаті проведеного аналізу теоретичного вивчення феномену “психологічного впливу” можна припускати, що це один з напрямків соціально-психологічної науки, який представляє собою “проникнення” однієї особи (або групи осіб) у психіку іншої особи (або групи осіб). Такого роду вплив здійснюється на психічний стан, думки, почуття і дії іншої людини винятково за допомогою вербальних або невербальних психологічних засобів. Серед науковців немає єдності думок, консенсусу у відношенні даного феномену. Найважливішими компонентами структури психологічного впливу являються: переконання, самопросування, маніпуляція, прихилання до наслідування, прохання, емоційне зараження, деструктивна критика, ігнорування, примус, навіювання.

УДК 159.922.2

Куліш В.О., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Ларіонов С.О.**, начальник кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, доцент, підполковник

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Українське суспільство переживає важкі часи, які мають значний вплив на психічне здоров'я та емоційний стан кожного. За різними підставами для широких верств населення створюється ситуація постійної напруженості, тривоги та фрустрації. Проте найбільшим потрясінням є введення ООС, яка за своєю масштабністю та людськими втратами прирівнюється до справжньої війни. Оскільки ситуація була складною і наші військовослужбовці зазнавали значних втрат, мобілізованих громадян зазвичай готували експрес-методом і відправляли на лінію ведення бойових дій значно раніше, ніж це передбачалося програмою професійної підготовки. Тому вони не завжди могли емоційно й психологічно адаптуватися до умов бойових дій, випадків травмування і загибелі співслужбовців і цивільного населення. В сукупності ці чинники характеризуються екстремальним впливом на психіку людини, викликаючи бойовий стрес, призводять до того, що значна частина бійців, які повернулися з зони бойових дій, мають ознаки психологічної травматизації. Це є новим і нетиповим явищем для психологів, лікарів і соціальних працівників в нашій державі.

Недоліки в системі психологічної просвіти призводять до того, що частина військовослужбовців не розуміють, що мають психологічну травму, не звертаються по допомогу. Тому важливим є розроблення ефективних

діагностичних і корекційних засобів, що дадуть змогу в подальшому ресоціалізувати і реадаптувати військовослужбовців, які повертаються із зони ведення бойових дій, допомогти їх близьким та знайомим зрозуміти сутність, ознаки і заходи самої взаємодопомоги, психологічної підтримки та спільного проживання в такій ситуації. Це стало би беззаперечною запорукою особистісної взаємодії і міжособистісних стосунків.

Як відомо, у деякого відсотку (за різними даними біля 15-30%) військовослужбовців після бойової психічної травми розвиваються її наслідки у вигляді посттравматичного стресового розладу. Психотерапія ПТСР незалежно від конкретного вибраного методу характеризується рядом особливостей. Перш за все слід мати на увазі високі показники «зриву» (біля 50% випадків). На відміну від інших розладів, пацієнти з ПТСР після 2-3 зустрічей не приходять на терапію. Для пацієнтів що перервали терапію, характерні інтенсивні прояви спогадів про минуле (флешбеки) тощо.

Серед проявів ПТСР науковці відмічають явище посттравматичного зростання, яке є єдиним позитивним наслідком даного розладу. У військовослужбовців, які винесли певний позитивний досвід із власної травматизації, був значно нижчий рівень смертності, незалежно від їхнього рівня здоров'я та прихильності до здорового способу життя. Високі показники за субшкалами посттравматичного зростання виявилися пов'язані з когнітивним опрацюванням своєї ситуації у напрямку наповнення її смислом, ознаки посттравматичного зростання виявилися предикторами меншого рівня депресії та симптомів посттравматичного стресу.

Загалом полегшення дистресу не завжди провокує посттравматичне зростання, але воно впливає на полегшення симптомів, фізичний стан людини та на її посттравматичну адаптацію.

УДК 159.9

Лавроненко В.Д., курсант 138 навчальної групи, гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Шевченко В.В.**, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

На сьогоднішній день, компетентність у сфері спілкування є однією з головних складових високого професійного рівня фахівця в будь-якій сфері людської діяльності. Професія практичного психолога відноситься до типу «людина-людина», а тому серед вимог до професійних якостей особливе місце належить рівню його комунікативної компетентності. На думку дослідників комунікативна

компетентність психолога є «серцевиною професіоналізму психолога», тому що спілкування з людьми становить сутність професії психолога.

Джерелами комунікативної компетентності є природжені особливості особистості, виховання, життєвий досвід, загальна ерудиція і спеціальні методи навчання. Професійна комунікативна компетентність не може бути сформована стихійно, необхідні спеціальна робота та психологічні умови.

Саме під час навчання у закладі вищої освіти відбувається первинне «освоєння» професії, визначаються життєва та світоглядна позиції молодого людини, вивчаються способи взаємодії, форми поведінки і спілкування. Вибір методів та засобів вдосконалення орієнтації в нових умовах багато в чому залежить від комунікативної компетентності і визначається розумінням її природи. Головною проблемою є побудова такої системи навчально-освітнього процесу, яка б оптимально враховувала особливості та закономірності не лише особистісного розвитку студента, а й професійного становлення його як спеціаліста.

Поняття «комунікативна компетентність» є однією з важливих наукових категорій, вивчення якої почалося в 60-70-хх рр. ХХ сторіччя.

Професія психолога відноситься до сфери «людина – людина», а поняття професійної компетентності пов'язане з успішністю, ефективністю та продуктивністю виконуваної ним діяльності. Комунікативна компетентність у професії психолога забезпечує ефективне протікання комунікативного процесу, побудова ефективної комунікативної дії у певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії, успішне функціонування в професійному середовищі.

Процес становлення особистості психолога як фахівця починається з моменту вибору професії і триває протягом усього професійного життя. Існують різні періодизації професійного розвитку. Е. А. Клімов виокремив 7 етапів професіоналізму: – фаза оптації; – фаза адепта; – фаза адаптації; – фаза інтернала; – фаза майстерності; – фаза авторитету; – фаза наставництва.

Отже, професійна компетентність психолога є складним психологічним утворенням, що забезпечує успішність його професійної діяльності й включає в себе систему діяльнісно-рольових (знання, уміння й навички) та особистісних (професійно важливих якостей) характеристик.

УДК 159.922.7

Ляшевська В.О., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Морозова Л.В.**, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

АГРЕСИВНЕ СПІЛКУВАННЯ В СІМ'ЯХ

Протидіяти злочинності можна лише знаючи її причини. Характеристика злочинності завжди пов'язується з насиллям, агресивною поведінкою.

Підсумкова науково-практична конференція курсантів, слухачів і студентів.

23 квітня 2020 р., м. Харків

Відповідно на особливу увагу заслуговують фактори, що зумовлюють таку поведінку. Насилля, як відомо, є проявом самої структури буття.

У психології під агресією розуміють дію або систему дій людини, мотивом яких є нанесення комусь або чомусь шкоди. Саме наявність мотиву є необхідним для психологічної класифікації дій людини як агресивних. Основними формами агресії є: реактивна, ворожа, інструментальна та самоагресія.

Проблема агресії і агресивної поведінки в науці стає актуальною, коли суспільство переживає критичні періоди розвитку. За останні десятиліття актуальність даної теми лише зростає. Трансформація колишньої соціально-політичної системи, високий рівень протестних настроїв, війна на сході України, радикальна зміна цінностей і вимушена переорієнтація поведінки призвели до сплесків агресії, зростання насильства і злочинності, жорстокості людей у побутовій поведінці.

Одним з факторів, що сприяють виникненню агресивності на перших етапах у людей є фактор неблагополучної сім'ї. На жаль в усі часи це було однією з найбільш гострих і поширених соціальних проблем.

Агресивна поведінка визначається впливом сім'ї, однолітків, а також засобами масової інформації. Діти навчаються агресивній поведінці як за допомогою прямих підкріплень, так і шляхом спостереження агресивних дій, намагаючись припинити негативні відносини між своїми дітьми, батьки можуть ненавмисно заохочувати ту саму поведінку, від якої хочуть позбутися. Наприклад, застосовуючи вкрай суворі покарання і не контролюючи заняття дітей, вони можуть виявити, що їх діти агресивні і неслухняні.

Існування в суспільстві проблеми домашнього насильства та агресивного спілкування має серйозні наслідки. Сім'ї, в яких відносини будуються на насильстві, входять до групи ризику, так як вирости в такій атмосфері діти стають жертвами насильства або самі піддають насильству своїх близьких.

Розглядаючи сім'ю як один з основних джерел збереження культурних і духовних цінностей, необхідно усвідомлювати, що традиції насильства можуть передаватися наступним поколінням як частина негативного досвіду. Зростання насильства в суспільстві і його криміналізація безпосередньо пов'язані з відносинами в сім'ї. Виділення насильства в сім'ї в самостійну і значущу проблему – тільки перший крок, спрямований на її вирішення. Але на цьому шляху виникає ряд перешкод: брак інформації про ступінь поширення і причини застосування сили в сім'ї, слабкість законодавчої бази.

Діти, які виховувалися в сім'ях де було часто присутнє агресивне спілкування або пережили будь-який вид насильства, відчувають труднощі соціалізації: у них порушені зв'язки з дорослими, немає відповідних навичок спілкування з однолітками, вони не мають достатнього рівня знань і ерудиції, щоб завоювати авторитет у школі тощо. Вирішення своїх проблем діти-жертви

насильства – часто знаходять у кримінальному, асоціальному середовищі, а це часто поєднано з формуванням у них пристрасті до алкоголю, наркотиків, вони починають красти і здійснювати інші протиправні дії.

Отже, будь-який вид насильства формує у дітей такі особистісні і поведінкові особливості, які роблять їх малопривабливими і навіть небезпечними для суспільства.

УДК 159.923 : 159.922.1

Мельниченко О.С., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Морозова Л.В.**, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ

Проблема існування стереотипів у людському суспільстві не є новою, проте актуальність її у наш час не викликає сумніву. Сьогодення висуває підвищені вимоги до кожної особистості, яка живе в інформаційному суспільстві. Сучасна людина опиняється у вирі різноманітної інформації, зростає інформаційний потік на свідомість особистості.

Стереотипи – невід'ємний елемент повсякденної свідомості. Він акумулює якийсь стандартизований колективний досвід і допомагає індивіду орієнтуватися в житті і певним чином спрямовує його поведінку.

Формування стереотипів є обов'язковим елементом нашої культури, але разом з тим формування стереотипів породжує і певний консерватизм у нашій діяльності, у тому числі і в процесі мислення.

Вперше термін «стереотип» був введений в суспільні науки в 20-ті роки ХХ століття в США, коли виникла необхідність вивчення та пояснення законів функціонування масової свідомості. Засновником концепції стереотипного мислення і поведінки став американський вчений Волтер Ліппман (Walter Lippman). У своїй роботі «Громадська думка» (1922 р.) У. Ліппман стверджував, що це впорядковані, схематичні детерміновані культурою «картинки світу» в голові людини, які заощаджують його зусилля при сприйнятті складних соціальних об'єктів і захищають його цінності, позиції і права.

Соціальні стереотипи – звичні, шаблонні, схематизовані, стійкі зразки думок, сприйняття, поведінки, універсальні, емоційно забарвлені установки.

У. Ліппман виділив дві важливі причини, які впливають на формування стереотипів. Перша причина – використання принципу економії зусиль, характерного для повсякденного людського мислення і виражається в тому, що

люди прагнуть не реагувати кожен раз по-новому на нові факти та явища, а намагаються підводити їх під вже наявні категорії. Друга причина – це захист існуючих групових цінностей.

Основні властивості стереотипу: – не розвинений когнітивний компонент; – поляризованість оцінки; – жорстка фіксованість стереотипу, стійкість; – інтенсивність емоційного прояву; – концентрований вираз властивостей соціальних установок.

Г. Тежфел виділяє чотири функції стереотипів, дві з яких реалізуються на індивідуальному рівні, дві – на груповому.

Значення стереотипу на індивідуальному рівні: – когнітивна; – ціннісно-захисна. На груповому рівні: – ідеологізує; – ідентифікує.

Гендерні стереотипи, як узагальнені уявлення про чоловіків і жінок, виявляються насамперед як гендерно-рольові стереотипи, що стосуються прийнятності різноманітних ролей і видів діяльності для чоловіків і жінок, а також як стереотипи гендерних рис, тобто психологічних та поведінкових характеристик, притаманних чоловікам і жінкам. Ці два компоненти гендерних стереотипів тісно пов'язані між собою.

Отже, вивчення соціальних стереотипів потребує розгляду їх як з традиційної позиції: в взаємозв'язку з іншими явищами соціальної психології, такими як соціальна установка, соціальні уявлення, імідж, так і з позиції несвідомих структур індивідуальної і колективної психіки.

УДК 159.9

Мятіжкін Р.В., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Шевченко В.В.**, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОМЕНІВ ЛІДЕРСТВА ТА КЕРІВНИЦТВА У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ

Успіх у військовій управлінській діяльності залежить не так від рівня посади та сили влади, як, перш за все, від сили особистого авторитету командира. Є духовні цінності, без яких не може бути хорошого командира. До цих цінностей належить авторитет командира та його спроможність бути лідером у військовому колективі. І навпаки, військовий керівник, який не має належного авторитету та неспроможний бути лідером, не зможе організувати життєдіяльність підпорядкованого йому військового колективу належним чином.

Насамперед, хочу сказати, що лідерство – це вміння пробудити в людей мрію, до якої вони наблизатимуться, «вдихнути» в них потрібну для руху енергію. Під лідерством розуміється спроможність впливати на окремі особистості та соціальні групи, трудові колективи, спрямовувати їхні зусилля на досягнення мети організації, фірми, підприємства.

Лідерство як відповідне соціальне відношення охоплює чотири головні змінні: – характеристики лідера; – позицію, потреби й інші характеристики його послідовників; – характеристику організації – її мету, структуру, природу завдань, які необхідно виконати; – соціальне, економічне і політичне середовище.

Напевно, кожен мріє стати лідером, але кожному також відомо, що стати ним не так просто. Важливим ключем до успіху лідера є саморозвиток. Запам'ятайте одну просту істину: хто володіє інформацією – той володіє світом. Читайте побільше книжок, не обов'язково тільки з того фаху, яким Ви хочете займатися. Не соромтеся вчитися чогось в інших людей, переймайте досвід у тих, хто, на вашу думку, досяг позицій лідерства. Справжній лідер повинен володіти розвинутими комунікативними навичками. Лідер повинен вміти не тільки чітко і ясно висловлювати свої думки, а й володіти вмінням зацікавити своєю мовою присутніх, об'єднати всіх під загальною основою. Ще одна якість, без якої справжній лідер просто немислимий – це впевненість у собі, своїх діях. Витривалість – це та якість, якою повинен бути наділений справжній лідер. Щоб стати лідером, потрібно розуміти закони природи і керуватися дарованими вічними цінностями, розвивати культуру взаємної довіри і поваги, адже коли різні люди працюють в одній команді, над одним проєктом, дуже важливо працювати злагоджено, поважати відмінності, надавати творчий простір для інших людей, показувати особистий приклад. Справжні лідери ведуть за собою своїм прикладом, а не штовхають інших іти вперед. А ще треба вміло делегувати повноваження, дивитися вперед. Щоб стати лідером, треба багато вміти. У кожній ситуації треба вміти зорієнтуватись, зробити правильний вибір, ухвалити правильні рішення, подумати про інших. Розуміючи взаємозв'язок, лідер чітко бачить мету і згуртовує людей, створює команду, в якій індивідуальності розкриваються і доповнюють одна одну.

Отже, сутність лідера полягає не так у власному розвитку, як у вмінні надихати людей навколо та переконувати їй у їхніх надзвичайних здібностях та цінностях.

УДК 37.032

Пістряк К.П., курсантка 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Тробюк Н.Ю.**, викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, старший лейтенант

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ БАТЬКІВСЬКОЇ СІМ'Ї НА ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ СІМ'Ї МОЛОДОГО ПОДРУЖЖЯ

Розглядаючи проблеми сім'ї та її потреби, вплив суспільства на її існування, важливо не упустити три істотні деталі. Перша – сім'я не може бути відділеною часткою; друга – для її становлення необхідна праця багатьох людей і навіть поколінь; третя – сім'я дуже, особливо в перші роки, потребує зовнішньої допомоги.

Науковці під сім'єю розуміють об'єднання людей, що пов'язані шлюбом або кровною спорідненістю, спільністю побуту та взаємною моральною відповідальністю, соціальна необхідність в якому обумовлена потребою суспільства у фізичному та духовному відтворенні населення. Найважливішою, першою і необхідною увагою, якою повинна бути оточена молода сім'я, це увага сім'ї батьківської. Батьки першими стоять на шляху до створення нової сім'ї ще тоді, коли дитя тільки виховується, коли у нього лише закладаються і виробляються норми поведінки, розвиваються почуття, формується світогляд.

Сім'я надає найбільш сильний вплив на поведінку і вибір людини. Більшість дітей хотіли б отримати пораду і підтримку від своїх батьків. Однак, більшість батьків не готові обговорювати питання зі своїми дітьми, які ростуть, і не впевнені, яка інформація повинна бути надана дітям, щодо створення сім'ї. У результаті ряду причин, актуальною є тема, того, що в дітей формується деформований, спотворений образ сім'ї. Розглядаючи різні дослідження вчених, які займалися вивченням впливу батьківської сім'ї на молоде подружжя, Н. І. Шевандрин виділяє наступні фактори, які сприяють утворенню неадекватних установок в шлюбно-сімейних відносинах молодого покоління: аморальна поведінка батьків (алкоголізм, девіантна поведінка); неповний склад сім'ї; недостатній рівень знань і навичок батьків про виховання своїх дітей; негативні відносини між батьками; конфліктні відносини в сім'ї; втручання родичів у справи сім'ї та виховання дітей.

Майже п'ятдесят відсотків молодих сімей, які одружилися за останні п'ять років, розпалися. Аналіз причин цього явища досить складний, але одним з аспектів є сімейні конфлікти. Вони пов'язані з неправильним розумінням сутності шлюбу та сім'ї, з відсутністю кохання, з проблемами виховання та нездатністю зрозуміти дітей, збагатити їхній духовний світ.

Як зазначають дослідники, на позицію молоді стосовно шлюбу і сімейного життя, як правило, впливають: особливості структури сімейного життя у батьківському домі, розподіл сімейних ролей і їх виконання; уявлення про ідеал дружини і чоловіка; очікування, пов'язані зі шлюбом; вимоги до сімейного життя. Важливими ще є два моменти: власний життєвий приклад батьків та якість їх виховного впливу на дітей. Саме в дитинстві під впливом батьків закладається програма, що підказує, як жити у дорослому житті, якого партнера обирати, які стосунки з ним мати, тощо.

Установлено, що молоді пари, які позитивно оцінили шлюб своїх батьків, проявляють у взаєминах в своїй сім'ї більше толерантності, злагоди і розуміння.

Отже, сімейне щастя молодих починається набагато раніше, а саме з батьківської родини. Саме модель батьківської сім'ї часто визначає принципи нашого шлюбу – або тим, що ми їх наслідуюмо, або тим, що свою сім'ю ми будуюмо від противного.

УДК 159

Прокопець О.О., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Міршук О.Є.**, заступник начальника кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, підполковник

СТАНОВЛЕННЯ ЛІДЕРА У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ

Успіх у військовій управлінській діяльності залежить не так від рівня посади та сили влади, як, перш за все, від сили особистого авторитету командира. Є духовні цінності, без яких не може бути хорошого командира. До цих цінностей належить авторитет командира та його спроможність бути лідером у військовому колективі. І навпаки, військовий керівник, який не має належного авторитету та неспроможний бути лідером, не зможе організувати життєдіяльність підпорядкованого йому військового колективу належним чином.

До початку ХХІ століття науковцями різних країн було розроблено достатньо багато різноманітних теорій та концепцій лідерства, що свідчить про неабиякий інтерес до цієї проблеми. Однак, на сьогоднішній день не тільки ще не створено загальної теорії лідерства і не існує однозначного його визначення, але й відрізняються й уявлення про природу і сутність цього феномену.

Лідерство це виникнення особливого статусу у керівника або іншого члена групи. Цей статус характеризується стосунками, в основі яких лежать довіра,

авторитет, визнання високого рівня кваліфікації, готовність підтримувати в усіх починаннях, особисті симпатії, спроможність вчитися й переймати досвід. Лідерство є об'єктивним явищем, яке характеризує відносини між людьми в групі. Воно породжується потребами й практикою неформального управління. Лідерство може проявлятися різною мірою, але завжди в групі є людина, яка користується особливим авторитетом і довірою в більшості її членів. Ця довіра народжується як результат її людських якостей, кваліфікації, ставлення до справи й до людей. Людина, яка має такий статус у групі, називається лідером.

Природу лідерства можна краще зрозуміти, якщо його порівняти з власне управлінням. Бути командиром і лідером у військовій організації – не одне й те саме. Командир у своєму впливі на діяльність підлеглих і побудові стосунків із ними передусім використовує та покладається на посаду (основу влади). Лідерство як специфічний тип відносин управління засновується більше на процесі соціальної взаємодії в організації. Цей процес є набагато складнішим, вимагає високого рівня взаємозалежності учасників. На відміну від власне управління лідерство припускає наявність в організації послідовників, а не підлеглих.

Здатність людини бути лідером багато у чому залежить від розвитку у неї організаторських та комунікативних якостей. Таким чином, можна говорити, що організаторські схильності людини та її комунікативна компетентність є умовами просування у лідерську позицію. Комунікативна компетентність – здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми. Для ефективної комунікації характерно: досягнення взаєморозуміння партнерів, краще розуміння ситуації і предмета спілкування.

Ще однією важливою умовою виконання (прийняття) лідерської ролі є мотивація до лідерства. Дана умова найменш залежна від зовнішніх чинників (впливів), оскільки пов'язана з особистими прагненнями, життєвим сенсом самої людини. Відсутність мотивації неможливо компенсувати фаховою чи соціально-емоційною готовністю.

Можна вважати керівника успішним, якщо він змусив підлеглого виконати наказ, але ефективним його можна вважати тільки в тому випадку, якщо йому вдалося створити умови, за яких підлеглий усвідомлено, без заперечень та із розумною ініціативою виконує поставлені йому завдання. Отже розвиток лідерських якостей є необхідною передумовою успішного керівництва у військовому колективі.

УДК 159.922.27:316.472.4

Ступачук К.О., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; Мельник Ю.Б., професор кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, доцент

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ

Як всім відомо, кожен другий користується мережею Інтернет. В соціальних мережах можна знайти новини, дізнатися цікаве, поспілкуватися з друзями або завести нові знайомства, розважитися тощо. Тому сьогодні можна впевнено сказати, що соціальні мережі дуже впливають на людину на певному етапі соціалізації. Але мало хто звертає увагу на те, як соціальні мережі впливають на особистість, як відбувається під їх впливом соціалізація.

Якщо молодій людині не вистачає уваги, підтримки від близьких або навіть спілкування в реальному житті, вона намагається це знайти у віртуальному світі, очікуючи набути розуміння або втекти від труднощів та непорозумінь. Наразі кожна людина, перебуваючи в певному періоді соціалізації, проходить через кіберпростір. Він допомагає, а в якомусь сенсі шкодить, формуванню особистості підлітків. На цьому періоді у людини відбувається кіберсоціалізація.

Термін «кіберсоціалізація» в аспекті соціальної педагогіки введено до наукового обігу в 2005 р. В. Плешаковим, який згодом зробив його уточнення: «процес якісних змін структури самосвідомості особистості й мотиваційно-потребової сфери індивідуума, що відбувається під впливом і в результаті використання людиною сучасних інформаційно-комунікаційних, цифрових і комп'ютерних технологій у контексті засвоєння і відтворення культури в рамках персональної життєдіяльності» [1].

Пристрасть до Інтернету починає впливати на життя людина, вона вже не помічає, як виникає залежність, котра керує всіма процесами її життєдіяльності. Соціальні мережі стають частиною її життя, без яких вона не може існувати.

Втім, соціальні мережі мають і позитивні аспекти, зокрема отримання інформації. Молодь без великих затрат часу і зусиль може подати запит до соціальних мереж і швидко отримати відповідь. Інтернет має безліч цікавих ресурсів, на яких можна знайти корисну інформацію. Крім того, це зручність у відправленні документів, швидкий зв'язок з колегами, розв'язання невідкладних питань тощо. Але попри всю користь соціальних мереж, присутні й негативні аспекти користування ними підлітками. Молодь починає відчувати непереборне бажання знаходитися в соціальних мережах, стає важко контролювати свій час. При довгому використанні соціальних мереж відчуває розумове або фізичне

виснаження, зменшення концентрації уваги, дратівливість, депресію, знервованість, порушення сну, труднощі в спілкуванні з людьми в реальному житті. Захоплення віртуальними іграми також може погано вплинути на формування особистості підлітків. З'являється лудоманія, ігри на гроші тощо.

Останнім часом в умовах посилення уваги суспільства та держави до соціально-психологічного стану населення, особливо молоді, спостерігається тенденція до поглиблення вивчення різноманітних поведінкових особливостей, обумовлених глобальним впровадженням інформаційних технологій в усі сфери життєдіяльності, при цьому все частіше згадуються та вивчаються поведінкові залежності [2].

Соціальні мережі все більш приваблюють неповнолітніх, незважаючи на те, що час, проведений із комп'ютером, йде на шкоду навчальній, позанавчальній та іншим видам діяльності та здоров'ю. В цьому контексті психічне здоров'я неповнолітніх стає об'єктом досліджень педагогів, психологів і медиків [3; 4].

З одного боку, Інтернет є безмежним джерелом корисної та цікавої інформації, яке допомагає здобувати нові знання. З іншого – підлітки проводять час в Інтернеті більше не з пізнавальною метою, а з рекреаційною. Спілкування в соціальних мережах і на форумах, онлайн ігри для них стають все більш бажаним проведенням вільного часу. Це викликає занепокоєння батьків та педагогів, оскільки підлітки буквально «не виходять» з мережі [5].

Перебування в соціальних мережах пов'язане з ілюзорним почуттям захищеності, що начебто створюють анонімність, доступність, безпеку і простоту використання. Особливо привабливими вони стають для молоді з недостатністю та/або проблемами спілкування в реальному світі. Наприклад, перебуваючи у соціальних мережах студент знайомиться з однолітками, які проживають у різних країнах, більш вільно спілкується зі знайомими. Таке спілкування не має агресивного невербального компонента, а вербальних образ набагато менше. Можна висловити свою думку, відчувати себе розкутим у спілкуванні, цікавим для інших, стати більш впевненим в собі [6].

Отже, Інтернет-залежність не виникає одразу. На початку відбувається входження в Інтернет, далі молодь починає занурюватись і відсувати своє життя на другий план, а на останньому етапі людина вже повністю живе у віртуальному світі, не помічаючи реальне життя. Дорослі мають контролювати входження своїх дітей у віртуальний світ, щоб не виникла ця залежність.

Список використаних джерел

1. Плешаков В. А. Теория киберсоциализации человека: монографія. Москва. 2011. 400 с.
2. Дорохов О. В., Тарасов О. В., Моїсіл І. Проблема комп'ютерної та інтернет-залежності молоді в інформаційному суспільстві. *Системи обробки*

інформації. 2011. Вип. 4. С. 285–288.

3. Мельник Ю. Б. Діалектика здоров'я. *Единый мир – здоровый человек*: сб. тр. междунар. конгр., 27-30 апр. 2004 г. Ялта, 2004. С. 214–216.

4. Melnyk Yu., Stadnik A. Mental Health of a Personality: Diagnostics and Prevention of Mental Disorders. *International Journal of Education and Science*. 2018. Vol. 1. No. 3-4. P. 50. doi:10.26697/ijes.2018.3-4.37

5. Шугайло Я. В. Інтернет-залежність та проблема її профілактики серед дітей та підлітків. *Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки*. 2015. № 2. С. 17–24.

6. Король Л. М., Максимець С. М. Психологічні чинники впливу ЗМІ на формування особистості сучасної молоді. *Наука і освіта*. 2014. №5. С. 157–162.

УДК 159.929-048.42:355.133.4

Терентьєв О.О., курсант 415 М навчальної групи факультету логістики Національної академії Національної гвардії України; **Мельник Ю.Б.**, професор кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, доцент

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ, ЯКІ МАЮТЬ ДЕВІАНТНУ ПОВЕДІНКУ

Проблема девіантної поведінки являється невід'ємним фактором будь-якої соціальної общини незалежно від сфери діяльності, расової приналежності тощо.

Навіть в армії з усіма її заборонами та вимогами військового порядку (вимог статуту ЗСУ, правил розпорядку дня) зустрічаються непоодинокі випадки усвідомленого ігнорування правил і норм належної поведінки з точки зору військового порядку і передбачених законом діючих нормативно правових актів.

Визначення девіантної поведінки можна трактувати з точки зору педагогіки та соціології [1, с. 38]: 1) вчинок, дії людини, що не відповідають офіційно встановленим чи фактично встановленим сформованим у даному суспільстві нормам; 2) соціальне явище, виражається в масових формах людської діяльності, які не відповідають офіційно встановленим у даному суспільстві нормам.

Прояви такої поведінки в сфері військового соціуму, як правило, зустрічаються в лавах регулярних військ серед військовослужбовців як рядового складу, так і командної ланки різних рівнів. Не минули цієї участі й навчальні заклади військового профілю. Тому важливого значення набуває проблема збереження психічного здоров'я особистості військовослужбовця, діагностика та запобігання психічним розладам тощо, що досліджена науковцями Мельником Ю. Б., Стадніком А. В. та іншими [2].

Основною причиною загострення виникнення такої поведінки в негативному її прояві можна вважати некомплект штату особового складу у військових установах, що обумовлений не в останню чергу військово-політичним станом в країні, а саме бойовими діями на сході держави. Через що молодь призовного віку мають менше бажання вступати на службу (військове навчання). Причиною тому виступає стрес перед зіткненням із великим службовим навантаженням, відповідальністю і страхом за своє життя або отримати каліцтво.

Як наслідок, призовні компанії через брак кадрів змушені знижувати вимоги щодо моральної стійкості, вольових якостей осіб, які мають бажання вступати на військову службу (навчання). В подальшому результати цих реформ виливаються в проблему, яка зумовлюється втратою бойової готовності підрозділу.

Негативні прояви девіантної поведінки в сфері військової життєдіяльності виражаються в: а) пристрасті до шкідливих звичок – алкоголю, наркотиків. Сюди ж можна віднести і пристрасть до азартних ігор, крадіжка та інші дії, за які передбачена відповідальність різного ступеню тяжкості згідно чинного законодавства; б) добровільній відмові від виконання наказу, що несе законний характер, безвідповідальне ставлення до службових обов'язків тощо.

Виходячи із власних спостережень, котрі доводилося спостерігати під час проходження військової служби, до девіантів керівництво військового колективу застосовує практику покарання або відрахування з лав армії. Безумовно це має сенс, «якщо пухлина загрожує життю організму, то її радше видалити, ніж вилікувати», але якщо приділити більшу увагу перевихованню цих кадрів, то результати такої кропіткої роботи принесуть не аби-який результат в позитивному сенсі, та надасть не аби-яку допомогу в подальшому виховному та навчальному процесі, надихаючи інших військовослужбовців власним прикладом минулого порушника, який став на шлях виправлення та досяг високих результатів у військовій кар'єрі та як особистість в цілому. Крім того, особистісно-орієнтований підхід до військовослужбовця [3], який має негативну або позитивну девіацію, як правило дозволяє уникнути стигматизації (навішування ярлика) на цю особу [4]. Яким же чином виправити цю ситуацію?

Інформування особового складу. Якщо дивитися з юридичної точки зору, то: незнання закону не звільняє особу від відповідальності. Але, перш ніж застосовувати виховні заходи у вигляді стягнення, керівник повинен як можна частіше проводити превентивні функції у вигляді інформування, ознайомлення з кримінальним та адміністративним законодавством, правилами служби.

Завантаження нової програми поведінки. Будь-які прояви девіантом поведінки, такої яка не є належною в певному соціумі, є причиною сформованою у його моральному всесвіті норми поведінки, котру він сприймає як за належне та отримає від цього певне задоволення. Якщо викорінювати у порушника негативні звички та виправляти його спосіб неналежної поведінки шляхом «так не можна, бо я тобі так наказав, або це не передбачено уставом»,

то скоріш за все результати такої роботи будуть сягати нуля (не результативні). Ця особа повинна змінити свій спосіб поведінки на такий, щоб вона могла отримувати від цього реальне задоволення (звісно у корисному сенсі), а також відносилася до нового способу прояву своєї особистості дійсно розуміючи сенс в своїх вчинках, ціль та мету поставленого перед ним завдання. Отже, девіант не втрачає почуття задоволення від свого нового способу життя, а навпаки лише отримує його при собі – просто в даному випадку спосіб отримання його задоволення змінений на загально прийнятій, суспільно корисний. На прикладі це виглядає таким чином: у кожному з нас приховані задатки та здібності, котрі вдаються нам найліпше. Задача командира – виявити такі здібності, навіть у самого злісного порушника, та надати йому можливість розвивати їх та вдосконалювати за умови дотримання тих вимог, які передбачені його професійною діяльністю. Так ми надаємо особі можливості морального задоволення, прагнення розвиватися та програмуємо в його свідомості алгоритм загально прийнятих норм поведінки, в дотриманні яких він вже бачить не аби-який сенс. Тому, важливого значення набуває створення здорового освітнього середовища [5]. Крім того, це можуть бути різні сфери спрямування його енергій.

Спорт. В приклад ми може ставити безліч спортсменів із девіантним минулим, котрі змінили свої погляди та не тільки стали на шлях виправлення, але й досягли не аби-яких успіхів у цій сфері: Майкл Тайсон (будучи проблемним підлітком він відбував покарання у виховному закладі) де зацікавився боксом, на що вчитель фізичної культури цього закладу відреагував з порозумінням, але виставив йому умови: якщо він хоче оволодіти цим бойовим мистецтвом, то йому потрібно взятися за навчання та змінити свою поведінку у кращій бік. М. Тайсон являється колишнім абсолютним чемпіоном у важкій вазі та наймолодшим боксером, який здобув чемпіонські звання за версіями WBC, WBA й IBF.

Таким чином, незважаючи на ту ситуацію, яка відбувається в плані дисциплінарного порядку у військах, не потрібно формувати єдину вірну точку зору. Кожна людина – це особистість, яка має свої як приховані, так і явно виражені здібності. Задача командного складу – виявити у військовослужбовця такі здібності та надати йому можливість їх реалізувати, використовуючи при цьому різноманітні методи виховного впливу, створюючи здорове освітнього середовища та здійснюючи психолого-педагогічний супровід.

Список використаних джерел

1. Конспект лекцій з дисципліни «Соціологія» для студентів напряму «Менеджмент»/Укл.: Мачуліна І. І. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. 67 с.
2. Melnyk Yu., Stadnik A. Mental health of a personality: Diagnostics and prevention of mental disorders. *International Journal of Education and Science*. 2018. Vol. 1. № 3-4. P. 50. doi:10.26697/ijes.2018.3-4.37

3. Мельник Ю. Б. Психолого-педагогічний супровід курсантів та його особливості у ВВНЗ. *Науковий вісник Львівської академії. Сер.: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 3. С. 115–121.

4. Melnyk Yu. B. Stigmatisation problems of military-men. *International Journal of Education and Science*. 2019. Vol. 2. № 4. P. 41. doi:10.26697/ijes.2019.4.27

5. Мельник Ю. Б. Щодо ідеї створення здорового освітнього середовища. *Новий колегіум : наук.-інформ. журнал*. 2013. №. 3 (73). С. 21–25.

УДК 159.99:[316.625+355.1]

Тішков О.О., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Воробйова І.В.**, доцент кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник

КОНФОРМІЗМ У ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОГО КОЛЕКТИВУ

Діяльність військовослужбовців, їх спілкування і міжособистісна взаємодія відбуваються в соціальному середовищі, тобто у військових колективах та інших соціальних групах. Природність життя і діяльності людей у групах та вплив груп на людей, які їх складають, вважаються загально визнаними фактами, дослідження яких не втрачають своєї актуальності і по сьогоднішній час.

Життєдіяльність військового колективу значною мірою визначається характером взаємовідносин між його членами. Наприклад доброзичливі відносини сприяють підтримці один одного, підвищують якість навчання, підготовки та службово-бойової діяльності, а недоброзичливі або сформовані неправильно – навпаки, руйнують колектив і ускладнюють спільну діяльність його членів, перешкоджають нормальному розвитку та існуванню військового колективу, породжують різного роду конфлікти.

Необхідною ж умовою існування будь-якого колективу є служіння певній спільній меті. Це передбачає тісний взаємозв'язок між єдністю мети всередині групи і успішністю при виконанні завдань. Досягненню бажаного результату сприяє рівень згуртованості певного військового колективу. Члени групи, колективно або ж індивідуально, можуть чинити певний тиск на інших з метою підпорядкування їх завданням, що вимагають вирішення.

Взагалі, груповий тиск розглядають як процес впливу установок, норм, цінностей і поведінки більшості на думки членів групи в якості групової норми, залежності індивіда від групи і його прагненням до узгодження своєї поведінки і своїх установок з поведінкою і установками групи. Такий тиск може бути достатньо ефективним і виконувати такі функції: допомагає досягти спільної

мети; допомагає групі зберегти себе як ціле; допомагає членам групи створити «реальність» для співвіднесення з нею своїх особистих думок; допомагає членам групи визначити своє ставлення до соціального оточення, що забезпечує адаптацію в соціумі.

Вплив групової більшості часто реалізується через конформізм як феномен групового тиску. Без конформізму згуртований колектив неможливий, тому, зазвичай, новачків спочатку перевіряють на відданість колективу, здатність до конформної поведінки. При відсутності такої людина навряд чи знайде для себе місце в групі.

На конформізм впливає можливість приймати самостійні рішення і вільно висловлювати свою точку зору: якщо людина діє під постійним наглядом і контролем, а її думка не знаходить відгуку і підтримки, вона буде робити те, що від неї вимагають. Конформізм залежить і від розміру колективу – найбільш сильний він там, де всі незмінно перебувають на виду один у одного.

Багато в чому конформізм надає колективу своє «обличчя», тому що всі його члени суворо дотримуються загальної системи цінностей і норм, створеної на основі асиміляції і пристосування всього того, що привносить «в загальну скарбничку» кожен член колективу.

Таким чином, конформізм необхідний для згуртованості військового колективу, щоб уникнути різних конфліктів інтересів всіх його членів. Разом з тим, якщо колектив зловживає своєю владою над його членами, це може привести до деіндивідуалізації їх як особистостей, що неминуче спричинить проблеми в службово-бойовій діяльності і погіршить соціально-психологічний клімат у військовому колективі. Принципи «золотої середини» і «не нашкодь» універсально актуальні, а в даному питанні – особливо з тієї причини, що знання і навички ефективної взаємодії у військовому колективі є і будуть затребувані в житті кожного військовослужбовця.

УДК 37.032

Тробюк А.В., курсант 118 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Тробюк Н.Ю.**, викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, старший лейтенант

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ У СПЕЦІФІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Навчання у закладах вищої освіти для сучасної молодої людини – один з найважливіших періодів її життєдіяльності, особистісного зростання та становлення як фахівця. Усі, хто навчається, проходять досить тривалий

адаптаційний період, але набагато складнішим він є для курсантів, яким необхідно водночас з навчанням звикати до суворої військової дисципліни, до вимог військової служби і побуту. Професійна компетентність і готовність, уміння приймати та реалізовувати правильні рішення, швидко і правильно орієнтуватись у складних ситуаціях службово-професійної діяльності – це ті уміння, якими потрібно оволодіти майбутньому офіцеру у закладі вищої освіти для успішного виконання покладених на нього завдань.

Дослідження поняття адаптації у психолого-педагогічній літературі, дало можливість виділити два основних підходи щодо розгляду цього поняття: по-перше, адаптація – це процес пристосування до умов середовища, по-друге – це активна взаємодія людини із середовищем в якому вона перебуває. На думку науковців Т. Б. Буяльської та М. Д. Пріщак, процес адаптації передбачає, перш за все, активність самого суб'єкта діяльності, котра потребує осмислення своїх дій та вчинків, пошуку особистих шляхів вирішення відповідно конкретних умов життєдіяльності, аналіз характерних особливостей та результатів взаємодії з новими людьми та обставинами.

Адаптаційний процес, залежно від того в якому середовищі він відбувається, має свої специфічні особливості і ознаки, що притаманні тільки означеному середовищу. Адаптація курсантів до навчання у закладах вищої освіти — це складний, багатофакторний, поетапний психолого-педагогічний процес долаття адаптаційних труднощів та поступового входження до сфери виконання професійних обов'язків в умовах специфіки військових закладів вищої освіти.

Процес адаптації курсантів до навчання у закладах вищої освіти відбувається під впливом факторів індивідуальних властивостей курсанта та специфічних особливостей закладу вищої освіти. Для ефективності адаптаційного процесу необхідно враховувати всі труднощі з якими часто зустрічаються курсанти-першокурсники, найбільш загальними вважають: закритий тип ЗВО; обов'язкове дотримання вимог військових статутів; цілодобово регламентований режим внутрішнього розпорядку; екстремальні умови службово-бойової діяльності. Становлення, тих хто навчається у ЗВО, залежить наскільки курсанти і організатори освітнього процесу усвідомлюють труднощі адаптаційного періоду, наскільки повно вони знають яким чином їх можна оптимально подолати.

Більшість дослідників питання адаптації у системі закладів вищої освіти вважають, що процес адаптації залежить від типу професійної орієнтації випускника школи, сімейних традицій, ступеня задоволеності курсантів системою навчально-виховної роботи у ЗВО, наявністю позитивно-емоційного стимулювання, своєчасне ліквідування протиріч адаптаційного процесу, вікової градації курсантів.

Адаптованість особистості залежить від того, на які цінності вона

спрямована, тобто з якого спектра соціальних цінностей повинен вибрати індивід для її задоволення, відповідний об'єкт – мету.

Враховуючи досвід дослідників питання адаптації у ЗВО, а також специфічні умови процесу адаптації курсантів у сучасних умовах, можна зауважити, що процес адаптації буде більш ефективним, коли будуть враховуватись індивідуально-психологічні особливості кожного індивіда, при позитивному спілкуванні, при організації допомоги старшими та застосуванні взаємного навчання.

УДК 159

Трубенков Д.Р., курсант 138 навчальної групи гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України; **Пащенко А.О.**, старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

СОЦІАЛЬНІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЛЮДИНИ

Розвиток емоцій проходить довгий шлях від зовнішніх соціально детермінованих форм до внутрішніх психічних процесів. Складний процес формування особистості складається з трьох компонентів: впливу соціального середовища, планомірного виховного впливу на особистість через певні соціальні інститути, свідомого цілеспрямованого впливу людини на саму себе, тобто самовиховання.

Найбільш ранніми проявами емоцій у людини проявляються ще в самому дитинстві і вони пов'язані в основному з органічними потребами. До них можуть належати вияви задоволення або ж незадоволення при задоволенні або ж ні потреб в таких елементарних моментах як сон або ж їжа. Поряд з ними починають проявлятися такі почуття як гнів та страх, які поки що носять лише неусвідомлюваний характер.

Дещо пізніше з'являються прояви емпатії, співпереживання чи навіть співчуття. Дитина може плакати коли їй показують фото чи картинку на якому зображену також людину, яка засмучена чи плаче, коли читають книжку в якій описано про страждання тварини чи людини, або ж дивиться сумний мультик чи фільм.

Позитивні ж емоції у дитини розвиваються поступово у процесі гри та в процесі пізнавальної діяльності. Спочатку відбувається задоволення моментом досягнення результату бажаного, а згодом і сам процес досягнення цього результату.

Розвиток негативних емоцій значною мірою зумовлений нестійкою

емоційною сферою дитини і тісно пов'язаний з фрустрацією, тобто процес та способи подолання цих фрустраційних ситуацій визначають емоції, які при цьому виникають. Можуть виникати байдужість, безініціативність, агресивність, заздрощі та інше. Тому для уникнення подібних ефектів не бажано при вихованні дитини надто часто добиватися виконання своїх вимог через примушення та тиск. Здійснюючи такий вплив на дитину, дорослі не дають змоги їй самій досягти поставленої мети і створюють цим ситуацію фрустрації, що закріплює впертість, агресивність, тощо. У таких ситуаціях доцільно буде використовувати нестійкість уваги дітей і намагатися її відволікати від проблем, що виникають.

Людина не лише сприймає навколишні предмети і явища — у неї формується певне ставлення до них. Спілкування з іншими людьми, природа, твори мистецтва, наука, власна праця — все це викликає у неї різні переживання: любов, радість, повагу, захоплення, горе, гнів, страх. Без емоцій неможлива цілеспрямована діяльність людини.

Емоції людини надзвичайно різноманітні й складні, вони можуть бути позитивними (радість, любов, захват, задоволення і т. ін.) і негативними (гнів, страх, жах, огида та ін.). Будь-яка емоція супроводжується активацією нервової системи й появою в крові біологічно активних речовин, що змінюють діяльність внутрішніх органів.

Кожну емоцію можуть супроводжувати виразні рухи. За зміною ходи, поставою, а також жестами людини, мімікою, інтонацією, зміною швидкості мовлення можна скласти уявлення про емоційний стан. Спостерігаючи за виразом обличчя, ми не тільки розуміємо, що відчуває інша людина, але й заражаємося її станом: співпереживаємо, співчуваємо, жаліємо. Таким чином, виразні рухи — своєрідний засіб спілкування між людьми.

Життя людини без емоцій неможливе. Втрата емоцій — це втрата специфічних для людини рис. Нормальне життя повинно бути емоційно насиченим з переважанням позитивних емоцій.

Підсекція № 4.1 Проблеми мовної комунікації: перекладацький аспект	3
Альохіна М. SMS-СЛЕНГ ЯК СУЧАСНИЙ ПРОЯВ ЛЕКСИЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В КІБЕРПРОСТОРІ.....	3
Башкатова В. ТИПИ ЧОРНОГО ПАРУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ.....	5
Бойчук Х. СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТУ «ТІ, ЩО ЗМОГЛИ».....	7
Бондар Д. МАНІПУЛЯТИВНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ ЧЕРЕЗ МАСМЕДІА.....	9
Ващенко А. ВІЙСЬКОВИЙ ДИСКУРС ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАЦГВАРДІЙЦІВ	10
Глушич О. КОМУНІКАТИВНА ВЗАЄМОДІЯ В ІНТЕРВ'Ю HARD TALK: МОДЕЛЬ АНАЛІЗУ І ПЕРШІ РОЗВІДКИ.....	13
Дорофєєв О. ІМПЛІКАТУРИ В ОСНОВІ ІМІДЖЕФОРМУВАЛЬНИХ ВІДЕО ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ГВАРДІЮ УКРАЇНИ.....	15
Дорофєєв О. ВПЛИВ АНГЛОМОВНОГО СЛЕНГУ НА СУЧАСНУ УКРАЇНСЬКУ МОВУ.....	17
Захаров М. КОМУНІКАТИВНІ ФАКТОРИ ПРОВОКАЦІЇ МАСОВИХ БЕЗЛАДІВ.....	19
Коломієць М. ІМІДЖЕТВІРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВОЄННИХ ПІСЕНЬ.....	21
Малихіна О. ЗАГОЛОВОК ЯК ВИД МАНІПУЛЯЦІЇ В МАСМЕДІА.....	23
Прасол К. МОВНІ ТА КОМУНІКАТИВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ПОЛІТКОРЕКТНОСТІ.....	25
Сердюк К. ІМІДЖЕФОРМУВАЛЬНИЙ НАРАТИВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	27
Теплякова М. ОСОБЛИВОСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ БІЗНЕС-КОМУНІКАЦІЇ.....	28
Томашевська О. ПОРТРЕТНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ КОНЦЕПТУ «КРАСА».....	30
Трофімова О. ГЕНДЕРНІ ОЗНАКИ РЕКЛАМНОГО ТЕКСТУ: ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	31
Шафігулін І. РОЗВІНЧУВАННЯ МІФІВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ ЯК НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ В МЕЖАХ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	33
Підсекція № 4.2 Актуальні проблеми перекладу.....	36
Берлізева Ю. МЕХАНІЗМ ДІЇ ТА СТРУКТУРА ІРОНІЇ ЯК СТИЛІСТИЧНОГО ЗАСОБУ.....	36
Гавриленко О. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ОБРАЗУ СНАЙПЕРА (НА МАТЕРІАЛІ ХУДОЖНИХ ТВОРІВ С. ХАНТЕРА).....	38
Германова Д. АНГЛОМОВНІ КОМІКСИ ЯК ОБ'ЄКТ СУЧАСНОЇ ІНФОРМАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ	39
Горячківський І. СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ПРЕС-КОНФЕРЕНЦІЙ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ.....	41

Калашник В. ТЕКСТ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ: ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТА ПУБЛІЦИСТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ.....	43
Кашмар І. ЛЕКСИКА НА ПОЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ЗБРОЇ В АСПЕКТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ.....	44
Кожуховська Д. СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ ІНТЕРНЕТ ДИСКУРСУ.....	46
Криворотько І. ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ОФІЦІЙНИХ ДОКУМЕНТІВ ООН УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	48
Лещова Д. ВІДОБРАЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В УКРАЇНСЬКО-АНГЛІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ.....	49
Малік А. ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ МАРКЕРІВ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ (НА МАТЕРІАЛІ ФІЛЬМУ «ІГРИ РОЗУМУ»).....	51
Павлова А. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДРУНТЯ МЕРЕЖЕВОГО СЛЕНГУ У КІБЕРПРОСТОРІ.....	53
Проценко Є. ПЕРЕКЛАД СПЕЦІАЛЬНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	54
Романова Л.Р. ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНИХ ПРОМОВ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ.....	56
Рябенко І.К. ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПРАВООХОРОННОЇ ТЕМАТИКИ.....	57
Самбурська Л.В. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ ФІЛЬМІВ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	59
Сердюк Є. ОКАЗІОНАЛІЗМИ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	61
Торянік А. ІДІОСТИЛЬ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ У ЛІНГВІСТИЦІ І ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ.....	63
Хоменко М.М. ГРАМАТИЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ПЕРЕКЛАДІ АНГЛІЙСЬКОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	64
Чала Є. ТЕЛЕСКОПІЯ ЯК СУЧАСНИЙ СПОСІБ СЛОВОТВОРЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ КУЛЬТУРІ.....	66
Чинна А. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ПЕЙЗАЖНОГО ОПИСУ.....	68
Підсекція № 4.3 Актуальні проблеми морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності підрозділів Національної гвардії України.....	70
Бабенко І.В., Соколовський В.В. ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ НАДІЙНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ПІДРОЗДІЛІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	70

Бойчук Х.І. ГЕНДЕРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОГО КЕРІВНИКА.....	72
Васютенко Т.І., Соколовська Ю.В. ПРИРОДА КОНФЛІКТІВ ТА ВІЙН У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	73
Журавльова М.І., Фалько С.А. МИСТЕЦТВО ТА ПОЛІТИКА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ КУЛЬТУРНОЇ АНАЛІТИКИ.....	75
Зубатов З.В., Чупрінова Н.Ю. ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ПЕРЕВАГИ.....	76
Йовса Я.В. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ СИЛ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ....	78
Клюєва О.С. ВПЛИВ ПРИКЛАДНИХ ВИДІВ СПОРТУ НА ФОРМУВАННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНО-ВОЛЬОВОЇ ПІДГОТОВКИ СПІВРОБІТНИКІВ СИЛОВИХ СТРУКТУР.....	81
Крилов М.С., Чупрінова Н.Ю. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	83
Малихіна О.Г., Рютін В.В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОФІЛАКТИКИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	85
Позняковська С.С., Васильченко Р.В. ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДНОЇ КУЛЬТУРИ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	87
Полозюк Т.В., Соколовська Ю.В. КОНФЛІКТ ВІДНОСИН «БАТЬКИ І ДІТИ», ЇХ ОСОБЛИВОСТІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.....	88
Рябчук М.О., Чупрінова Н.Ю. ГЕНДЕРНІ ТРАДИЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРІЇ.....	91
Хоменко М.М., Васильковський О.Т. ОЦІНКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ОБСТАНОВКИ В ІНТЕРЕСАХ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОТНОЇ ТАКТИЧНОЇ ГРУПИ	92
Шпичак А.В., Данильченко О.А. ОРГАНІЗАЦІЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ ЗА КОНТРАКТОМ.....	94
Підсекція № 4.4 Психологічні та педагогічні проблеми освіти і професійної діяльності фахівців сектору безпеки і оборони України....	96
Андрущенко А.В., Пащенко А.О. ГЕНДЕРНІ СТЕРЕОТИПИ У ФОРМУВАННІ РОЛІ ЧОЛОВІКА ТА ЖІНКИ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	96
Браславський М.В., Слурденко Д.О. ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ЛЮДИНИ У НАТОВПІ	97
Болощичин Б.С., Мельник Ю.Б. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ.....	99
Бранова В.Ю., Морозова Л.В. ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА.....	100

Вальчук О.Ю., Тробюк Н.Ю. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА БОСІНГУ У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ.....	102
Ганєва А.Д., Морозова Л.В. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ НАТОВПУ....	103
Дяченко М.О., Міршук О.Є. СОЦІАЛЬНО ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ МАЛОЇ ГРУПИ.....	105
Ковальчук М.А., Кравченко О.В. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ: СУТНІСТЬ, ЦІЛІ, ФУНКЦІЇ, ТИПИ ТА МЕХАНІЗМИ.....	106
Козаченко М.О., Кравченко О.В. ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ ЯК ОБ’ЄКТ НАУКОВОГО ВИВЧЕННЯ.....	108
Куліш В.О., Ларіонов С.О. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО ЗРОСТАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ....	109
Лавроненко В.Д., Шевченко В.В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАТИВНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ.....	110
Ляшевська В.О., Морозова Л.В. АГРЕСИВНЕ СПІЛКУВАННЯ В СІМ’ЯХ.....	111
Мельниченко О.С., Морозова Л.В. ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНИХ СТЕРЕОТИПІВ.....	113
Мягжкін Р.В., Шевченко В.В. ОСОБЛИВОСТІ ФЕНОМЕНІВ ЛІДЕРСТВА ТА КЕРІВНИЦТВА У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ.....	114
Пістряк К.П., Тробюк Н.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ БАТЬКІВСЬКОЇ СІМ’Ї НА ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ СІМ’Ї МОЛОДОГО ПОДРУЖЖЯ.....	116
Прокопєць О.О., Міршук О.Є. СТАНОВЛЕННЯ ЛІДЕРА У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ.....	117
Ступачук К.О., Мельник Ю.Б. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ.....	119
Терентьєв О.О., Мельник Ю.Б. ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ, ЯКІ МАЮТЬ ДЕВІАНТНУ ПОВЕДІНКУ.....	121
Тішков О.О., Воробйова І.В. КОНФОРМІЗМ У ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОГО КОЛЕКТИВУ.....	124
Тробюк А.В., Тробюк Н.Ю. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ У СПЕЦІФІЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	125
Трубенков Д.Р., Пащенко А.О. СОЦІАЛЬНІ ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЛЮДИНИ.....	127

**ПІДСУМКОВА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
КУРСАНТІВ, СЛУХАЧІВ І СТУДЕНТІВ**

Секція 4

**«Актуальні проблеми морально-психологічного
та лінгвістичного забезпечення службово-бойової діяльності
підрозділів Національної гвардії України»**

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *І.Є. Морозов*

Комп'ютерне складання і верстання: *С.О. Воробйов;*
О.В. Ніконенко;

Формат 60x84¹/₁₆. Ум. друк. арк. 11,24.
Тираж 50 прим. Зам. № 324

Видавець і виготовлювач Національної академії Національної гвардії України
майдан Захисників України, 3, м. Харків-1, 61001.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4794 від 24.11.2014 р.